

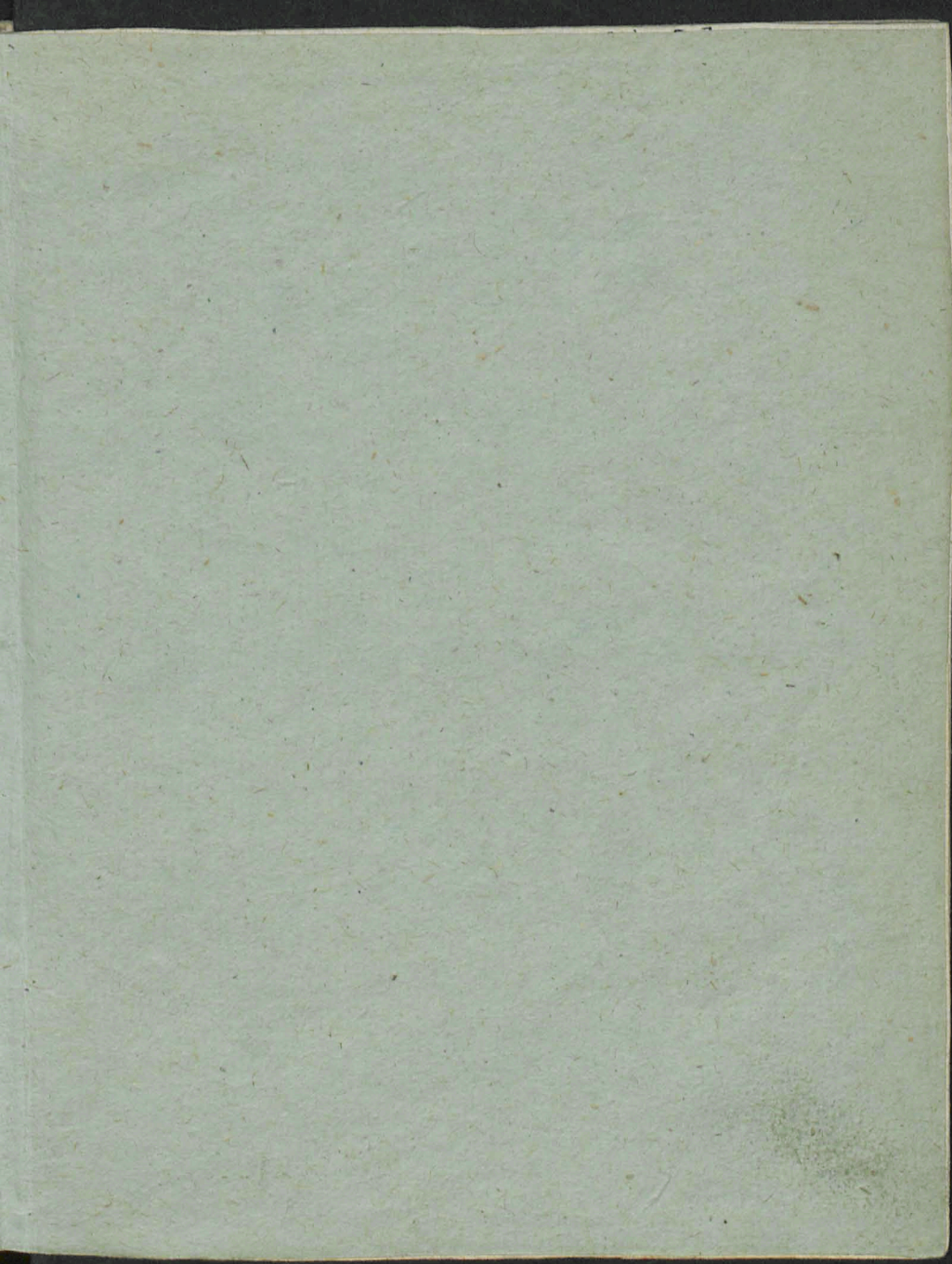
1183
BIBLIOTEKA

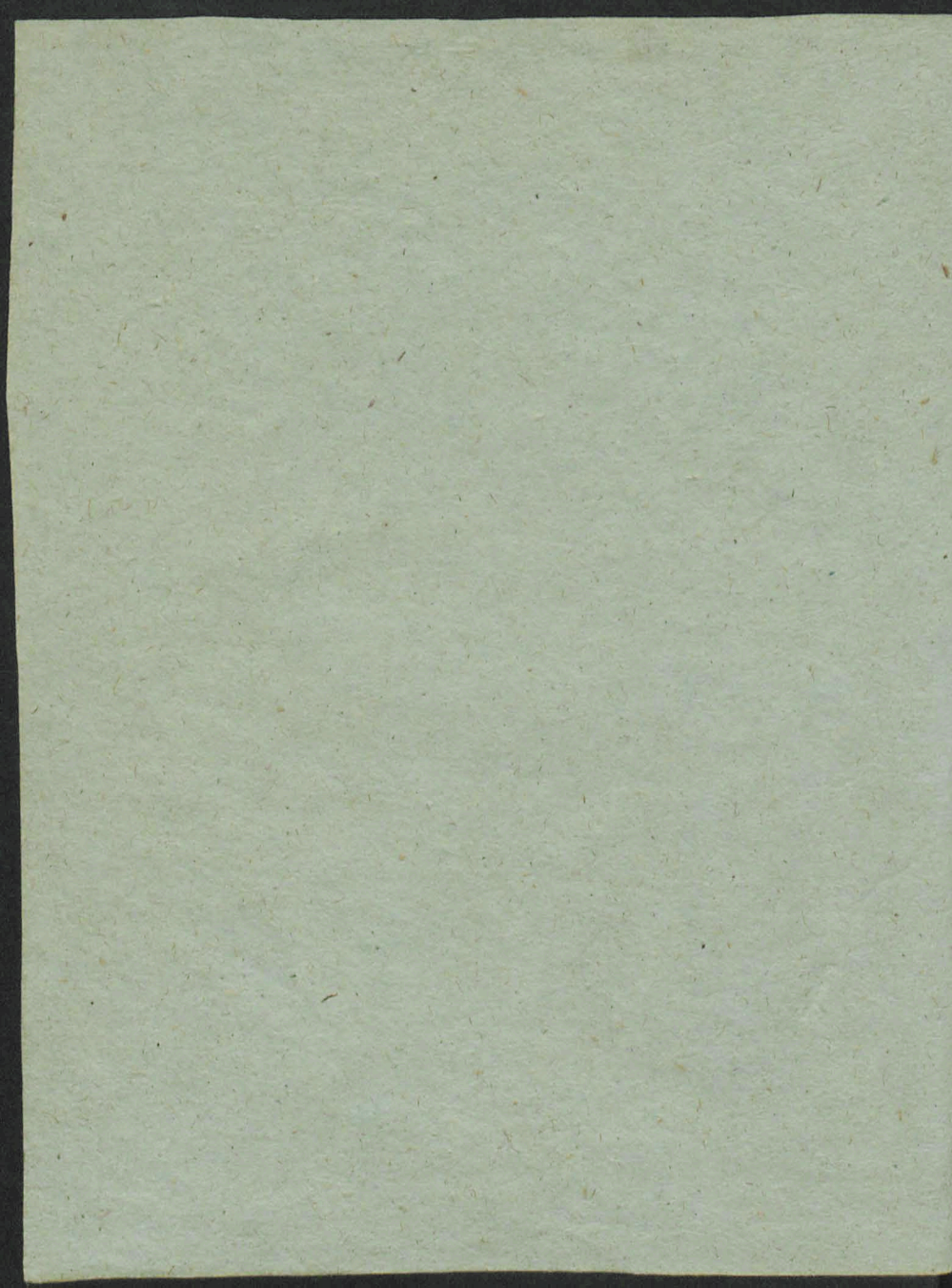
Zakł. Nar. Im. Ossolińskich

XVII

225

Vermeil. N. Maachson

Prawdziwe Obiáśnienie

BRATERSKIEGO

NAPOMNIENIA

Ad Dissidentes in Religione

Przed dwiema Láty wydánego.

R. Grogg Magr

K T O R E

Opácznym wytłumáczeniem

Teraz świezo wydánym,

Anonymus Deklarátor iákiś
znośić vsítuie.

20

11.183

Religionem eam serua, quam à Ma-
ioribus accepisti, sed id pulcher-
rimum sacrificium, & cultum esse
maximum existima, si ipse te quàm
optimum & iustissimum præbeas.
Maior enim spes est, Deos im-
mortales, talium vota audituros,
quàm eorum, qui multas victimas
prosternunt.

Isocrates ad Nicoclem.

05 XVII-225 III

Do Czy-

Do Czytelniká l'askáwego.

SW Przewielebni y czuli Pásterze Kościola Bózego /
 Jch NN. XX. Biskupi tey przeczacney Korony Pola
 skiej / według powinności swoiey / Synod Prowincyalny
 Roku Páńskiego 1643. w Wárszawie odprawowali /
 między infymi konsultacyami swoiemi / rádzili też y o
 tym / iákoby Dissidentes in Religione, do iedności Kościola s. po-
 ciągnac mogli ; chcący im te błedy z głowy wyniesć Colloquio
 Charitativo. dla ktorych różniá sie od Wiary s. Kátholickiej. Já
 powaga tedy K. J. M. Pána nášego Miłosćiwego / ktory máiac
 poóoy w Krolestwie zá blagostáwienstwem Páńskim / od sásiad po-
 gránicznych / życzylby sobie byl widzieć poóoy y zgodę etiam inter
 Dissidentes in Religione między poddánemi swoiemi ; złożyli ná
 to czas pewny y miejsce w Toruniu / w Roku 1644. PP. Dissi-
 dentes suspituiac by z tego Colloquium nie wrosło co ná nich pra-
 iudiciolum, trepidauerunt timore ubi non erat timor ; y nie stá-
 wili sie do Toruná. A że ich powtore J. K. M. iákó Pan swiáto-
 bliwy y pobożny Uniuersalem swoim / y listámi prywatnymi we-
 zwáć raczył : tákże też y J. M. X. Arcybiskup Gnieznieński Primas
 Regni. Nárádzivšy sie tedy in Conuenticulis suis, obicáli sie stá-
 wic / y odpisáli K. J. M. z Orla / tákże y J. M. X. Primásowi. A że
 pod ten czas Seym wálny w Wárszawie nástepował / chcąc metum
 Catholicis injicere, po Seymitách nád zwyczaj frequentes com-
 paruerunt : & quiritabantur paulò turbulentius. iż nas Dekretámi
 in omnibus subfellijs iniquè nákrzywáig / iż nástepnia ná wolno-
 ści náše Szláchectkie / y chcąc nas opprimowác po Hispáńsku. Ale
 sie nie dámy / y Seym rozzerwimy / y bedziem o sobie ták myslíc / iá-
 kobyśmy przy práwach nášych etiam inuitis Catholicis zostawáli.
 Te ich mowę troszeczkę przydumnieyszym ánimuszem / y słowy
 ostrzeyszymi powiedziána / Szláchécie ieden w Prešowicách slyšac /
 A 2 wydal

wydał krotkie nápomnienie do nich/ (ktore tu wymyślnie ná końcu kláde/ áby láskawy Czytelnik wiedział/ iż w nim nic nie máś z drożnego y wrażliwego) áby sobie z pokojem y skromnością siedzieli/ nie kázac tak hárdzie/ ponieważ ich niht nie turbuie/ y do rozmowy ich bráterskie do Torunia wzywáia/ żadnego prauidicium im czy nic nie myślac. Lubo są práwá dawne ná nich/ áby iáko ha retycy y ádwersarze Wiáry s. Kátholickiey/byli ná gardle/ná máietności/ y ná poczciwości z potomstwem swoim karáni. Jenó zesny im iuż Gleytu pozwolili/ y po tak wiele rázy go prolongowáli/ kládac go náwet y między przysięgi Krolom Pánom nášym pod czas Koronácyey/ áby zá pokojem siedzieli/ ážby sie sámi obaczyli/ bedac láská miébská oświeceni. Dla tego ich/ dla miłości y zgody bráterskiey turbowác nie myślemy: ale owšem prósimy/ žeby tych pogroźek zámiecháli/ y nie strášyli heretyckimi wojskami/ ktore okolo gránic Oczyszny nášey/ nie wiemy czemu wicšáia sie.

Odpisáli teraz z kátá kedyś/ nie bráerskim nápomnieniem/ Szláchéci onego Nápomnienie názywáiac/ y pokázuiac mu głupstwo iego/ iż praw Oczysztych nie umie/ y nie wie o zmiesieniu praw ná Heretyki wczynionych/ y ten ich Gleyt w práwo fundámentalne przemiény/ byc wšytkich wolności y swobod Szlácheckich gruntem nie porušonym. W czym iż sie myla bázno/ y to fałszywe imnie mánie swoje/ zá szczera prawde ludziom prostym wdáia/ tak iáko y kácerstwa swoje zá wiáre dobra y powšeczna/wielomowstwem/iáko zwyzsz jest wšytkich heretyków/ & sophismatibus oczy zámydláiac. Nie od rzeczy przeto zdálo sie ludziom pobożnym Kátholickim/ ná takowá ich opáczná Deklarácyá/ áby nieukow nie záwodžili/ káta słow replikowác.

Utwóia tedy w pierwszym Parágraphie Przedmowy swoiey/ iż Author Nápomnienia Bráerskiego/ gruba inwektywa/ y ostrym przymowistwem ná nich nástąpił/ & ignominiosam natalitiorum sortem experibavit. Ktory nic im nie przyszoynego nie zádał/ bedac dobreze świadom terminos honestatis; tylko im wšazal/ że ná Heretyki zá Krolá s. pámieci Jágiellá/tátie práwo Przodkowie nášy

nászy postanowili/ aby byli tak karani/ iako pro crimine laesa Maie-
 statis. Prolesq; eorum tam masculina, quam faeminina, omni ca-
 reat successione perpetuo, & honore: nec unquam ad aliquas
 assumatur dignitates, vel honores; sed cum Patribus & progeni-
 toribus suis, semper maneat infames: nec de cetero gaudeant
 aliquo privilegio nobilitatis, vel decore. To bylo wczyniono w
 Roku 1424. w Wieluniu na Zussyty/ ktorzy miedzy soba wшыtkie
 Sakramenta Koscielne zachowali/ a osobliwie Matzenstwo. Ktoz
 rego teraz niektore Sekty w nas w Polsce nie przyznawaja za Sa-
 krament s. ale tylko Matrimonium czynia morale, iako Żydzi y
 Turcy / y wшыtko Poganstwo/ tedy też y potomstwo maia iako omi/
 Liberos naturales. A iesli sa według Wiary s. Chrześcianskiej
 legitimi, niech sie poradza kogo medrszego. Author to tylko po-
 wiada / iż prawda by nalagodniejszy słowy powiedziana / zawse
 iest ciężka y ostrza perperam agenti. A że mu Deklarator wstry-
 pcie swoim procacitatem linguæ zádawşy / sam nie ostrożnie po-
 doбно/ aboli też y consulto słowy karczemnymi przymawia/ nie sie
 tym nan nie wraza. Bo wie że herezyk nie omie/ y by też chciał/ nie
 moze nigdy skromno mowić / patre discordiarum & mendacii,
 cuius partes tuetur, eum concitante. Lubo daley postepuac w
 Praszacyey swojej/ obiecuie dac lagodna przestroge/ y informacya
 rzecza sama pokazana/ że sie y skromnie w mowie/ y spokoyne w O-
 czyżnie PP. Dissidentes zachowuia/ mogacy sobie inaczej postepo-
 wac/ y Authorowi Napomnienia inakşym stylem (ferreo podobno)
 odpowiedziec; nie iako teraz czynia / dla pokazania Oczyżnie wшы-
 tkiey skromności swojej/ y miłości braterskiej.

A przecie sie temu Author dziwnie/ iż pod ten czas gdy te De-
 klaracya swoje komponowali/ na Seymitach w Roku prz. tym/ nad
 lagodność słow swoich cuktrowanych/ turbulentam przecie Hare-
 seos naturam w sobie pokazali/ seditiosę przeciwko Trybunelowi
 Koronnemu odzywając sie / y chcacy Artykuly pewne przeciwko
 niemu pişac/ aby Dekreta niektore/ na excessy ich Sektarzow/ ob-
 contemptum Religionis Catholicae, wczynione / káşowane byly.

Leż je im tego pars sanior nie dopuścila/ lubo sie do nich niekto-
rzy z stábych Rátholików wiazáli/ y práwie incentorámi tego ich
záburzenia byli / nie z láski Bożey nie stánelo. Et ira inter verba
euanuit.

Násmiewa sie w dálszym Parágraphie Deklarátor z Autho-
rá/ iż Dissidentibus życzy oświeceniá od Páná Bogá / mówiac iż
bez iego ápprekácyey/ Kościol sie ó. zá nich o to do Páná Bogá mo-
dli/ y Jch N. M. K. Biskupi/ stáranie czyniá iákoby ich náwrocic
do owczárnie Páná Chrystusowey : czego świádkiem iest ten cona-
tus Colloquij Torunensis. Ták też y to nie bázno mile / lubo po-
wiáda fraternè przyimuié / iż ich do spokoynego życia nápomina :
gdyż to w nich sámá wokácyá Chrześciáńska spráwuié ; y cichość ducha
Páná Chrystusowego, y naturá Wiáry s. która sie poniewólnie szczepic nie
da ; y żadnym do téd sromotnym wędzidlem nie ochetznána narodu ná-
szego swobodá ; y Genius Oyczyzny, y tot Principum Sacramentis po-
święcone práwá ináczey czynic nie dopuszczáia. Ale onsem nyčia gáia
tego po nich stárożytne obyčziaie, y praxis integri sæculi præscrip-
tione, szczęśliwie y spokojnie utwierdzona, y zálośne w okolicznym sąsiedz-
twie przeciwnych sřzodkow przykłády.

Author slyšac tákie świéte/ nierzákácy iedwabne słowá Deklá-
rátorowe / dziwuié sie iego wišowátey głowie / iż dopiero w tymże
Parágraphie powiedziáwšy byé siuszną y przyszloyną Paranesim
Authorowá/ záraz iá w drugim ábo trzecim wierszu gáni/ y niepo-
trebná názywa. Tákże oświadczywšy sie/ iż iá fraternè przyimuié/
y generoso silentio pomia / wloczenie rowney wolności ze wszy-
tkiemu obywatelámi in liberrima Republica, y wrażliwe poczci-
wego wrodzenia zárzucanie. Zárazem mu láte/ iż nie ostroźnie pisal/
y rozumu nie miał/ bo nie tylko (powiáda) nam zámiedbanie Chwały
Bożey przypisal/ ále też y Jch N. M. K. Biskupom Successorom
Apostolskim/ trzywóde w teymierze wezmił ; tákże y wszytkim Rátho-
likom/ ktorým gwáldem tákże przynusiáć do Wiáry/ ludzi sobie w
stanie/ y wrodzeniu rownych. W pierwszym Parágraphie powie-
dzial/ iż PP. Dissidentes, w cnoćie/ w sřromności/ y powinności
spokoynego

spokoynego życia w Oycyzynie dobrze z láski Bozey są wíciwizeni. A tu zaś w drugim Parágraphie mowi/ że im do swobod wśeláckich Konfederácyá Wárszáwska ma suffragari. nie pomniac iż Dissidium, pótkoy rozrywa/ enote tlumi/ skromność depce/ stárym obyeczaiom y práwom rebellia czyni/ consuetudines znosi/ miłość w Bráciey gási/ y żadną miarą ná nogách stać nie może/ teno cum violenta oppressione alterius. Jákoż máia być inter se confederati, ponieważ dissident? iáko zgodliwie moga żyć / ponieważ sie nie lubią? iáko cáłość wolności záchowáia/ ponieważ każdy przy wporze swoim stoi/ y to co przed sie wziął chce koniecznie przewiesć.

Do tego / powiáda że im nie dopuszcza być buntownikámi cichosć Duchá Pána Chrystusowego / á nie powiáda iesli go wśyscy zá Bogá przedwiecznego wyznawáia / y iesli są Chrzesćciánámi : bo kto go zá Bogá przedwiecznego nie wyznawa / iáko czynią Żydzú/ Máchometáni / y Poganie wśyscy / ten sie Chrzesćciáninem zwáć nie może :

Mowi ieszcze / że im nie dopuszcza tey lekkości samá natura Wiáry s. á Wiará Chrzesćciániska to ma precipuum w sobie wierzyc Bogá jednego w Troycy swietey iedynego : to iest/ troiátiego w Persónách/ á jednego w istności / w ktorego imie chrzćciemy sie wśyscy / In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. A miedzy Dissydentámi sílá tákich/ co Chrztu s. nie máia/ y Troyce s. niewyznawáia/ y penitús w żadnego Bogá nie wierza. Cożmy o tákich ludzi státeczności rozumieć mamy? co o ich stowie? ktorzy ábo nie wierza/ ábo co Miesiac do insey sie wiáry przenosá?

Ónowu mowiá/ że im nie dopuszczáia być nie spokoynymi/ Principum Sacramentis poświęcone práwá. A tego nie wiedza / że procz Augustánskiey Professyey/ á reformatorum lectam, by też chćieli naybárziej/ tedy summentem dobrym/ dopuszczáć herzyc sie insym wiarkom/ Krolowie Pánowie násy/ nie moga/ boby nie byli sami Chrzesćciánámi / ponieważ inse sekty wśytkie y Chrztu s. nie máia/ y Troyce Przenáswietsey nie wyznawáia / y Bóstwo Pána Chrystusowe bluznia. Já czym przysięgáiać Krol záchowáć Wiáre swietá

re święta Kátholicka/ zárazby sobie byl przeciwnym/ dopuszczájac niezbożnym bluznierstwá Jmienia Bóskiego. Quæ autem conuencio Domini, & Balia? A toto wważájac świeci Oycowie nášy Excepta zánošili ná Kápturách podpisuac sie/ ábo in pactis Conuentis, áby directè nie zdáli sie oponentowác honorowi Bóskiemu / ktory chcący záwsze pomnážac / mowiemy ná každý dzień Sanctificetur nomen tuum. A zárzliwšy z poórzodká nas poczyniwszy Protestácye/ nigdziey sie podpisac mehccieli/ áby sie nie zdáli communicare cum Asteroth. iáko wczynili Woiwodztwá pewne/ cum Proceribus suis, Káwskie/ Plockie/ y Mázowieckie.

Wowiá ná koniec ze im tumultow niedopuszcza czynic Genius Oyczyzny/ y skározytne obyeczáie od przodkow poczciwych wziete. A záraz w konie drugiey powiáda / ze ich Wiára od stá lat iest szesć ślúwie y spokóymie utwierdzona. To znác zesćie Genium Oyczyzny odmiemili / poniewáz dopiero od stá lat iesteszćie / á Oyczyzná od tysiącá lat stoi. To znác zesćie obyeczáie poczciwych Przodkow wášych zgwalcáli/ kiedysćie rzecz od nich nigdy mestychná do Polski wniešli / y co oni Kóšciolow nábudowáli y fundowáli/ srebrem/ zlotem/ ápparatámi drogiemi/ y Obrázámi świetych Bóžych ozdobili; tošćie wy sprofánowáli/ złupili/ fundusze pobráli/ Oltarze y Obrázy popaslili / kielichy / y kzyže ná kusle poprzerabiali/ y Domy Pánskie/ domy modlitwy ná stáynie/ y chlewy bydłu swoiemu zobracáli: goršemi sie w tey mierze nád Turki y Pogány pokázuac / ktorzy stáre Chrzesciánskie Kóšcioly / zesćia ná swoje naboženstwo / nie rozwalájac ich / obroćili; zesćia przy Kátholikách zostáwili / trybutem sie od nich kontentuiac/ nie despektem Wázywyszego Bogá. Záczym znác ze przed stem lat verecundiores Przodkowie nášy byli/ wštydzili sie mátać Pánem Bogiem / y przechodzić z iedney wiáry do drugiey. Ale ktora raz od Stolicy Apostolskiey Rzymskiey przyieli / ták w niemy státecznie / iáko prawdziwi Kátholicy / y prawowierni Chrzesciánie pod poslušienstwem Wázywyszego Biskupa Rzymskiego žyli. A wysćie wášey wczoráyszey Wiáry stánowic contra cõmunem opinionè piorum nie mogli/ ieno pod czas tumultow/ w Interegná/ y obieránie Pánow nowych.

Braterskiego Nápomnienia.

9

A co teraz powiedacie / że was okoliczne sąsiadow przykłady do tego wioda / abyście od chwalebnych przodkow toru nie odstepowali; tedyśmy wam to / przez ciele niebezpieczne wáse laculum inculkowáli / gdyscie po ták wiele rázy Oyczyzne w zgoré nogami wywrocicie chcieli / groząc ná každym publicznym Siedzicie / abyście sie w pokoiu zachowali / á ta wásza meztoda / ná Oyczyzne / nieprzyjacielá iákiego nie záciiagneli. A uizbyście byli dawno nie wytrwali / y wszytke Polska pomiesáli ták / iáko sie teraz miesáli pograniczní nášy / iedno zescie nie mieli z to potegi / abyście byli mogli Kátholiki opprymowác / ktozy was & numero & fortunis stokratnie superant. Wspomnicie sobie coscie zamyslawáli po kilkárázy zá pánowania s. pamieci Krolá Zygmuntá Trzeciego (iz darowieszych rzeczy nie wspomnis) y iáko wásey setky pewne osoby / ktorých honori parcendo, nie wspomynam / chciály nie tylko miesiac / ále y zagubic Oyczyzne; á wszytká colluies sectarum contribuebát ipsis.

Nie záleccaycie nam przeto státecznosci wásey / áni pokoiu / áni zgody: bo my wiemy / co Hæresis umie / y iáko sie po wszytkie wieki / po wszytkich narodách Chrzesciánskich zachowála. Czytamy Kroniki / notuiemy Exempla / y dla tego was iáko bráciey w pominamy / abyście sie w pamietáli / y do iednosci starozytney Košciólá Kátholickiego nawrocili. Siquidem nunquam magis Respub. est obnoxia periculis, quam cum propter religionis remissam custodiam, minusq; sedulam pietatis curam diuinum patrocinium à se remouet: neque minus libera esse potest, quam cum erroribus seruit.

A iz Deklarátor w czwartym Parágraphie Przedmowy swojej powiáda / że Nápomnienie Braterskie / lubo z niesluszna konkluzya y niepotrzebna. Slusnie iedná / y przystoynie / y fraternè, przyznuiá / deklaruiac sie / że ná ták swiatobliwe zdanie ochotnie przypadáá / y wdziecznie áceptuiá to nápomnienie. Dzikuié sie Author / iz w tymże strypcie zaraz / troche niżej / przeciwná mysl swoje wypisuié / powiádaá / że Author ignorant wielki / nescit quid dicit: mowi przeciwko prawdzie / przeciwko Bogu / przeciwko prá-

wom/ y zwyczajom oyczystym/ á osobliwie przeciwko wolności Szlacheckiey. Gdzie dwie kontradykcye zaraz czyni. Jedne/ iż Autho-
rowe nápomnienie głupie/ y niepotrzebne nazwawszy/ powiáda że
ie PP. Dissidentes y z nim wespół przyniuiá zá słusne/ przystoynne/
y swiatobliwe. A przyniuiá wdziecznie/ ochoťnie/ y fraterné. Dru-
ga kontradykcyá czyni/ iż powiedziawszy to nápomnienie być słus-
sne/ y swiatobliwe/ piše przeciwko niemu słow ošczypliwych/ y kár-
czemnych ná Authora zázywájac: á to omnibus modis probuac/
iż Iura præcensá od niego w nápomnieniu przytoczone/ są nie słus-
sne y głupie rezynione; y nie mogá być pozycane zá práwo od Stá-
now Koronnych przyiete. Ták to właśnie czyni/ iáko kiedy zloczyn-
cá in scelere aliquo deprehensus, chwali Sedziow ktorzy go sádzic
májac/ powiádajac/ że są ludzie zacni/ mądrzy/ y sprawiedliwi. Ale
Defret ich potym grám/ gdy go ná gárdlo osádzá/ mówiac/ że y prá-
wo według ktoreg sádzili nie sprawiedliwe/ y oni mie sádzac sensu teg
práwa dobrze nie zrozumieli/ y mnie sie w tey mierze nie dołożyli/ iáko
sie to interpretowác ma/ ktory tego práwa nie approbuie/ y niechce
aby w ksiégách bylo; ále niech ie zaraz ex voluntate Legum wy-
máza/ á mnie dobrowolnie puszcza/ bo ia o tákich Státutách wie-
dziec niechce/ y Sedziom to zádáie/ iż corrupti sunt, ponieważ ná
mie táká sentencya ferma. A co wiekša iż ma po sobie integri sæculi
prescriptionem iáko zbiám/ y náiezdám Katholiki/ plondruie
Kościoly/ záwieram Duchownych máietności/ zárazam falszywa
náuka owieczki Chrystusowe/ y krádnac ich dusze/ zánosze ie do piekła.

Lecz iáko temu zloczyncy tá dyspláccencya iego nie nie pomoze/
y Defretu Sedziowie dla iego furyiey nie odmienia/ y Státutu nie
spala: Ták też gdy PP. Dissydenci odstąpiwszy pobożności Przo-
dów swoich/ ná Bogá/ y Kościol iego s. tárgnli sie/ ná Jurisdik-
cyá Duchowná/ ná máietności od swiatobliwych Oycow swoich/ ná
chwale Boska oddzielone/ ná práwa wšytkiey Korony powszechné/
nie dopuszczájacé Katholickiey Religiey odmieniać/ Kościolow
plondrowác/ tumultow w Oyczyźnie czynic/ y osobom pártýkulár-
nym Leges patrias pro libitu ábrogowác. Ták też praskrypecy
sobie

sobie żadney vsurpować nie mogą / ktora sceleri non patrocina-
 natur. A mowi też / Zaretycy od Lutrá nastawšy / nigdyćy nie
 mieli pacificā possessionem błedow swoich (á praescriptio solum-
 modo currit, in possessione pacifica fundi alicuius, sine oppositio-
 ne & defensione contrariae partis) Bo ich wszędzie Sedes Aposto-
 lica pozymwała/ ekskommunikowała/ y pismy refutowála. A zaś Prin-
 cipes Saeculares karáli ich mieczem/ ogniem/ infamiją/ y rozne ná
 nich práwa pisáli. Miedzy ktoremi też y Serenissimi Reges nostri,
 p̄nas capitis & confiscationis honorū, ná nich decreuerunt. Lecz
 powiádają / że Przodkowie nie mogli nas oblićować / y onerować
 konsejencyj nášych. A dla tego też mowia (puncto septimo partis
 primae) w Korczyńskię Konfederacyę swoięy/ nie položyli tych obo-
 wiązkow ná Potomki swoie in perperuum. A te lura ktore nápisáli
 iáko táko / sunt lura servilia, barbara, & inhumana, (iáko in
 sine puncti quarti, partis primae, feroce Deklarátor wywodzi)
 bo sie nie ználi ná wolności / nie ználi ná słusności / y nie umieli
 nią też wládać / ábo hářować. Przeto te ich spleśniále / y pro-
 chem przypádle spargály / (iáko ie zowie sub finem puncti tertij,
 partis primae) nie nie wáza teraz / y wáżyć nie mogą: bo ie pisáli
 ci / ktorzy kálamarz Krolewski w reku mieli / y lárwie im bylo
 piorká poćiągnąć ad importunam instantiam ludzi inordinato
 zelo zágrzanych (słowa są punct: 5. part: 1.) ktorzy ab Orco re-
 vocarunt (punct: 7. part: 1.) cokolwieć ieno ná Dissydenty wy-
 myślono być mogło.

To iuz tu każdy osądzić może/iáko táki człowiek chce z pokojem
 w Czeżyźnie siedzieć; y zgodzi sie z Kátholikiem wzdánu okolo cá-
 łości Czeżyzny/ ktory wšytkie stáre práwa ábrogować vsilnie/
 šwiatobliwym Przodkom swoim / fals / nieumiećność / y barba-
 riem zářucájąc. Jáko ten chwale Božá chce pomnážác / y prá-
 worciernym slugom iego być žyczliwym/ iáko Bráćiey swoięy; ktory
 miłuiących honor Boski/ głupieci nabožniczkámi przeżywa / y Bel-
 zebubowemi slugámi czyni; siebie mądrego czyniac/ że Jmie Pán-
 skie bluźni; porządneho / że Kościoly plondruie; náložnego/ że

Atheismum inducit: y Dycem Dyczyzny / że tey prawá kássiue / y Statutá zá stáre y nie wzyteczne spárgaly háciue.

W piątym Parágraphie / dobra sobie otuche przesydzáiac z Authora czyni / powiádaiac / że sie Pánom Dissydentom nie trzeba siurowości iurium praelatorum obawiać / bo sie Jch *MM. XX.* Biskupi ad spiritum lenitatis & amoris fraterni sklonili / Torunskie Colloquium náznaczáiac ; y niedbále teź okolo Chwały Božey chodząc / iáko tego dochodzą z słow Authorem / nie rozumnie / y nie ostrożnie w Nápomnieniu powiedziánych. Ktore tákowe są : *Zesny iuź ták zániedbáli Chwały Božey, y praw nášych, tedy siedźmy iuź ták w pokoju.*

Dobry Sophista Deklarator / chce być z tey okázyey Deklamátorem / inwektyw czyniac ná Authora / iź przygánił Rátholikom swoim / ktorzy ná początku tey zárázy duszney / nie wmieli zábiegáć przewrotnościom herezyctim / y dopuścili im wskorzenie sie / praw stárożytnych pod czas Konfederácyey Wárszawskiej po smierci Krolá Augustá wstąpiwszy. Chcąc go przeto podáć in odium, sercem Judaszowym / á wsty Pylatowem / chwali teráznięszych Jch *MM. XX.* Biskupow / y cudość ich wysóce zaleca / iź ná Synodzie Prowincyálnym Wárszawskim powinności swoiey Pásterkiej dosyć czyniac / przy reformowaniu niektórych Exorbitáncy in Clero, y to teź Colloquium Torunskie złożyli byli / chcący Dissidentes ad unitatem Oculis Christi pociágnáć.

A że przed tym Colloquium pp. Dissidentes, ná Seymikách grozili sie miešáć Seymem / y ná Trybunál ostro nástepowáć ; á tym czásém Authór ich do pokoju / y zgody bráterskiej nápomniál / powiádaiac im / iź teraz nie mogą nas ták bázro miešáć / iáko pierwey / y nie mogą nie in contemptum Religionis Catholicae stánowić / iáko czynili przed tym / kiedy y Duchowni osłábieli byli w Wierze s. y APOSTátowáli drudzy. A teraz iuź nas wiecey Rátholikow niźeli bywáło przed tym / kiedy niemal Senat wšytek / y Drzednicy Rozronni posli byli zá sektami rožnych herezyárchow ; gnicwáia sie ná Authora o to bázro / y zá exprobrácy to sobie wielká liczá / kílka Parágraphow

tágráphowte matéria rozszerzájac. Gódzie rázem y ná Trybunál
srodze wystúia/ mowiac iz sie tego Dekretá dály im znać wšytkim:
y dáia záwše przyczynę do skarg y nárzetánia / dla czego y publica
consilia musz remorari. A to specificé powiádaia/ iz ná sadách
ostátniego przed Seymikiem Trybunálu/ niektorzy Sedziowie/ legi-
tima potestate, illegitimé abutebantur. Przetoz stáráia sie omni-
bus modis infinita potestati Sedziow/ zámerzyć gránic.

Gniwáia sie w ostátnich Parágráphách y o to / że im Au-
thor przypomniał/ iáko nie dawnych czasow chcieli sobie ié s Rona
woháca generalná wezýmć/ ná ktoreby sett swoich promotionem
obmyslili byli / á przeciwko Religiey Rátholickiey sposob iáki wy-
nálezi / áby sie do niey ludzie záwiedzieni od herezyey nie wracáli.
Lecz podobno to Nápommienie Authorowe/ im przyczyna bylo/ gdy
potym w Orlu ziazd swoy mieli/ že nie ták frequentes comparue-
runt, iáko przed tym zámyslawáli: y nie ták contumaciter sie stá-
wili w responsách swoich J. R. M. tákze y J. M. K. Prymasowi
odpisyuac / iáko przedtym zwykli byli odpisyuac. Zyczymy Ich
M. hunc spiritum lenitatis y ná dálše czasy/ donec Numine
afflante ad vnitatem Sanctæ Matris Ecclesiæ reuertantur. Bedac
bowiem ludzmi wysókiego rozumu/ wiedza to sami dobrze/ iz Reli-
gionem raro solam mutauére Ciuitates aut Regna; sed quoties
mora est sacra hæc anchora, toties fluctuauit simul Reipub. nauis.
Wiech ieno sobie wspomniá ná Donátystow/ Jkonómáchow/ Aria-
now / Allbigensow/ Hugonotow/ y innych.

A že w Parágráphie iedenastym y dwunastym powiáda De-
klarátor/ že sie obawiaia sadow Inquisitorskich/ y zwabionego do
nášego Septentrionu/ z zachodnich kráioy iástrzabká / mowiac že
sie y nam przy nich dostáme/ iesli spolnie stać przy sobie nie bedzie-
my. Odpowiádam cum Iosepho Hebræo. Oportet benè sapien-
tes in legibus proprijs circa pieratem integrè permanere, & alio-
rum minimé carpere, to bedziem wiekustymi czasy w pokoju siez-
dzieć/ mlt wolności nášych nie náruzy/ mlt ná swobody náše nie
nástapi. Alle kiedy beda Bogá nášego w Troy Wódzyniego bluz

śnić / y Bosstwo Pána Chrystusowo háńbić / prostym go człowiekiem
synem Jozephowym nazywając. Kiedy Przenaswietłszy Sakrament /
y służbę niepokalána / bóstwochwálstwem nazywac / y inſze niezliczo-
ne niepobożności czynić; tedy frogga ná Oyczyzne plage od Pána Bo-
ga záciagna / á iáko ſá z natury do lekkomyślności ſklonnemi / beda
Pána do rzeczy nowych ſwoimi perſwazyami prowadzić / tedy po-
mieſzają Oyczyzne wymyſlnie / żeby ieno Koſciółowi Rátholickiemu
záſzkodzić mogli. *ſcđd ingens dedecus nobis Catholicis foret,
ſi quid Utceſſores virtute. industriaq; popererunt, per ſocor-
diam nos deſidiamq; amitteremus.*

Nie ſuſnie tedy Authora głupim z mózgu y bezrozumnym
nazywając / iż im przypomniał Dekreta / ktoremi zmieſiono Rákowſkie
y Wilenſkie ſkoły. Gdyż to powinność ieſt dobrych Paſterzow / nie
podawać w żeby frogim wilkom owieczek ſwoich / y ſummiennie każdes
go Chrzeſciańſkiego człowieka to wyciąga / áby miał miłość tu bli-
źniemu ſwojemu / y odwodził go od niebeſpieczeńſtwa wiekuſtego ;
á zwołaſzca działki niewinne od śmierci duſhney wyrwając. W
czym jednáć bynamniemy nie czyni ſie gwałt pokoiovi PP. Diſſyden-
tow / á tota Repub. pozwolonemu / y od Krolow Pánow náſzych
poprzyſiężonemu: tylko ſie karzą exceſſy / od pewnych oſob z tam-
tych ſkol / in contemptum Religionis Catholicae popelnione. Kto-
rych ieſli ſie znówu / ludzie kácerſtwy záſlepieni wazyć beda / beda
też ſimiliter y Pánſkimi Dekretami / y Trybunałskimi karáni / iáko
tedy przypozwáni beda. Suſnie przeto Author nápomina / áby
PP. Diſſidentes ſiedzieli ſobie w pokoiu / á práwá ſie bali / ktore ko-
niecznie muſzą wſhelkie ſubſellia mieć in executione diligenti, we-
dług rozkazania Boſkiego / ieſli ná honor iego ſ. auſu temerario
náſtepować zechca. Do wiary przymuſzać nie bedziem nikogo : bo
to ieſt donum Dei calitus infulum. Ale wykraczać przeciwko
Rátholickiey Religiey ſtárożytney / w ktorey my wſytko zbáwienie
náſze pokładamy / nie dopuſćim nikomu. Gdy ſie przeto PP. Diſſi-
dentes ſkromnie zachowają / y podobnych exceſſow wyſtrzegają beda /
Dekreta Trybunałskie / ná ktore tak bárzo w Parágraphie trzyná-
ſtym

ſtym Deklarátor lamentuie / non perent iugulum libertatis, ſtatus,
& fortunarum Jch. III. PP. Dyſſidentow.

A że w oſtátnim Parágraphie powiáda Deklarátor / iż my
Kátholicy ſámi dáiemy im przyczyne ad quiricandum, y nie dopu-
ſzamy im w pokoju ſiedzieć / w domách ich wláſnych nie dopuſzczá-
iác nabożeńſtwá wolnego / y Zborow budowánia w máietnoſciách /
ále ich prawkiem o to nágrzewáiac / do wielkich ſtrat przywodziemy.
Author ſie temu dziwnie / czemu to ták ſmie twierdzić nie wſtydli-
wie / ponieważ y w ſámey Wárſáwie pod gáz Semy / w oczách
práwie wſytkiey Korony / ſpokojnie w goſpodách ſwoich odpráwu-
iá ſwoie nabożeńſtwo záwſze / á coż nie máia w máietnoſciách ſwo-
ich odpráwować: to do wierzenia nie podobna. Ale to ieſt co De-
klarátor rozumie / ále nam nie deklarúie / iż im nie dopuſzczáia ko-
ſciółow w tych máietnoſciách plondrowác / y funduſſow / ſrebrá / y
dzieſięcin zábiérác / ktorych kupnem od Kátholikow doſtáia. Aloli
też Stároſtánu będąc / w mieſciech Krolewſkich Koſciółow profá-
nowác im zábrániáia. A kiedy co takiego ná zniwage Koſcióla
Bożego proteruē wezmia / to ich do práwa pociągáia. O to iuż tu
Kátholicy nie ſá przyczyne do niepokoiu / y do ich wtrat práwnych:
bo iáko ſámi dáia przyczyne do práwney wloktiy / y nienawiſci z Pá-
tronámi Koſciółow: ták też dobrowolnie ſámi wtracáia / terminy
zbiúiac z róžnych okázy / á niehcacy zárazem wrocić co ieſt cudze-
go / á zwiáſzczá Koſciólnego. Ale nie rabaycie Obrazow / nie ſtrze-
laycie do Krucifyrow / nie zábiéraycie Kſieży gruntow y dzieſięcin /
to was mkt nie bedzie pożywał.

Jako tedy w Konkluzyeey tey Przedmowy ſwoiey mowi Dekla-
rátor / iż do tad PP. Diſſidentes in ſuſpecta & tot iniurijs inſeſta
pace, wſytko cierpliwie wytrwáli / y teraz ſie z tym oſwiádczáia /
ſe in tranquilla & fide pacis opulencia bez wſelkich tumultow
trwác nie odmiennie / ták / iáko by ſie ná ich ſczyroſci / y Braterskim
áſſekcie / y wprziymym dotrzymánui przyáźni Kátholicy nie záwies-
dli; Tá k niechay Jch III. wezmia / y ſlowá ſwego dotrzymáia.
A my Kátholicy / lubo to wiemy dobrze / iż tylko á vera Orthodoxa
priſca

prisca Religione, vinculum est rerum, & societatis publicæ: ab innouata verò omnes tumultus & dissidiorum faces; imò magnum imperijs & sceptris periculum, aut interitus. Żadnym ich prawkiem turbować / żadnemi Dekretami obciążać nie będziemy: ale iáko Bráćia y krewni swoje w miłości wprzimizey / y posánowani wshelákim miéc będziemy / Páná Bogá prosiac / áby im Duchá jedności / zgody / y prawdy / z wysokiego Máiestatu swego zesláć raczył / ábysny wieden Róściol y Oweżárnie iego s. zgrómádzem / y glosy iednostáynemi y sercem / chwalili Jmie iego swiete ná wieki.

Hæc annunciauimus vobis Fratres, vt & vos, Societatem habeatis nobiscum: & Societas nostra, sit cum Patre, & cum Filio eius IESV CHRISTO,

F I A T, F I A T.

N A V K A,

Deklamátorowi Heretyckiemu potrzebna.

GDy Deklarátor Nápomnienie Bráterskie / od Kátholiká ad Dissidentes in Religione wczynione / Deklamácyá swojá znosić vsilnie / præmittit pro informatione Authora trzy przestrogi / iáko niewiadomemu práwá Oczystego: tákie.

I.

Ze állegowane od niego przeciwko pokoiovi Dissidentium Pratenſe, ábo lura pratenſa, wazne býc nie mogą: gdyż teraz nie są práwem od Stanow przyjetym, áni od Krolow Pánow náſzych poprzyſięzonym.

Odpowiáda Authór że sie myli Deklarátor ná tym / y nie iest ſwiadomym Statutow Koronnych / ktore w sobie per expreſſum zamyſláia práwo ná Heretyki wczynione zá Krolá s. pámieci Jágelá Roku Pánſkiego 1424. áby byli gárdlem / infámia / y confiscatione bonorum karáni. A że po dzisdzien Stany wſytkie Koron-

ne!

ne/ tymże sie Statutem / ktory był y przed tym sádzá: y te nam wszytkie práwá Krolowie Pánowie nášy poprzysiegáia: toć znáć że Práwo ná Haretyki uczynione / iest in suo vigore, y Stany ie wszytkie z inšemi práwy / muszá sacrosancté zachowáć / á zwlászczá že concernit honorem & gloriam Dei.

II.

Ze Wárunek, y Affekurácyá pokoiu Dissidentium, iest nie tylko Práwem, ále y fundamentálnym Práwem, ná kterym zawislá cálość y swobodá Rzeczyposp.

Odpowiáda Author / iż wárunek pokoiu Dissidentium nie iest Práwem żadnym / ále iest Gleytem / rozmaitym Haretykom pozwolonym / áby ostrości práwá do czásu uchylivšy / mogli bezpiecznie w swoim niedowiárstwie żyć / do kády sie nie obaczyli. Al że Gleyt reo non seruit ieno do pulcrozjá / á zá klemencyá Pánská / y ná drugi / ábo ná trzeci táki czás moze być prolongowány: dla tego ten wárunek Dissidentibus dány / iż długie má látá w sobie / ad differentiam Gleytu pospolitego / názvano Asseruationem pacis Dissidentium ná czym żadne Práwá Koronne / y wolności nie záwisly. Ktore iákó przed wéściem Herezey do Polški byly in suo robore, & viuida obseruatione: ták y po wyniszczeniu wszytkich bledow haretyckich / beda in suo flore & maiestate.

III.

Ze tego pokoiu, ták wielá praw obwárowánego, żadne przeciwné Dekretá, eiam supremorum sublteriorum de iure nárušyc nie mogly: á w tych Dekretách, ktore są od Authorá miánowane, y produkowane, mens I.K.M. y R.P. nie bylá, áby de facto nárušony być miá.

Odpowiáda Author / iż słowniešy są Kátholicy / niželi Haretycy: bo kiedy komu co przyobiecuiá / iuž tego nie odmienia / ále do trzymáia státecznie. Ze Dissidentibus obiecali pokoy / lubo im oni dáwali okázynie czeste plóndrujac Košcioly / y zábiérájac fundusze od

Przodków nadáne / nie znóśili ich przecie/ chociażyż mogli y mieli potęgę potemu/ ále im po dżiśdzién dotrzymuia wiernie tey obietnice swoiey/ ykarząc excessy w prywatnych in contemptum Religionis Catholicæ uczynione/ nie myślá pókoju przyrzeczonego rozrywác/ ále go im nie náruśenie dochowuia.

R E P L I K A.

Ná pierwszą Część Dekláratorowę, w ktorey on pokázuie, iż Iura prætenśa od Authorá, waźne być nie mogą.

Nie trzebá sie było Dekláratorowi mordowác około písania ták ferokiey Książki w rzeczách nie pewnych/ y nie gruntownych/ ponieważ nic nowego nie przynóśi in corpore libelli, ieno toż có y w Prefácyej swoiey powieźdiał/ tylko more Declamatorum obfernieyszymi słowy to powiáda/ náciągáiąc káwałcow słow z Konstituciy rozmaitych/ iáko świec skory; áby nieostroznemu/ ábo nieświádomemu Czytelnikowi mogli oczy zámydlić; A swoim Bráćisńkom pokázác iáko ferokie Opus, y pracowite bárzo nápisal; nie pomniąc co Sidonius o tákowych Skryptorách powieźdiał. Auctores in operibus edendis pudor potius, quám constantia decet. lib: 9. epist: 12. Prawdą było/ nie pracą zálecic sie. Pietnie wáś Modreuius ná was sámých/ in Præfatione ad Librum de Moribus. Ut solis exortus summas & infinitas commoditates affert vicæ mortalium: ita veritas, quoties prodit ex tenebris errorum in lucem literarum, maximis beneficijs afficit & ornat res hominum deorumq;. Contra error vel inueteratus, foeditatem in se semper inclusam habet, quamvis diu toleretur, & á nemine moueatur. Widząc tedy ták sprosny bład Deklámatorow w tym Skrypcie tego/ Author Nápomnienia Bráterskiego/ ták odpowiaáda.

Ná pierwszy Punkt.

Bárzo sie myśli Deklárator/ powiádájąc że Księgá Żerbułowa/ z ktorey przednieysze allegácye przywiódł Author/ nie iest Liber Authenticus,

Authenticus, ani od Stanow przyiety. Gdyż v wszytkich subsellia żadnego innego Statutu nie alleguia/ tylko sáamego Herbultá. A ktoby innego iákiego citował/ tedy powinien plácić poenam quatuordecim marcarum. To znác że go vsus ipse approbavit, y owá auctoritas Seymowa / ktora iemu sáamemu Compendium Praw wszytkich uczynić kazála Anno 1565. Lubo tedy Herbult Księgi swoiey nie prazentował Stanom po Polsku nápisáney / iáko intencya była Seymowá; prazentował iá jednáť po Lácínie Wóciestiemu Kánclerzowi dedykowawszy / nie tylko sáamemu Krolowi s. pámieci Augustowi / ale téż y Bráćiey ná Seymikách roznych; ktorzy lubo ná Wálnym Seymie approbácyey tey iego prace nie czynili / zá smiercia Krolewska / y potym Herbultá sáamego: ták jednáť te práca iego wdzięcznie przyieli / że iá tacito consensu approbowáli / y v wszytkich sádown w używánie podáli. Czego Przylustkiem Apostácie uczynić niechcieli / lubo wielkich miał promotorow z PP. Dissydentow: y Janusowskiemu tákże / ktory miał promotorow Káscholitow.

Alle dawszy temu pokoy że Herbult ma swoie wiáre y powage we wszytkiey Koronie / Author powiáda / iż chociaźby byl Herbult nigdy lura pratenśa w swoich Księgách nie wspominal / przecieby one byly miály wáge y moc swoie ná karánie Heretykow / leżac in Archivio Reipub. ták iáko miály y inne práwá / nie bedac zebrane in unum volumen / tylko że byly zgodliwie od Stanow wszytkich uchwalone / y nápisáne / y publikowáne / ták iáko y lus nostrum pratenśum. Bo téż to trzeba wiedzieć / iż Práwá y swobody náše po wielšey części stáneli / kiedy iesze Druk w Polsce nie bylo: a iáť skoro Druk nástál / tedy to Rzeczposp. zlecila była / sub Alexandro Rege Quatuoruiris, aby byli Digestum z nich uczynili more Romanorum, y wydrukowáli to po Lácínie. Co gdy uczynili / approbowano to Seymem sub eodem Rege w Rádomiu / Anno 1503. vt habet Herbolius fol: 102. A z tego to Statutu / ktory sie y podziśdzien náyduie w domách Szlácheckich / swoie Compendium uczynil Herbult. Ale iesze pierwey przed nim / Jan Lastki Kánclerzem

Kancelerzem Koronnym bedac/ ktory tájże ma od Oycyzny approbacya swoje.

Nie z swoiey tedy głowy Zerbult lus pratenlum ná Zaretykt w Státucie swoim položyl/ ále z stárych Státutow approbowánych/ y Przywileiow Rzeczyposp. ktore miály vim suam, póki sie byl ieszcze Zerbult ná swiát nie národzil/ y miec beda/ póki ieno Oycyzná nášá bedzie stálá. Ad comprimendam autem malorum civium licentiam, adhibenda legum est seueritas: interest enim Reipub. ne propter malorum impunitam licentiam, boni aliquid a malis patiantur. *Goslic: lib. 2. de Opt: Senatore.*

Ná Wtóry Punkt.

Nie iest ták tepego rozumu Author/ áby nie mogli tego pozic Zerbultá czytác/ gdy piše tá Lex iest abrogata, á tá nie. Ale sie temu dziwiue/ iáko Deklarator Práwo przeciwko Zaretyktom wezmione/ smie klásc inter leges abrogatas, poniewaz tego w Zerbultcie niemá. A sam to przyznawa w Punkcie piérwszym/ iz Zerbult ten swoy Státut przed smierciá Augustowa pisal/ kiedy sie naybárzieszy Harexis vnas w Polsce zawniela. To tylko dobrego spráwil tym pišmem swoim/ iz nam pokazal Dissidentium Religio-nem byc wezoráysza/ bo iey żadney wzmiánki Státutá náše nie wezmily/ áz ad exitum Augusti. Tylko ono swiete Práwo zá swiáztobliwego Krolá Jagellá ná Zaretykti wezmione/ á od Zygmunta Piérwszego po kilkátroc obostrzone w sobie zawnieraly/ diligentem executionem przykázuiac. A wáś Zeueocius mowi: iz in legum seuera executione salus, & vera populi libertas adeo consistit, vt minimum sapè neglectum, maximorum malorum & periculorum fons & causa sit. A toto Author rozumial/ kiedy w Nápomnieniu swoim powiedzial/ zesny zámiedbáli chwały Bozey/ á ná potrewnošc y Bráterstwo respektuiac/ nie karálistny Zaretyktow zrázu kiedy nástáli. Dlategosny tež widzieli abominationem desolationis stantem in loco sancto, y rozne plagi ná Oycyzne od Pána Boga przepušczone cierpieli/ y cierpiemy podzišdzien.

Na Trzeci Punkt.

Mowi Deklarator / iż Iura praetensa in praesenti libero statu Reipub. ważne być nie mogą / (iako by dający znać / iż po ki Harezyey w Polsce nie było / tedy wszyscy byli in seruitute: ale sie dopiero wolnemi stali / kiedy Pana Boga rozmaitemi sposobami bluznić poczeli) ponieważ ante formatum praesentem Reipub. statum staneli / y iuz iakoby dawności sama wywietrzały. Myli sie Sophista na tym bázro: boby taka rzecz wszystkie Práva naše nie ważyły / ktore od poczciwych Przodków naszych staneli / priusquam Dissidentes existerent, ktorzy podobno swoim wichrowatym głowom / wszystkie swobody od Krolow Panow naszych pozwolone Ordini Equestri, przypisać vsiluią. A dla tego wylęczając stopnie wolności w Oyczyźnie / iako po sobie rosty Edyktu Wielunskiego / iako rzeczy iakiey podley Deklarator nie wspomina per contemptum, iż w nim Ecclesiae omnes in suis libertatibus conseruantur, & contra pestiferos haereticorum errores poenae capitales decernuntur. To tylko wychwala / co in ledna na znieśienie ciężarow z Stanu Rycerskiego stanelo / y te naprzemieysza prerogatywe uchwalono / Neminem capiuabimus, nisi iure victum. A to czyni dla tego / aby tey tak wielkiej wolności na obrone swojej Haretyckiey niezbożności zaciągnąć mogli / powiadając / iż to w brew Edyktowi Wielunskiemu stanelo / aby nas nikt o Harezya sędzić nie mogł. Lecz tam tego nie widze / aby mu to służyć iakim sposobem mogło / ponieważ w tym Przywileiu in ledna pisany / ani Roscielnych wolności nie znoszą / ani Harezyom impune rozszerzać sie nie pozwalają / ale owšem generali clausula wszystkie pierwsze abo dawnieysze práwa y wolności / weale zachowują y wrwierdzają in eum.

Dopiero naywyższy stopień wolności naszej kładzie pod czas Interregni po śmierci s.p.ám: Krola Augusta / kiedy na Warszawskiej Konfederacyey / cokolwiek z piekła zaciągnąć mogli przeciwko Roscielowi Kátholickiemu wywarli / & conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, kilkadziesiąt

Wiar / iáko sam Deklarator w trzeciey części ksiáżki swoiey wyzna-
wa / rożnych miedzy sobą máiac. A te swoie przeciwko Kościołowi
świątemu przysiężona ráde / Libertatem Conscientiæ nazywá-
iác ; á potym iá do przysięgi / y ápprobácyey Krolowi Henrykowi
podáiac per tumultum & seditiones, w pultorá stá lat / iáko sami
ráchuiá / po Wieluńskiem Łedyćie / á po Konfederácyey Korczyn-
skiej przeciwko Heretykom wczynioney w lat 135.

Czym samym wydáli sie przed wszytkiem światem / iż mówiac
záwse Pax, pax, ad proximum suum. ták długo cuniculos kopáli
pod Kátholikámi / y Kościołem ś. Rzymskim / ktory z gruntu w
Oczyźnie wymiszczyć chcieli / tą swoią Konfederácyą. A zátym
y teraz gdy mówia / iż nikogo nie turbuicmy / & nihil molimur con-
tra Deum & Patriam, nie trzeba im do końca vsáć. Bo widzimy
iáko y slowy / y pisiny / chwale Bożá wykorzystáiac / y w szkołách swo-
ich mlódz psuic / Oczyźnie od stárożytney Wiáry Chrześcianińskiej
odwodzą. Nazywáiac abscq; fronte & pudore, Práwá Oczyste
splesniálemi y prochem przypádleni spárgalámi / á stárożytná Re-
ligiá Kátholická bálwochwálstwem Papieżkim. A mówia z De-
klarátorem swoim / iż nic po Szláchćicu / nic po wolności / kiedy so-
bie według swoiey głowy wiáry nie stánowi / ále według praw Ko-
ścielnych / y Koronnych / (przydam y Cesárskich) musí po Kátho-
licku wierzyć / iáko czynia ábo wierzą Chrześcianié po wszytkim
świećie / pod jednym Pásterzem widomym / Naywyższym Biskupem
Rzymskim zgromádzeni. Obezrozumna głowo / á kiedyś to wi-
dział / ábo czytał / áby Rzeczposp. by naygrubszą / dopuszczáła nowe
wiáry do siebie wnosić / y káżdemu prywatnemu człowiekowi / inákszą
Religiá przepowiadáć : kiedyś to slyszal / y od kogós sie náuczyl / áby
Szláchectwo ná tym záwisło / nowe kácerstwa przeciwko Łwánge-
liey Páná Chrystusowey wymysláć / ábo stáre od Kościoła odrzucó-
ne y potępione / znowu z piekła ná świat przywodzić / y herezyá du-
sze ludzkie zárazáć : Od ktoregós to Mistrzá náuczyl sie / áby to wol-
ność bylá Stanu Rycerskiego Jmie Boskie bluźnić / Sákrámentá ś.
hámbić / Kościoły burzyć / y fundusze zábijáć : Patrzą iáko y teraz
narody

narody Rátholickie / Schisnátyckie / y Máchometánskie Pánstwa
swoie rzadza / iedney sie wiáry trzymájac / á drugiey nowey miedzy
sie nie przypuszczájac. Hispáni y Wlošy / teno sáme powšecchná
Košciolá Rzymſkiego záchowá. Moskwa y Abyſſyni żadney
harezyey pod gárdiem nie przyjmúja. Turcy tłumáczenia Alkora-
nu / Perſkich poprav nie przyjmúja / ámi teſ Perſowie Turckich / y o
to sie miedzy sobá bárziey niſeli o gránice bug. Bátwochwálſkie
narody po Indyách / ſwoiemi sie zábobonámi kontentújac Chrze-
šciánskiey Wiáry do siebie nie przyjmúja. A my ná náſe wolnoſć /
iák ná cztery tuzy kaſac / zárazesny Boga odſtapili / Prává wſelákie
podeptáli / Oycowſka pobožnoſć z Oyczyžny wygnáli / y záraz ná
wprowadzenie Atheiſmu / kúbdáżtieſiatesny wiár oraz ná Konfeder-
rácyá Wárſáwſká przeciwko Košciolowi Rátholickiemu przywie-
dli. Nie ieſt to wolnoſć háleć ; nie ieſt to Práwo / wymierziczyc
co ná kim. Jezwoleme wſyrtkich Stanow / to ieſt práwo / iáko ſámi
powiádaćie. Życ pod Právem bez buntow y tumultow / to ieſt wol-
noſć. Ale gdy te ſwoie Konfederácyá PP. Diſſidentes czynili /
decuplo maior pars Patriæ wam oponowála ſie / wſyſey ktorzy ſtali
przy pobožnoſci ſtárožitney rozlácháli ſie do domow ſwoich nie
podpisiújac ſie ná nie / ále proteſtújac / iáko y ná Koronácyey Żen-
tykowej proteſtowáli ſie ; á ci záſ ktorzy rozláma kwié y pókoii ro-
zerwána miedzy Bráćia nie życzyli / podpisáli ſie Excepty czyniac /
á wáſemu wporowi wygadzájac / ábysćie żyli wedlug wáſcey opiniey
w pókoii / iáko żyja y Schisnátycy / Żydzi / y Tátárowie.

Na Czwarty Puńkt.

Mowi Deklarátor / że prátendowáne iura in uſu w Oyczyžnie
náſcey być nie mogly. Nie widzi tego przyczyny Author / y pyta ſie
czemu? Gdyž májac po ſobie Piſino ſ. y Prává / iák duchowne /
iák y ſwieckie / powinniſmy bronić iáko móžeme / bluźniema ná
Pána Boga / y ná Záton iego / o krzywdę ſie iego záſtáwújac / á mi-
loſć tu niemu / y žal nád zelżywoſcia iego pokázujac. A oſobliwie
kiedy mamy po ſobie Statut Koronny y Konfederácyá Korczyſka /
która

ktora nowe wiary pod rozsadek Stolice s. Apostolskiej podacie / y heretyki penunie. A lubo niektore Rycerstwo z Kátholikow / iáko powiádać / podpisáli sie ná Konfederacya Wárszawska / potoiu Dissidentibus pozwalájac / dla potoiu Oyczyzny: niemáš tam iednak tego w przysiedze ich / áby te Konfederacya Wárszawska trzymáć y wykonywáć mieli / ktora wszytkim bluzniercom obrone dáć: wszytkim iádom y zárazom heretyckim do Oyczyzny wrotá otwiera / á pónowáć żadnego nie káże: wszytkie odmiány w wierze / y plondrowánie Kósciólow Kátholickich chce mieć zá práwo. Ale sie tylko ná to podpisáli / iz pacem inter Dissidentes in Religione záchowáć máia. Czym nie zárzekli sie spráwiedliwosci / według ktorey / káždy sie przy swym / y Duchowni przy práwach swoich záchowáć máia. A lubo suspendowáli rigorem legis do czasu in vniuersali ná wszytkich od Kóscióla s. zbiegáiacych / nie pozwolili iednak nikomu priuacim wydzieráć cudzego / y czynić krzywdy drugiemu. A dla tego to záraz kompozycya wlozyli / áby sie krzywdom Kóscielnym od Heretykow nagroda slusna sstála. Czego iz PP. Dissidentes do tad nie czynia / y ieszcze sie z kompozycyey smieia; Krolowie od ich przysiegi wolnemi zostáia.

Lecz potisny im tey Asseturacyey pacis nie pozwolili byli / Iura pratenla bywały in executione od karáma Melszynskiego pozczawszy / áz do czasow Augustowskich; lubo nie tak rigidè propter clementiam Principum, aut conniuentiam Iudicum, iáko sam Deklarator Zbaskiego spráwe opisuiac deklaruie. Ato przecie dosc ná tym / ze zrazu ádherentow Melszynskiego iáko bluzniercow Inuenia Boskiego / y gwałtownikow potoiu pospolitego mieczem zmiesli absque omni dilacione, y ná potym nikomu z gwałtownikow chwały Bozey nie przepuszczáć / Sacramento obowiazáli sie. Inákshy sposob o ziemskie rzeczy / karáma miedzy soba záchowuiac / ktory per terminos luos ma isc według práwa Oyczystego / kedy Pater pro scelere filij, & contra filius pro scelere patris non tenetur. Ale gdzie o yme chwały Bozey idzie / y o kontempt Máiestatu tego swietego / tam iáko nas wszytkich potomkow Idámowych / dla

iego grzechu z Ráiu wygnano / z niewinności pierworodney z lupiono / y ná wiecznǎ smierć zkazano: tak teź y Przodkowie nášy przykładem samego Pána Boga postanowili / áby Zaretyk káždy ze czci był z lupiony z potomstwem swoim / z máietności ábo Oyczyzny wygnány / y gárdlem iáko bluźniercǎ Máiestatu Boskiego karány. Prolesque eorum, mowi Statut / tam masculina, quam feminina, omni careat successione perpetuo, & honore. Nec unquam ad aliquas assumatur dignitates, vel honores; sed cum Patribus & progenitoribus suis semper maneat infames: nec de caetero gaudeat privilegio aliquo nobilitatis, vel decore.

Grubym to rigorem y ostrym Deklarator nazywa / ále mowić nie moze / áby nie slusnym / y nie swiatobliwym; bo o Boga idzie / y o chwale iego swieta / za ktorasmy powinni zdrowia náše polozyć. A on madrym y dowcipnym sie sobie zda być gdy Roscioły / Obrázy / y Sakramentá znosić kaze Dyssydentom / gdy Altare contra altare wystawiać perswadiue: gdy iurysdykcyǎ Duchownych nábledne owieczki od Boga podána zagubiáć dopuszcza / gdy Práwa od wszytkich Stanow ná Zaretyki wzymione / za stáre spór galy y nie potrzebne być rozumie. A tego nie rozumie być za gruby rigor ábo rázcey error, iż Dyssydenci iedność naboženstwa targáiąc / swoje poddáne do swoiey Religiey przymuszaia / we swieta ros bić kaza / tarásem y káydánami / do niezbožności ich nie przystawájących kársa: schadzki ná sásiády zwolywaia / podártkami y iurgeltami do siebie záciagaia. A kedy ieno pánowanie swoje máia / iáko to w Angliey / Hollándyey / Szwecyey / y w Dániey pod gárdlem Zaretykiem być roskázuia / máietności konsystuia: á gdy Káplána ktorego Kátholickiego przespieguia / srogieni mekami go tráca. Nie wspomnie tu publicam insolentiam colluiciei, z wiarek rozmaitych tego nieszczesliwego saeculum, iáko Luter nástál / zgromádzoney / iáko w Niemcech / w Jnderlándzie / w Szwáycárstiey ziemi / y we Fráncyey silá kwiie Kátholickiey rozlali / z samey tylko złości / á z chciwosci lupu / zadney przyczyny od Kátholikow nie máiac. A tegoby tu sobie w Polszcze Deklarator zyczyl / áby mogl

D

impuné

impunè grassari in capita proborum, & possessiones eorum, y dla tego mowi / iż nie godzi sie captiuare Szlachcicá / á lus pratenium daie władza wshytim etiam plebeijs imác go y sadzić kiedy Zaretykiem zostanie / vt qui censura Ecclesie non terrentur, humana seueritate multentur. A dla tego mowi Edikt Wielunski. Quicunque in Regno Poloniae nostro, & Terris nobis subiectis, hæreticas, aut hæresi infectus, vel suspectus de eadem, fautor eorum, vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules Ciuitatum, & alios Officiales, ac quoslibet subditos nostros, siue in officijs, siue extra viuentes, velut Regie Maiestatis offensor capiat, & iuxta exigentiam excessus sui puniatur. A to dla tego / aby pod praterem libertatis conscientie zebrałszy kupy iakiey swoj wolney nie plondrowáli Kosciółow / Miasł / y wsi ludzi Kátholickiey Religiey / iáko w cudzych ziemiách czymli Albigenowie / Zugonotowie / Giewzyi / Pitárdite / y chłopi náwet prosí w rózných Prowincyách Niemietich y Wegierskich.

A dla tego to státeczni w Wierze Kátholickiey ludzcie / máig w Pánstwach swoich Hæreticæ prauitatis Inquisitores. (iáko ie też y Zaretycy w Pánstwach swoich ná Kátholiki máig) aby wezás przewrotnosc ludzi niezbożnych hánowáli / y zábiegáli tumultom in Religione & Regno. Habet enim hoc Hæresis, mowi in Chimera Orzechowski / vt á paruis vitijs profecta, sensim serpat, viresque acquirat eundo, summis etiam Regibus horribiles; quæ nisi á principio extinguuntur, edunt flammæ, quibus deflagrare Regna atque Imperia necesse est. Dla tegoż zá zgodnâ uchwalâ wshytich Stanow Koronnych / obwinieni de Hæresi Ordinarium suorum examini, aut Magistrorum hæreticæ prauitatis, ad hoc á Sede Apostolica deputatorum, vel deputandorum subdentur comprehensi, mowi Edikt Wielunski.

Ná Piaty Punkt.

Powiada Deklarator / że zá czásow Jágellá Krolá seruitus bylá conscientiarum, że bluznić Jmienia Pánstkiego / y plondrowác Kosciółow

ściółow Heretykom nie dopuszczano. A to práwo ktore ná nie Spiritu S. dictante nápisano/powiada/ze czesćia zá poćiągnieniem piortá nápisáli ie ci/ ktorzy ná ten czas kálamarz Krolewski w reku mieli: czesćia ad importunā instantiam ludzi inordinato zelo zágrzanych; iákowi byli ci wshyscy/ktorzy sie w Konfederácyey Korczynskiej pisáli. A przecie mowi to práwo nigdy in vsu nie bylo.

Odpowiada Luthor/iż ták sie ludzie kocháiac w sámych sobie myla ná rzeczách/ iż rozumieia ze sie to wshytkim podoba y smátnie/co sie komu iednemu podoba. A co sie iemu nie podoba / mniema ze sie też to wshytkim nie podoba. Ták też gdy ma naturalem propensionem do iákiey rzeczy zley/ ábo dobrej; mniema iż też wshyscy do tego sá sklonnemi y sposobnemi z natury. Jáko to mamy przyklad z zywowátogo/ze sam krzywo pátrzy/ rozumie ze też wshyscy krzywo pátrza iáko y on. Podobnym sposobem y Deklárator/ iż mendacij patrem sequitur in scribendo, tedy też mniema iż wshytká Rzeczposp. klamála pisac to práwo ná Heretyki/ktorzy instigante suo magistro, ze nie rádzi widza zgody miedzy Kátholikámi / tedy szukáia wshelákich sposobow áby ich pomieszc/ zeby mogli miec rozne opinie o Pánu Bogu miedzy soba / iáko też y oni rozne sekty máia miedzy soba. Ze sámi nie rádzi prawdy/ y náuki Kościelney slucháia/ y pomnozenia chwały Bożey mienawidza: tedy y drugim perswádúia/áby zá ich bledámi posli/ á opuścúwszy zbáwienná drogę/ lupem sie z Kościółow y fundusow ich bogáćili: y ze w siebie porzadku successionis, áni Káplánstwą/ áni Osiary/ áni Oltarzámie máia / tedy życza tego wshytkim/ áby iáko bylo bez Boga/ y bez enoty/ y bez pobożności in Atheismo żyli. Adla tego Pismo s. spocá / Doktorámi Kościelnemi pogárdzáia/ Concilia odzucáia/ żywort ludzi swiatobliwych gánia/ Duchownym Jurisdikcyą odeymúia / Urząd świecki y Przelozienstwá lekce waza. A tylko wolnością sie Szláchecka szczycac / wsheláta swawola impune chca broic/ y ták tu w Oyczyźnie/ iáko w Heretyckich Pánstwách widzicli/ życza sobie Sákramentá deptác/ Reliquie palić/ Kościoły plon-drowác/ iáko zrázu po Konfederácyey Wársáwskiej czynic byli po-

czeli. Jenó że ich przećie rigor Iuris pratensi pohámował/ y swię-
 roblwość Krolow Pánow nášych / ktorzy lástkawicy sie z nimi ob-
 chodzác/ nie we wšytkim ostrości práwá przestrzegáli. A skarlili
 teź kogo/ w Acta tego w on czas nie pisano/ częścią parcendo ho-
 nori nobilitatis, częścią je ieſzcze ná on czas nie pisano personales
 a diones w Księgi/ chybáby tego znacznego spráwá sie toczyła. Bo
 y piſać ieſzcze ná on czas nie wiele ich z Polakow wmiáło/ á zwláſzczá
 Pánowie wielcy/ z ktorych iuź zá Krolá s. pámiéſci Stephaná z
 przednieyſzy Stolkow kiltánaſcie bylo/ co sie y podpisác ná liſcie
 nie wmieli. A ieſli ieſt co nápiſanego in hac materia, nie ſukál zar-
 den po ſtárych Księgách/ ták Biſkupich/ iáko y Grodowych. To
 tylko notatum mamy/ iáko Zygmunt Stáry/ Auita Religionis de-
 fenſor acerrimus, Anno 1526. Gdańſzczan o Harezya/ ktora w
 Miáſtách wielkich ſnádmie tumulty czyni/ poenis condignis ſkará.
 Czym wlaſtzy ſie náſzy Pánowie Polacy/ nie ſmieli ſie z ſwoiá Hare-
 zyá/ zá tego Pánowánia apertè odzywác/ ále káždy ſimulabat ſe
 bonum Catholicum eſſe.

Dopiero ſie oraz wſzyſcy odezwáli pod Krolém Auguſtem/ o ktor-
 ym ſeroce Varſeuicius in Paralellis, á Chronicon Piaſecij, te
 tylko kiltá ſłow ma fol: 48. Inter manus alienigenarū enutritus, ad
 eos eorumq; institutum fuit propenſior, & licentioſiorem vitam
 agens, in Catholica pietate colenda remiſſior. Zá czym to ſie
 nam ſtáło/ co niegdy Lácedemonezytom/ v ktorych Práwo bylo/ iſ-
 gdyby kto z bitwy wćiekl/ tedy miał być perpetuò infamis, y puł
 brody tylko ogoloney miał noſić/ á puł zápuſzczoney przez wſytek
 żywot ſwoy/ z poczciwemi nie miał záſiádać nigdy/ ani ſie powinow-
 wácić; tákże y potomſtvo iego; y káżdemu do tego wolno bylo plu-
 nac tákiemu w oczy/ y dáć mu piéſcia w gebe/ kiedy ſie z nim portál
 ná wlicy. Tráſiło ſie że času iednego wſytko woypo wćieckło z Per-
 ſámi ſie ledwie potkawſzy/ y wrocili ſie do domu. Krol Algeſilans
 ktory v nich ná ten czas pánowal/ zwola wyſedſzy ná rynek ludu
 wſytkiego/ y poczmie ſie wſkarzáć ná Rycerſtvo/ iſtromotnie przed
 nieprzyiácielem wćiekl/ próſząc áby in exemplum poſteritatis byli
 według

według praw Oczysztych kárání. Alie sie żaden ná erekucya rezol-
wowác niechce/ quia & multi & potentes erát ci co z bitwy wciékli.

Tak teź y nášy Pánowie Brácia/ pokli sie Zygmuntá Pierwsze-
go Páná pobożnego obawiali/ żaden z nich Haretykiem sie byc nie
odzywál; bo y przykłádnym żywotem swoim / w pobożności ich zá-
trzymywał/ y ná odstepne od Kościolá świetego surowe byl Práwá
postánovil. A iáko skoro umárl / wšyscy oraz wciékli ex castris Ec-
clesiæ Sanctæ, vt Senatus Regni, mowi Chronicon Piasecij, loco
supra citato, iam maiore parte ex Hæreticis constaret. A náwet
y z Duchownych / wielu byl Dyabel záwiódł/ że poženiwšy sie Apos-
státami pozostawáli byli / iáko ich tám Chronicon prænominatum
wylicza; y wiele ich ná wysótkich Káthedrách siedzących nutare ca-
perant. Dla czego trudno ich bylo kárác / y Prætenſa iura nád ni-
mi erekwowác. Quia & multi, & potentes erant.

A co Deklárator powiáda / że Mielstynski / nád ktorym to Prá-
wo erekwowano/ non Hæreseos, sed perduellionis byl damnatus.
Niech sobie dobrze Kromerá przeczyta/ á obaczy to ná oko / że pro-
pter Hæresim byl perduellionis damnatus. iáko to Długos̄ rze-
telniey opisuje. Bo Harezya miedzy Kátholikámi / iáko takol mies-
dzy pšenicą rozšíany od Czártá / hoc vnum intendit, aby sie Panu
Bogu przeciwiłá / y tym ktorzy tu ná ziemi vices eius gerunt. Est
enim Hæresis, mowi Favianus in Historia Belgica, contumacia
rudimentum, quæ dum ex hominum mentibus sensim excutit
Dei iugum, detrectare, atque excutere humana imperia similiter
docet. Czego mamy przykłád y ná Zbaskim potym / ktorzy boiašni
Bożę porzuciwšy / tárgnal sie záraz ná zwierzchność Ciolká Biskup-
pá Poznánſkiego / iz musiał iáko Deklárator świádeczy / przed iego
potega do Brátowá wstapic. A że mezmieyszego Duchá w sobie má-
jąc iego successor Bniński / w támtym kráiu rodowity Zbaskym ob-
legšy/erekucya iuris prætenſi nád iego Ministrámi wykonác rozka-
zał/ y samego tákiego stráchn nabáwil/ że supplex do nog iego wpa-
dájac / Hæresim abiurare przyobiecowál. A Biskup teź kontentui-
jąc sie/ że fontem impietatis zágubil/ kácerze one Czeskie ná Ryntu
Poznánſkim

Poznánskim popaliwszy / krwią powinnego swojego mázác sie niechcial.

A że sie Deklarator szczył tym / iż Krol światobliwy Jágello / Pány Haretyckie wposelstwo do siebie z Czech wyprawione czestował w Krákovie. Ták że y żołnierzom ná woynie Pruska z Czech záciagnionym láske swa Krolewska pokazal / nie to contra lura prætensá nie sluzý / bo on sam światobliwym Pánem bedac / gości w siebie bedacych gárdlem o Harezya kárác nie mogl / ále ich tylko Doktorom Akadémiey Krákovskiej w ich błedách nápomniec kazal / á gdy Swietá Wielkonocne nádchodzyly / do Niepolomic im z Kráková vystápic kazal / by snac byli swoia niezboznościa / iákiego zgorzemia w ludziách prostych nie wczynili. A stád to Kromer powiedzial / Neque verò quicquam labis tunc nostri ex eorum consuetudine contraxerunt. Jáko teź y z owych Żolnierzow z Czech záciagnionych nie sie nie zgorzshyli / czesćia że nie wshyscy byli miedzy nimi Haretykámí / czesćia że Żolnierze nie zwykli o Wierze disputowác / ieno swoiey Káwalerskiey Professyey pilnowác. A nie dlugo teź ná sluzbie Krolewskiey byli / odprawiono ich predko / że dwu czwierci nie sluzyli.

Alle kiedy mlodzy Akadémia Krákovská zá Pánowánia Krolá Augustá opuściwszy / do Niemiec sie vdáli y do Czechow / ná ten czas wrácajac sie do domu te zmáze Religiey y Oyczyzny swoiey impuné wniešli / y Rzemieśnikow z soba rozmáitych / rozmáitemi błedami zárázonych / náprawádzili: ná ktorych to potym Krol August ná Seymie Párczowskim Edykt swoy wydal / aby gárdlem y konfiskácia dobr byli káráni / iesliby sie ktory do czasu náznáczonego z Polski nie wyprowadzil.

Chlubi sie ieszcze y tym Deklarator impietatis suæ, iż Minister Haretycki / semotis arbitris z Krolew Jágiellem rozmawial. Alle y to ad conuellendum iura prætensá nie nie nalezy. Bo Krol swiety / niewiedzial kto on byl / y nieznal go nigdy: ále falszywa náuka iego wstyskawshy / lubo nie byl Theologiem y czytác nie umial / kazal mu tuem dáć iáko byl godzien / á podobno y spalic / ieno że

Krolá vniérajácego / éi Pánowie co to byli tájemnemi Haretyz-
 tami / y tego Kácerzá do niego byli occulté wpráwili / nie vslucháli /
 y przed drugiemí Senatorámi / co byli zárzliwšemi o chwale Božá
 y zbáwienie Krolá swoiego / ták vtáli že sie o nim Zbyszek Kárdynał
 dopytác nie mogli / ktory nie dawno przed tym / tákžé drugiego Mi-
 nistrá ná rozmowe z Krolém wyslánego kázal byl przetrzepác / y Kro-
 lá sámego ostro bázro strofował / že go iáko nieprzyziaciela Božego
 nie kázal byl spalicé. Krol iednák swiatobliwy / zaboyce duše swo-
 iej nie sluchájac / w swietey Kátholickiey Wierze przy bytnoséi Du-
 chowienstwá / pobožnie żywotá Sacramentis munitus dokonál.
 Jáko y Carolus V. Imperator potym / ktory gdy w Hispániey vmies-
 tal / kedy nappilmiejsza iest Inquisitia ná Haretyki: Dworzámie tego
 Niemcy y Niderlándczycy harezya záraženi / májac occulté Mi-
 nistrá bluznierce przy sobie / wprowadzili go do pokoiu do Cesárzá
 Konájacého práwie w Klastorze / semotis tákžé arbitris. Ale przez
 czuryšy to Biskup Bielauicensis, wšedł nie spodziewánie do pokoiu
 y Ministrá wyrzucił / Cesárzá nápotym ná piadz nie odstepuiac áž
 do smierci iego. Co gdy potym powiedzial Philipppo II. synowi
 Cesárskiemu / ktory z Niderlándu ná pogrzeb Oycowski przyiáchal /
 y ná Krolestwo / kázal tego Ministrá / y šesćindziesiat Kawálerow /
 ktorzy tego byli consej żywcem w Mádrycie spalicé.

Przydáie ieszé y to Deklárator ná pochwale swoie haretycetá
 ciągnac / iz zá Krolá Jágiellá pozwolili Biskupi Postom Czeskim /
 widziec naboženstwo Kátholickie / gdy strážna Ofiáre Mišey s. od-
 prawowano. Ale záiste nie ma sie czym ztad chlubié / bo to nie dla
 tego Biskupi vczynili / áby ich bład hac cõmunicatione su: appro-
 bowáli / ále žeby im byli vkázáli ritus Ecclesie Sancte Romanæ,
 y náuczyli ich prawdziwey Religiey Kátholickiey ; ktorzy / nie dále-
 ko sie byli rozroznili od nas ; tylko že sub vtraq; specie communio-
 nem Eucharistie vporczywie sie nápieráli / nie dájac sie w tey mie-
 sze pod rozsádek Stolice Apostolskiey. Ale Oltarzow oni nie wyrzu-
 cali y Ofiáre / iáko czymá Kálwínske ; y nie bluznili Bostwá przed-
 wiecznego Pána Chrystusowego / iáko Atryani ; y nie gánili Sákrá-
 mentow

mentow ſwiętych/ áni Inuocationem Sanctorum, iáko Luteráni ;
 Doktory Kościelne/ y Concilia przyimowali: y nie dopuſzczáli ſpro-
 ſności cielesnych/ iáko Adámite. Dla tego y my teraz ponieſiawſzy
 ſie z Heretykami/ iſz nie wiemy iákiey kto ſekty ieſt/ dla tego promi-
 licuę pozwalamy wſytkim widzieć nabożeńſtuo náſe/ áby ſlucháiąc
 prawdźiwego ſłowa Bożego/ y pátrząc ná ſtárożytne ceremonie po-
 bożności Chrzeſciánſkiej/ tym ſnádmiey przyezrzeli ſie w bledách
 ſwoich/ y návroćili ſie do Kościoła ſ. Jákoż z láſki Bożey náwrá-
 cáią ſie práwie co dzień/ nie tylko proſtaczowie záwiedziemi od mi-
 niſtrow rozboynikow duſz ludzkich: ále też y ſámi co nagłownieyſzy
 kácerze / iáko o tym ſámi wiecie/ ktorzy ieſteście dálekiami od Ko-
 ſcióła Chrzeſciánſkiego.

A że ieſzcze mowi Deklarator / że ná Seymie Sandomirſkim/
 Politici práualuerunt contra Eccleſiaſticos, y deklarowali Bohæ-
 morum Hæreticorum auxilijs vtendum eſſe, quanquam refraga-
 nantibus Episcopis. Túc to contra iura prátenſa nie przyimóſi/ áni
 go tym znoſi. Bo iura prátenſa zábrániáią Polakom być Herety-
 kami/ á de auxiliarijs copijs nie máią w ſobie żadney wzmiánki.
 A ták / y teraz Pánowie chowáią ná Dworách ſwoich Wołoſa/ Tá-
 táry/ Walony/ Węgry/ y Knechty Niemieckie / nie pytáiąc ſie iáko
 kto z nich wierzy/ tylko żeby był gotow ná zábitą ſmierć / kiedy mu
 roſkáza. Ale to nam rzecz dobrá Deklarator deklarował / iſz powie-
 dział że ná Seymie Sandomirſkim refragantibus Episcopis, ſwieccy
 poſtánowali Hæreticorum auxilijs vtendum eſſe, á ieſzcze ná on-
 czas nie czytamy o żadnym Pánie y Dignitarzu áby miał być Herety-
 kiem / ále wſyſcy ieſzcze byli práwowierni Kátholicy. Nihilominus
 kontrádykuiąc Biſkupom nápiſáli Konſtytucya/ iſz zá zgodą wſy-
 tkich Stanow/ ták Duchownych iáko y Swieckich uchwalamy to/
 ábo owo rz. choć iayże ná to zgodá nie bylá. Coż rozumiecie / iáká
 tám zá zgodá Duchownych / y dobrych Kátholikow bylá / kiedy
 Konfederácya Wárſáwſká piſano/ gdzie wſytek niemal Senat byl
 z Heretykow / y gdzie wiekſza część Rycerſtwá bylá ta niezbożno-
 ſciá zárażona. A przecie ſie ſmie tym ſzczycić Deklarator / że zgo-
 dnie

dnie stánelá ich Asseturácia pacis, bo powiáda nápisano: My Stany Koronne Duchowni y Swieccy zc. gdzie tám Duchownych y nie sluzchano / y z Senatu wyrzucáć chciáno / y tych náwet ktorzy uiz de Haresi suspecti byli; bá y wyfleci dnu dzy o Harezya / ledwo sie przy swoich Biskupstwach osiedzili / iáko Chronicon Pialecij supra citatum nominatim kázdego opisuié. Z ktorých luboby sie byl ktory podpisał ná te Asseturácia Dissidentium, nie to przecie luri pratenso derogare nie moze; áni go Apostasia vnus aut duorum ábrogowác moze. Bo niepociągionym piorem / iáko falszywie Deklarator vdaie / iest nápisane / áni inordinato zelo quarundam personarum vezymione / iáko zle rozumieia PP. Dissidentes. Ale zelo bono & vero od wshytkich Stanow uchwalone / ktorzy Kátholikámi ná on czas bedac wshyscy / zdrowym okiem y zdrowá ráda príkaz Orthodoxæ Religionis conseruationem vpátrowáli / zeby dusze Chrystusowi Bogu poslubione nowinek sie Haretyckich chwytaiac / nie sli do piekla ná wieczne zátráccie / ále slucháiac glosu Pásterzá swiego Chrystusa / ktory namiestnikom swoim rozkazal / y gwałtem przymusáć owieczki do Owczárnie / mowiac Compelle, intrare, aby sly ná one nieskonczone gody do niebá.

Tá koniec / y to przecie wko práwu od Authorá przypomnienie mu nie sluzy / iz Władyslaw Jagellowic Brátá swego Kázimierzá Kátholiká / ná Krolestwo Czeskie Haretyckie posylal / y swemu wojsku z Taborytámi łączyc sie kazal. Bo Ius pratensum nie zábráma Krolowi Krolestwa haretyckiego przyimowác / á potym ie powoli do dawney Religiey Kátholickiey przywieśc. Tylko zákázuie Polakom nowych wiar do Oyczyzny wnosic / y z haretykámi kumáć sie. Ze sie Krolewic ná on czas / lubo musial dla respektow polityckich / bárziey podobno niz dobremu Kátholikowi przystalo / z Haretykámi sie bráć; dla tego tez nie odnosi blagoslawienstwa Bostiego w zámyslách swoich. Jáko pospolicie y inni wshyscy Monárchowie nie odnosili pociechy / ktorzykolwiek ieno ábo Pogan / ábo Haretykow ná posilek do siebie záciágáli. O czym mamy gwalt przykladow y w Piemie s, y w Hystoryách rozmáitých. Tákze tez ktokolwiek

E

ná zniewage

ná zniewáge Kościóla s. y Religiey Kátholickiey co wczynił wniy-
 ślme/ zle sie každemu zápláciło. Jáko ná przykład Walens Impe-
 rator z Kátholiká Arianem zostawšy/ gdy wšytkie Mníchy ná znie-
 wáge Kátholickiey Wiáry s. ná woynie wygnal; Monasteria dicti-
 tans solummodo deformium, caecorum, claudorum, & mutilo-
 rum receptacula esse, nie tylko nieprzyiaciólom Imperij Romani
 odeprzec nie mogli; ále teź ná koniec vno eodemq; die & vitam &
 Imperium perdidit, viuus in agresti casa, á Gothis, cum quibus
 pugnabat concrematus, iáko mowi Zonárás. Est enim illa aeterni
 Dei certa atq; immutata sententia, przydáie Michaél ab Isselt, frui
 eos diu bonis non posse, qui boni largitorem Deum, negligerent.

Zá czym y nášym Krolom Polškim/ po Oycu swiatobliwym Já-
 gelle nástepniácym/ nie owšeti sie powodziło ná Kroleštwie / iz
 Edyktem zábronione commercia z Czechámi heretykámi / znowu
 otworzyli / y sámi sie z nimi kumáli. Co ráczey nieštátecznošcia sie
 nášza działo / niželi oziemblošcia Religiey w Krolách Pánách ná-
 Ńych; bo y po dzišdzién žadnego práwie postánowiemia/ ábo Legem,
 in debita executione & obseruancia nie mamy/ lubo ie ná každym
 Seymie stánowiemy/ ábo reásumuiemy stáre/ wtwierdzáiac ich wła-
 dza/ y vigore. Tákim teź sposobem y pacta z pográniczными trzy-
 mamy/ nie ná perswázyc Oycá s. Pápiežá/ ábo sásiednich Monár-
 chow/ ále zá wpodobániem nášym one odmieniáiac/ prolonguiac/
 ábo wtwierdzáiac. A iáko my prywatni ludzie/ przeciwko Žakono-
 wi Pánškiemu / dla wlomnóšci nášey / czestokróć wytraczymy/ wie-
 dzac dobrze že to iest przeciwko slusnošci / według oney dawney
 przypowiešci. Video meliora próboq; deteriora sequor. Táť teź
 y Krolowie chciwošcia pánowánia wwiędzieni czestokróć mawiaia :
 Si ius & fas violandum est, regnandi causa violandum. Zá czym
 y Krol Kázimierz Jagellonides, wiedzac dobrze že z Heretykiem
 konwersowác iest grzech/ z Podiebráckim iednáť kumal sie/ y syná
 swego potym Władysławá ná Kroleštwie Czeskie wšádžil/ chcacy ie
 táf powoli/ y lágodnie postepuiac z poddánymi do Wiáry Kátho-
 lickeiy znowu náwróciť.

Taka też intencya y Zygmunt Pierwszy Pan światobliwy Olbryz
 chta Brándeburczytá Siestrzená swoiego z heretyczálego ná Riez
 stwie Pruskim zostáwił/ áby sie byl potym powoli obaczył. Al on żeby
 byl tym czásem/ ták kwiłgnace Prowincye/ do Pánstwa swoiego/ inui-
 tis Germanis przylaczył. W ktorých ze uż trudno bylo herezya
 wygubiáć/ gdy ták máli iáko y wieley zá Apostázya Lutrowa posli/
 y wiáry Pánu Bogu ná Chrście poslubionej záprzeli sie / dáłsemu
 to czásowi do wleczenia polecit. Toż y syn iego August wezymł/
 kiedy Instántekich Apostátow pod swoie protekcyá przyiáł / á ich
 Wistrzá Kiazáciem Kurlándskim wdziáłal/ bo widziáł ze uż trudno
 bylo rozbiegane kólá záhámowác. Nihil enim peraqué mentes
 obceat, ac exacerbatos, amentes, vecordes reddit, quám teme-
 ritas ex mutata religione concepta, iáko nápisal náš Góslieki De
 Opt: Senat: lib: 2.

Wádrze tedy bárzo / wielki on Konsiliarz Augusta Cesárzá/
 Mácenas powiedziáł/ gdy mu do záchowánia całosci Rzeczyposp.
 zdrowe rády dawal / áby naprzód Religia stárodawná nie nárušce
 nie trzymal / te słomá mowiác do niego/ Divinum Numen semper
 & ubique ita cole, ut moribus patriæ receptum est: ad eundemq;
 cultum alios eoge & compelle; peregrinarum verò Religionum
 authores, odio & supplicio prosequere, non modo Deum gratiá,
 (quos qui contemnit, haud dubiè nihil quoque aliud magni fa-
 ciet) sed propterea etiam, quod qui noua Numina introducunt,
 multos ad immutationem rerum impellunt: vnde coniuratione-
 nes, & conciliabula existunt; res profectò nequaquam Princi-
 patui conducibiles. Dio lib. 52. Prowót nie mogli lepiey powiedziec/
 iáko posspolicie marwiacie / bo niechodzác do postronnych narodow/
 z sámych tylko Prus á z Instánt/ żywy przyklad mamy. Czego y
 Wárszáwska Konfederacya dopinác w Polšce chciała/ iura præ-
 tensa zmeważywszy/ quia multi & potentes erant, ktorzy ex castris
 Ecclesie Catholice wciétki. Zá osobliwá jedná opátrznosciá Bo-
 Źka zámysłow swoich dopinác nie mogli / y ktore ich naybárzieszy trapilo
 Ius prætentum in volumine Legum zostáło / niewymázáne/ nie
 wystrobáne/

wystrobiane/ ani abrogowane. Ktore pobożnością, Krolow Pánow
 naszych conseruatur in suo robore, y lubo non in toto, saltim in
 parte executioni demandatur, demandabiturque zá časem Deo
 iuuante, & reassumet pristinum suum vigorem.

Ná Szosty Punkt.

Mowi Deklarátor / że desuetudine & non vsu, iuz sum vi-
 gore in stráćilo to Práwo / & scripto iure per indirectum. A záś
 w siódmym Punktcie powiáda że directè y wyraźnie zmiesione to
 Práwo jest Práwo poslednieyszymi. Author tego oboygá neguje.
 Bo Práwo raz postanowione nie tráći swoiey mocy y obligácyey per
 non vsu, kiedy sie ludzie przeciwko niemu nic nie wáza czynić
 in contrarium. Tá przykład: My Kátholicy tylko iednego Boga
 w Troycy świetej chwalemy / żadnych innych Bogow Poganńskich
 nie przymuig: toby iuz v nas pierwsze Boskie Przykazanie Vnum
 Deum cole, nie miáło być wázne? non sequitur. Przecie ono ma
 swoie obligácyz záwsze y autoritarem áby ci/ co po nas nástepo-
 wáć beda/ tákże sie bóstwochwálstwa strzegli / iákosmy sie téz y my
 strzegli. Koronym práwie sposobem/ Práwo raz ná Zaretyki wzy-
 mione / że nie bylo przez ták wiele lat in vsu, iz żaden niechciał być
 Zaretykiem skoro Nielstynskiego skarano / (á skarano baká nie mu-
 che) przecie ono ma suum vigorem ná tych ktorzyby potym Zare-
 tykami zostáli. A dla tego to Dissidentes wstáwnie sie pod Inter-
 regna, y pod Koronácyz o Assecurationem pacis, etiam Ache-
 ronta mouendo stárali / áby tym Práwem karáni nie byli. Alias
 gdyby to wiedzieli/ że iuz nie ma tego vigoru swego y wladzey/ ktore
 miáło pierwey/ nigdyby sie byli cum tanto dispendio suo & inuidia
 o Asseturácyz nie stárali: plondrowáliby y teraz/ iáko zrázu byli
 zóczeli / Koscioly / Klastory / máietności Duchowne: bá y Szláz-
 ch ckmby sie dostálo; ieno że czuig o surowości Práwa / y dla tego
 mesmeiz / boby im záraz poprzysięzona od Páná securitas pacis
 zginela/ y byliby ná gardle / ná máietności / y ná poczciwości ka-
 ráni. Stad to drudzy iákbym zdesperowawszy / że nic po swemu czy-
 nie

nić nie mogą / y nąd Kátholikámi przewodzić / názád sie wracáią
ad auitam Religionem widzac miedzy swoiemy wielki niestátek / y
bledy rozmaíte. A my též wedlug powiesci Zieronymá swietego
Monemur non citò amputare, quia qui nunc errat, cras defen-
det veritatem.

A że tu przypomina Deklárator / iáko zá czasów Augusta Kro-
lá / Stan Rycerski wnosil skárgę do Krolá ná Kiezá / iz ich przed
Biskupy pozywáią. Tedy tym samym dáie znác / iz Edykt Wielun-
ski byl in vltu y Biskupi ich sádzili / o Harezya y o dzieśiećiny / y wy-
klnáli ich iáko nieposlusznych Kóściolowi. Tylko że Vrzád swiecki
niechciál nąd nimi erekucyey wykonywác; bo též ná vzedách wšytko
Haretycy byli; y ták kruk krukowi oká nie wykłwał iáko mowia /
zwlászczá máiac sòbie Regem fauentem. Konstytucya iedná v
czyniono bylo (iáko iá przytacza Deklárator) ná Seymie Piotrkow-
skim Roku 1562. aby ninákim inákshey Erekucyey nie czynili Stá-
rostowie / ieno iáko w Státucie Jággellowym nápisano in Iedlna.
Ktory to Státut tákí jest. Nullum terrigenam possessionatum,
pro aliquo excessu, seu culpa capiemus, nisi iudicio rationabili-
ter fuerit conuictus. A gdy Haretykiem Chrzesćianíski czlowiek zo-
stáie / wż to wielkše scelus committit niżeli sie w Práwie Excessem
názwác może / bo contra ius Diuinum non Positium peccat, y
jest to culpa excedens omnia facinora, quæ committi ab homine
possunt, bo dobrowolnie bliźnierca Jmieniá Boskiego y chwaly iego
zostáie. A przeto tákowych zárazem Pisno swiete kámonowác ro-
skázuie / zádney im folgi nie czyniac / y kárania nie odwołozac / by
tym czasem drugich nie psowáli / gdy w wíziennu siedzac cunctan-
tis iudicis sententiam oczekiwáią. Záczym gdy Biskup Haretyká o
iego przewrotnosć wyklná / rationabiliter conuictum wyklná / y
Stárostá go záraz powinnen gárdlem kárac / á Krol fisco adscribe-
re bona illius, bo wż jest per iudicem competentem, to jest przez
Biskupá ábo iego Vicarium Generalem condemnatus.

Alubo to zá czasów Augusta Krolá / Stárostowie niechcieli z tá-
kich kondennowanych / propter nimiam Clementiam Regis sprá-
wiedliwosci

wiedliwości czynić / y Iura pratenſa nád nimi erekwować / znąc przecie że ich Biſkupi ſądziłi y wytkinali / y publikowali po Koſciolách wſzedzie ; bo ieſt Konſtytucya ná tymże Seymie Piotrkowſkim wczymona Roku 1562, fol. 29. O nie dopuſzczeniu kłetego do práwá. Gdyż zá czáſow Caſimiri III. ſtánelo było Práwo Anno 1457. in Conuentione Petricouienſi, vt Iudices Seculares, iuſticiam facere negligentes damna paſſis, poſtquam fuerint requeſiti, excõmunicent Eccleſiaſtica perſonæ. Ale kiedy iuż pożarem hereſis poſlá po wſytkim Kroleſtwie / ták obwiniony o herezya / iáko y Szdzia nie czyniący z niego erekucyey / obá leżeli w Extõmunicie / y ták pomárlí in ſua pertinacia.

Támże záraz ieſt y druga Konſtitucya o Szkolách / aby bez záwiádománia Jch. M. A. Biſkupow nie były wyſtáwiane / gdyż to ich wzedowi należý / aby wiedzieli kto / y iáké ſkoly zákláda. A możwi Konſtytucya / jeſny tego záwiádománia im powierzyli / y Práwo poſpolite / y Przodkowie náſzy. Toć tedy Biſkup ma ſádzić Szláchcicá / gdy wiego Diocezyey ſkole heretycká záloży / á gdy mu nie bedzie poſlušny / ma go wytkláć y publikowác / á potym do Stároſty / áboli też do ſámego Krolá po Erekucyá wdác ſie.

A kiedy ſádziá tego Jch. M. A. Biſkupi o herezya / tedy mu wolnoſci / in Político ſtatu nie biorá / y nie diſputuá ſie z nim o wiáre : tylko go mieczem Duchownym karzá o odſtepstwo od Wiáry Kátholickiey / y pronuntiant in Eccleſia, capite eſſe diminutum. Ktorem to karániem náuczają drugich / iáko ſá powinni wrodziwſzy ſie Kátholikámi / przy ſ. Apoſtolskiey Religiey Rzymſkiey trwác / nie zá kácerzání bezbożnemi chodzić / Aryuſem / Lutrem / ábo Kárlwinem / ktory ſimiliter zbiegowie byli od Koſciolá ſ. powszechnego. A ták wytklawſzy / oddává go brachio ſeculari, ktore / ieſliże expenditur ad puniendum malos aut non, Jch. M. A. Biſkupi / Krolá J. M. wtey mierze przymuſác nie mogą / tylko ſuadere mogą / pokázując iż ieſli tego pod miecz wſkázanie / ktory ſie tárgnie ná oſobe ábo máieſtat iego. Toć ſluſniey ma kárác też go / ktory ſie tárgnie ná Máieſtat Páná Boga ſámego / y ná Imie iego ſ.

tego s. ktorego on tu jest namiestnikiem ná ziemi / y Esekutorem Iusticiae. Z iesli tego także obieśc co wolu ukrádnie / ábo cwiertowác / co ná drodze rozbuá : toé podobno slusneý ma roskázác ná powroz tego / ktory duze droga Krwia Pána Chrystusowa odkupione krádnie iáko wilst drápiezny / y do piekla ie odssla ná wieczne potepienie. Takze y temu nie ma folgowác co Kóscioły wylupnie / y Sakrámentá ss. depce / y bluzni wyl ráných slug swietych iego.

Práwá strodze wszedzie karza plagarios, ktorzy krádná ludzi / á przedáá neprzyaciólom / Pogánom zwiáseza w niewolá : á ny Ministrów Heretyckich cierpiemy / ktorzy tysiacámi dziatek niewinnych w skólách swoich mezboznoścá zarázáac / záprzedáá ich ná wieczná niewolá czártowska : Nie dármno to tedy Pan pogrozil Pomázáncom swoim / y ich locotenentom przez Proroká mowiac : Ego cum tempus assumpfero iustitias vestras iudicabo. Ktorzyście to neprzyaciólom moim w sadách wáshych sawory pokazowali / y ktorychescie kámiotowác powinni byli / toście ich ná wrzedy y wysokie dignitárstwa wysadzáli. Sed motus nunc praestat componere fluctus.

Chwali sie Deklarator / iz zá tegoz Pána skánelá druga Konstytucya w Roku 1565. ná Seymie Piotrkowskim ná Duchownych / znosiac ich Jurisdikcya / ktora mieli ná Heretyki / iáko to slowy Bieleskiego feroce wywodzi.

Odpowiada Author Deklaratorowi / iz zle zrozumial te Konstytucya ktora przywodzi / bo ona nie znosi Jurisdikcyeý Duchowney ná Heretyki / od Boga samého / Stolicy Apostolskiey / y swiatobliwych Krolow náshych dawnych weznioney : ále tylko kássiue pozwy te swiectie / ktoremí Duchowni Stárostow pozzywáli zá Tworem / o nie czymienie spráwiedliwosci / ábo ráczey eksekucyeý z Heretykow / od Jch M. A. Biskupow osádzonych / wylletych / y publikowaných. W czym ze sie wielka Duchowienstwu / ábo ráczey samemu Pánu Bogu krzywdá sstála / káždy to snadnie osádzic moze. Bo ieslize pp. Dissidentes smieia sie szycic wolnoścá Szlábecká / ná ktora nigdy nie záslugowali / ieno Przodkowie náshy szczyry Kátholicy ;

tholicy; toć tedy nie miał być w tey mierze fawor PP. Dissydens tom cum praedudicio nostro, ktorzysiny ná takowá Konstytucyá nie zezwaláli. A przecieście ná Tytuł Konstytucyey nápisáli/ zá zgodná ráda y pozwoleniem Stanow wszyttich ták Duchownych/ iáko y Swieckich/ cum tamen Ecclesiastici omnimodè reclamarent, y naydziecie Protestácye ich po Grodách rozmáitych/ lecz osóbliwie w Piotrkowie á w Wársáwie. A regulá jest dawna/ iż ná nas, bez nas nic stánowić nie możecie. Co czestokróć Deklárator wspomina. A kiedy ná Heretyki lura prátenia stánowiono / nie nálast sie w ten czas ieszcze y ieden ták niezbożny/ áby byl miał reclamare Legi, y protestácyá zánosić. Dopiero to sub Augusto Rege poczeli swieccy ná Duchownych ekhlámácye czynić / gdy pestis haereticos zárázila bylá wszytke Oczyzne.

Játo tedy teraz vno contradicente, á zwlaszczá potente nie może Konstytucyá stánac / ták y ná on czas PP. Dissidentes lubo plures numero byli / pisáć ná Duchownych tey Konstytucyey reclamantibus Catholicis pisáć nie mogli. Játo y tey drugiey. O przypuszczeniu kletego do práwá. Bo kto sie poczuwa być Chrześciáninem dobrym / á zna co to jest poczciwość / y boiażń Bożá / tedy deklárowánego przez Sąd Duchowny / pro Echnico & Publicano nie ma przypuszczać ad Consortium suum, poniewáz Práwo Boskie y Koscielne tákie jest. Zwlaszczá że y miedzy sámemi Dyssydentámi / tákowym wyláczeniem brzydza sie / lubo ich Ministrowie żadney Jurisdycyey nád duszámi nie máią / nie wziawszy potestatem & characterem indelebilem á Deo & Ecclesia. A tym bárziej ieszcze / gdy sie kto czuie być virum probum & irreprehensibilem. A ták przez te Konstytucyá obliquè Ecclesiasticos tangentem, non sequitur manifesta permissio Libertatis conscientiae, ani zniesienie Iuris prátenia, ále tylko suspensio executionis do tad / póki sie zámiedbáne rzeczy w stárá ryze swoie nie wpráwiá.

Ná Ostatni Punkt.

Powiaáá nákoniec Deklárator / że lura prátenia są wyrażnie y directè

directè zmiésione posłednieyszymi Práwy: osobliwie Konfederacya Krákovska / po śmierci świętey pámieci Krolá Stephána uczyniona. Odpowiada Authór negativè, bo Konfederacya Krákovska uczynili tylko aliquot Senatores, y Szlachty potrosze Woiewodztwa Krákovskiego: á paucorum privatorum consensus, nie może obligare Vniuersum Regnum; áni też może abrogare Leges totius Regni Vniuersales, trzech Woiewodztwo zezwolenie. Druga że Konfederacya Krákovska nie czyni żadney wzmianki w sobie Edyktu Jagellowego: á Ráptur zaś Korczyński ex integro in suo robore zachowuje; ieszcze z tákowym dokładem / (przeciwko wásemu fundamentálnemu / iáko mowicie Práwu / ná Wárszawskiej Konfederacyey uczynionemu) iżeszny go po śmierci sławney pámieci Krolá Zygmunta Augusta Roku 1572. w Krákovie / w Sobote po śs. Rozesłáncách ponowili y potwierdzili. W którym to Rápturze Krákovskim po zeszciu Krolá Zygmunta Augusta / nie máś żadney wzmianki o Dissydentách. Toć tedy falsz iest / co Deklarator pisze / iż zgodliwie wszyscy ná Konfederacyey Wárszawskiej ná Asssekuracya PP. Dissydentom pozwolili / poniewaz wszytká Málá Polska pierwey niżeli stáneli pod Wárszawá / Ráptur Korczyński / ná Haretyki buntujące Oyczyznie uczyniony / in toto approbowáli. Woiewodztwa też wzwyż pomienione Mázowieckie / Ráwskie / Plockie / y Podlaskie / Protestácye przeciwko tey Asssekuracyey / y Duchowni dotego wszyscy poczynili. A zátym znác / że sami Dissidentes wpiśáli to sobie per tumultum & seditionè, áby w spokoju siedzieć mogli / ták w Wárszawská Konfederacya / tedy multi & potentes comparuerant, iáko y w inne Compactata cum Regibus Coronandis. Gdzie przecie wszędzie rowno z námi Korczyńská Konfederacya PP. Dissidentes zachowywác wcale / y nie naruszenie obowiazuna sie czasy wieczniemi: (lubo to Deklarator powiáda / że niemáś w niej obowiazkow ná Potomki in perpetuum) nazywájac sie przeciwko Rzeczy y prawdzie samey / wlasnymi Potomkami onych sławnych á cnotliwych Przodków nászych, (słowá są Konfederacyey Krákovskiej) od których światobliwosci odsiepił / y przeciwko którym świętey intencyy

teneyey bliż / zowiąc ich Leges barbaras, inordinatè scriptas inhumanaſque & nescias libertatis. A dla tego ſwoie Konfederacye ſtánowią ná zepſowanie wſzytkich tych wolnoſci ktore nam zoſtáwili / y iátkoby przez rece nam Potomkom ſwoim poczúwá ſłodzo-
nym podáli. Miedzy PP. Dyſſydentámi bowiem náyduia ſie tacy / co Sákrámentu Chrztu s. nie máia / co Małżeńſtwá s. zá Sákrá-
ment nie máia; co communiatem vxorum, & promiſeuam vene-
nerem amant; co nie máia Oltarzá / nie máia Oſiáry / nie máia Ká-
pláná / gorſzy nád Máchometány obrzezánce / y nád Pogány báłw o-
chwálce. (Abowiem y Żydowskiey y Turckiey wiáry probuia / á p-
wiekſzey częſci właſnie Atheiſmum proficentur. Mianowác in
particulari nie godzi ſie: ále ználifny y znamy ſilu: y ſámi PP.
Dyſſidentes znáia ich miedzy ſobá / y brzydza ſie nimi: á przecie
wſyſcy weſpol zgodliwie ná Koſciól s. Kátholicki náſtepuia) Te-
go ſámego nie wſpominaia / iſz ktokolwiek heretykiem zoſtáie / we-
dlug wſzytkich Praw Duchownych y Swieckich / y tych náſzych Ko-
ronnych / o ktore diſputuiemy / częſc y poczúwoſc tráci: tákze y ten
co ſie z nim bráci: ábo go nie karze o to / máiać náń władza od Bo-
gá / y od Práwá. Pięknie Gorſki náſ Płóczánin / piſac Pro tremen-
da Trinitate, przeciwko jednemu Apoſtácie Ariánnowi. Non mi-
nus impietatis reus eſt, qui blaſphamat, quám qui blaſphæmum
non coerchet: utriuſq; ſcelus eſt; & gravius quidem non vindicantis. Ille enim impunitate animatur, qui ſupplicium ſpectans
auderet facinus nunquam.

A gdy tedy PP. Dyſſydená chca ſie zwáć Chrzeſcíanámi / á nie-
chca byc pod jednym Paſterzem Koſcióla Chrystuſowego / toć mu-
ſia byc názwáni Antichriſtiani. A gdy Konfederacya ſwoia Wár-
ſáwſká Roku 1773. wczyniona / y Aſſekuracya ſwoia toties ſobie
potwierdzona / chca znoſić Dekret Párczewſki (lubo go nie zmieſio-
no nigdy / y nie mianowano w Konfederacyey Wárſáwſkiey / y w
żadnym Práwie in fauorem Dyſſidentium wczynionym / ále ieſt in
tuo vigore, iáko y inſze Práwá Koronne ná Heretyki nápiſáne) ná
Aryany bluźniące Boſtwo przedwieczne Páná Chrystuſowe wzy-
miony /

mony/ toć znąc że też oni tak trzymają iáko y Ariani/ á zátym nie
 moga sie zwác Chrzesćcianámi. Bo Christos rozumie sie Vnctus,
 á ci ktorzy nie wierzą w Chrystusa Pána/ żeby miał być Bogiem od
 wieków/ nie są vñti Spiritu S. ani Chrismate Sacro ná Chrście/
 y ná Bierzmowánium/ to nie moga być názváni Chrzesćcianámi; Et
 per consequens, non possunt gaudere libertatibus Nobilitatis.
 Przeto my Kátholicy/ tákiego bluznierstwa ćierpieć miedzy sobą, de
 iure nie możemy/ ále zesny uż pozwolili ad tempus, ták wiele rázy
 prolonguąc tey Securitate pacis Dissidentibus á nobis, iákosmy
 pozwolili Tátárom/ Ormiánóm/ y Żydom/ tedy y wam Bráćiey
 swoiey słowá dotrzymamy/ kárzac iednák záwsze excessy in personis
 particularibus, gdy co in contemptum Religionis nostræ Chri-
 stianæ Catholicæ, vmyślnie popelnia. Pięknie o tym Lactantius:
 Nihil est in rebus humanis præstantius Religione, proinde eam
 summa vi oportet defendi.

Ná Wtorą Część Dekláratorowę,

*W ktorey on pokázuie, iż Wárunek y Affekurácyá pokoju
 Dissidentium in Religione, iest nie tylko Práwem,
 ále y fundáméntálnym Práwem, ná którym
 záwistá cátosc y swobodá Rzeczyposp.*

Ná Pierwszy Punkt.

Dowodzi w tym pierwszym Punkcie Deklárator wiele Parágráfów
 pchow dyskursu swoiego/ pokázując Authorowi/ iáko Affekurácyá
 dána PP. Dyssydentóm liberi exercitij Religionis, iest trzydzieści
 rázy in Authentico volumine Legum powtorzona. Author iáko
 prostał y Gregorýanek w Práwách Oweystrych/ naprzód sie dziwuje
 bystrości dowcipu Dekláratorowego/ iż przeszedł wshytkie Mentany/
 ktorzy nie umieją liczyć tylko do osmi. Ato náliczywszy znemu sie
 wróćając ad unitatem. A potym mowi/ iż lubo ja sam y trzech zlis-
 zyc nie umiem/ przecie to rozumiem/ że w pierwszej części seroko
 swoy

swoy argument Deklarator wywiódłszy / ktory iuz dość dostatecznie był w Prafacyey od niego deklarowany / teraz znouu cramben eandem repetit, aby wielomowstwo swoje pokazal / nie pomniac ná ono Axioma Patrum, iż petitio Principij Hæreticis placet, Catholicis nauseam parit. Przetoż luboby te Asseruationem y trzy stárazy Deklarator powtarzal / tedy ona przecie nam Kátholikom nie jest Práwem / bo iey nie potrzebuujemy; ale pp. Dyssydentom jest Asserúacya od nas dána / aby sie nią zaslaniáli od Exekucyey Práwá ná Hæretyki uczynionego. Trzeba tedy abyście y potysiac rázy / rece wáse wyciągnawšy tempore Interregnorum wołali / Asserúacya / Asserúacya / Pánowie Brácia / obiecaliście nas w potoku ad tempus Messis zachowác / prosimy was tedy o dotrzymanie słowá / prosimy o kommiseracya nád krew wászá wlasná. A my zebyśmy sie krewá Bráterská nie zmázali / bedziem zá was Páná Boga prosic / aby was oświecił ná duszy / y do iedności Kościola swego swietego pociągnał / mowiac z Psálmista swietym. Libera nos de sanguinibus Deus, Deus salutis nostræ.

Owazcież to prosze / iáko wam tego potoku ná Konfederacyey Wárszawskiej pozwalamy. Naprzod sobie wymawiamy y wárujemy / abyśmy sobie Páná nie obieráli / ieno tákiego / ktoryby napierwey wszytkie Práwá náše / zadnego nie excypnuac zachowác poprzysięgl / (iáko Deklarator w Parágraphie piérwszym tego Punktu piérwszego wspomina) A że y nas Práwo byc nie moze / ieno zá zezwoleniem wszytkich Stanow / iáko Deklarator przyznawa; tedy tá permissio liberi exercitij in Religione, Práwem byc nie moze / bo iáko wszyscy pp. Dissidentes przyznawáia / iż sie przeciwko temu niektorzy Kieza Protestowáli / to iest / Jch MM. KK. Biskupi / ktorzy piérwsze miejsce / y piérwsze glosy w Senacie / y ná każdym miejscu Uczynny nášey máia. Potym Woiewodztwá pewne / iáko sie wyżej wspomniáło / y Deklarator to sam przyznawa / Plockie / Mázowieckie / Káwskie / y Podlaskie. Potym Mála Polska wszytká w Kápturze po zeszciu swietey pámieci Krolá Augusta / w Krakowie uczynionym / in confirmationem Kápturu Korczyńskiego. A kiedyby

icsze

ieſzcze mogli mieć Author ták wiele ſlug / iáko wiele ieſt PP. Dyſſy-
dentow w Koronie / tedyby przez dwie lecie wynálazł ná Probácyá
áſſerocyey ſwoiey / wiecey Proteſtáciy / Priuatorum & Communi-
tatum w Grodach / ták Koronnych iáko y W. K. Litewſkiego.

A tedy nie ieſt conſensus Omnium, tám Práwo byé nie moſze ; y
nie przyda mu valorem podpis iednego Biſkupa. O ktorym Chro-
nicon Piaſecij powiáda / iáko nutare caperat in Religione, y
iáko z nim miáta wielká práca Kápitułá Krákowſká / żeby ſie byl ná
Káprurze Krákowſkim przeciwko Haretykom wezynnionym podpisał.
R powiáda tám záraz folio 49. iáko Biſkup Chelmuſki Titelman-
nus, iáwnie błedy Roterodámowe chwalił. Et Ioannes Dantiſcus
Episcopus Varmienſis, cum praſtantioribus Scholarum Hareti-
carum Magiſtris commercia habuit. Jáko Wilhelmus Arcybiskup
Ryſki ożenił ſie / y dądzý Biſkupi Inſtantſcy / Pruſcy / y Pomořiſcy.
Tákże Miſtrzowie Krzyſzacy / y ich Káwálerowie wſyſcy: quo-
rum ſpurij, nunc loco praecipue nobilitatis in illis partibus cen-
ſentur. Bo ſlubem czyſtoſci obowiazáni bedac Pánu Bogu / nie
mogli ſie według Práwá Duchownego y Ceſárſkiego żenié : á gdy ſie
pożenił nie mogli prolem honeſtam według tychże Práw prog-
nerare, tylko ſpuriam & reprobam apud omnes Chriſtianos.

Sed magis mirandum ac dolendum, inquit Chronicon prano-
minatum, quod etiam Polonici Eccleſiaſtici deuiare caperant.
R wylicza ich tám záraz ſpecificie & nominatim. Z ktorych ieſliby
ktory podpisał ſie ná Aſſekurácyá PP. Dyſſydentom / wezynniby to
iáko Apoſtátá y zbieg od Koſcióła ſwíetego / y tá iego ſubſkrypcyá
nie byłaby wáſna / ámbý mogłá ſzkodzić náſzym wolnoſciom Ká-
tholickim ab antiquo wtwierdzonym. Jáko tedy ſub Valentina-
no Imperatore, ingemuit Orbis ſe vidiffe Arianum, gdy ſie práwie
wſyſcy Biſkupi / zá tá niezboſnoſciá wdáli byli / ledwo ich, cóś nie
wiele in toto Catholico Orbe znáydownoſo / ktory przy Sto-
licy Apoſtołſkiej / y Naywyzſzym Biſkupie Rzymſkim ſtali. Ták teſ
zá nieſzczéſliwego wieku Dycownáſzych ingemuerat Orbis Septem-
trionalis ſe Lutheranum vidiffe. Zkad rózne potym Sekty ſtárych

Kácerzow błedy z piekła podzwignawšy / zaráziły były y náše Pol-
 ske wšytkę; ktore to śalenstwo bez rozumne ludzic swowolni przy-
 iawšy / Práwem ie názwali / y sprzysiągšy sie ná wygubienie Ko-
 ściola Chrystusowego / przeciwko Práwu ná Zaretyki wezynomemu
 od świątobliwych Przodków nášych / directè nástepowác poczeli.
 Powiádaiać / iż im te ich niezbożność wcale Krol Henryk zachowác
 poprzyśiągl / zá zgodnym zezwoleniem Stanow wšytkich. A tego
 Deklarator nie nie wspomina / iáko sie y Krol sam przyśięgi tey
 wzbrámiał / y iáko ná tumult srogi y rozlamie sie krowie w Kościele
 zánosiło / gdy mu tego Kátholicy przyśięgác zábriámiali. Czytawćie
 o tym wášego Naugebáwerá / y Jachimá Bielskiego / iáko przecia-
 wko tey przyśiędze Protestácye Kátholicy poczyniwšy rozlácháli /
 y iáko temeritati Dissidentium, istam libertatem conscientiaę po-
 zwolili / áby sie byl ten Akt Koronácyey ták zázwołány / krowiá brá-
 terstka nie oblewał.

Toż bylo y przy Koronácyey ś.pámieci Krolá Stephaná / y Kros-
 lá Zygmuntá Trzecięgo / y terázimeyszego Páná szczęśliwie nam pá-
 nuiaćego Władysłáwá Czwartęgo : gdysćie zázwsze in subsidium
 sobie Rus Schismátyków záciągáli / áby rzeczy miešać pomagáli.

Alle lubobysćie y sto tysiecy rázy wspomnioná Asseturácyę in
 volumine Legum pokázowáli / przecie oná nie może być Práwem
 nam Kátholikom / ieno wam oderwánym od Kościola / ktorzy iáko
 młynárze y Pánowzá swym prawkiem / áby ná páńszczyzne nie cho-
 dzili / wbespiezeni siedzac : ták wšyscy Dissidentes, zá tym Gley-
 tem od nas pozwolonym / siedzieć w pokoju máiać / nie podpadáiać
 surowości Práwá / póki wam pozwolemy. A co mowicie / iż wam
 Krolowie Pánowie ten pokoy poprzyśięgli / y obrone od tych kto-
 rzyby was werowác chćieli. Tedy Luther powiáda / iż wam przy-
 śięgá Pánška sluzyc nie może / y obroná ięgo / ieno póki Pan żyie / y
 rzadzi berlem Krolewskim. Alle kiedy Pan z tego świátá odchod-
 dzi / wam pod Práwem siedzacym iáko Tantalos pod mieczem / po-
 trzeba nas znouu tempore Interregni prošić / iákoście po wšytkie
 przeszle Interregna prošili ; ábo też potęga y fákcyami wymogli /
 ábysiny

abyśmy wam ięszce znowu prolongowali tey Affekuracyey daley/
 á Praw stározytnych/ y od wszytkich Krolow Pánow nasych poz
 przysięzonych/ nád wami/ iáko zbiegámi Oczystey pobożności nie
 efektowali.

Nie potrzebnie tedy szczyćcie sie/ w Parágraphie Dziesiąty Kon
 stytucya wtora Anni 1576. wktorey przysięge Krolewska popráz
 wiono/ przydając do niej Pacem Dissidentium. Bo iáko sie uż
 rzekło/ Krol tákowa przysięge odpráwiwszy/ manu tenebit pacem
 vestram. Ale Interregni tempore trzeba o to nas prosić/ abyśmy
 tákley przysięgi/ następującemu Pánu pozwolili. Gdyż to bylo
 záwždy w mocy/ & in vsu huius Regni, iáko przerzeczona Kon
 stytucya mowi/ y Deklárator téż sám ná to zezwala/wedle potrzeby
 y czasow Praw popráwiác/ moderowác/ odmieniác/ y przydávác/
 y nowe stánowić/ zá zezwoleniem wszech Stanow. Do tego to trze
 bá wiedziéc / iż tá Konstytucya przerzeczona / nie znosi Káptura
 Korczynskiego/ ani wymázuie karáma ná Heretyki postánowione
 go/ y Edyktu Jággellowego: Ale tylko suspendit quodammodo
 executionem ad tempus, przez przydanie tego punktu do przysięgi
 Krolewskiej/ Pacem Dissidentium tuebör. To jest/ ták bede kará
 Heretyki/ kiedy nastąpiá ná Kościól s. Kátholicki; iáko téż y Ká
 tholiki/ ięsliby nie dali Dyssydentom w pokoiu siedziéc. A dla tego
 to ná poczátku tey Konstytucyey powiedziano. *Aby się nie znáczy
 ło, żeby przez nowe stánowienia, stáre mięscá iuż nie miály; tedy nie
 chcąc aby o tym iáka náplimóść być miála, wvázynsly wszyko v siebie
 dobrze &c. &c. Naprzod wszytkie Przymilete, Dáminy, Zapisy, Dożywo
 ćia, Prerogátiny, Wolności, y Swobody, ták Korony Polskiej, iáko y W. X.
 Litewskiego, y Ziem do nich náleżacych, im Spólnie, ábo osobnie nádane
 &c. &c. approbuieny. Gdzie wylieza wszytkich Krolow specificc,
 ktorzy nam wolności nádáli: á miánując miedzy nimi/ Krolá s. páz
 mieci Jággellá/ nie excypnie Kápturu Korczynskiego/ ani Edyktu
 Wielunskiego: ále wszytkie Statutá/ Konstytucye/ Porządki/ Wol
 ności/ y Swobody/ Prává/ Ustáwy/ y Uchwały/ we wszytkich ich
 artykułách/ punktách/ Klauzulách/ Kondycyách/ vtwierdza y w
 macnia/*

macnia/ ták iákoby tu ná tym mieyscu / slowo do slowá wpisáne y wwiédzione byly.

Tákże gdy powiáda Deklarator w Parágraphie iedenastym/ iz ná tymże Seymie 1576. ápprobuiac Acta Interregni wszytkie spráwy/ Konfederácyę/ y Wárunki/ we wszytkim/ iákto w sobie są y obmawiaią/ skutecznie chce mieć y zachowác. To trzeba rozumieć że y nászą Konfederácyę Korczyńską/ y Edykt Wieluński. Ktory pod ten czas/ máiac in suspenso Konfederácyę subsequentes, dla pokoiu y miłości bráterskiej/ Dissidentibus securitatem wárowáli. Podpisowáli sie y Biskupi niektorzy/ żeby dla ich przyczyny Conuentus tempore Interregni rebus infectis, & animis exacerbatis nie rozieżdzał sie/ zkadby wielka potym ná Duchownych inuidia páść moglá; czesćią gdyby z tey okázeyey tumulty iákto wrosły w Oyczyźnie; czesćią gdyby Swieccy sami tylko Ziązdy z sobą czynili/ y Elekcyie Krolow/ Duchownych z poszrodtká siebie ekscludowawszy/ (co y po śmierci Krolá s. pámieci Augusta/ y po odieździę Krolá Henryká z Polski/ PP. Dissidentes pezynie bázro wsiłowáli) Dla tego y ná violatores pacis concessæ Dissidentibus, y ná inne Konstytucye Stan Duchowny prazáiące/ non tam libenter, quàm reuerenter podpisowáli sie/ y zezwaláli. Saluis tamen Iuribus Ecclesiæ Romana. co absurdissimus homo Arrianae impietatis Declamator, w ostatnim páragraphie Punktu tego pierwszego / absurda exceptione per contemptum názywa.

Ná Wtóry Punkt.

Powiáda w tym Punkcie wtorym Deklarator/ iz Wárunek y Zisfelurácyá pokoiu Dissidentiũ. jest Práwem fundamentálnym/ ná ktorym sie sádzi cálosć Oyczyzny y swobod nászych. Ná co Author odpowiadáiac mowi/ iz ták to jest prawdá/ iákto oná powiesć dwu wedrownych pácholkow: z ktorych ieden miał ná sobie osárpaná sukmanę kierowá żalobná; á drugi miał ná sobie stára purpurowá fez rezys grzbietámi Podolskimi podszytá. Obiema idacym byl w oczystry wiátr mroźny z zawierucha hániebná/ że ledwie z zamieci no-
gi wyrz-

gi wyrwali. Ten tedy ktory lekko byl odziany/zdal sie chyzey zdrázu
wedrowác / bo go zimno poganiálo / y idácy wpzody znalazl opal-
ke ná drodze / co sie byla surmánowi od wozu wrwála. Ze go on tier
tego zálobny nie bárzo zágrzewal / chcácy furya wiátru ostrego iáko
kolwiek odwrócić od siebie / ona sie opalka záslánial / á mowil do
towárzyšá swego. Nástepny zá mna sporzey / idziesz lenwo iáko
zmárzly / y wierze żebys uż zdechl / bym cie tá opalka moia nie zá-
slánial. Przeto mi dziekuy / że cie bronie od ták przytkrey zamieru-
chy / á pros / że cie ták bede otulal / áż do gospody domiásta. Ták
też podobnym sposobem Deklárator / swoia Asseturácia od niewo-
li y Tyránsstwa ciężkiego obiecuie záslániác / powiádájac iż to jest
fundáment Swobod Szlácheckich tá Asseturácia wášá ktoriescie
nam pozwolili / y ná Krolách Pánách nášych wyswárzyliśmy pod
čas Koronácyey prolongácyey oney / wielkie fákcy y sedycye między
wámi robiac. A wywodzi to z dáleká swoie Argumentácia záczyná-
jac w Parágraphie pierwszy. Wolney Rzeczyposp. mowi / fun-
dament jest zgoda / á Konfederácia Dissidentium y Asseturácia
ich poкою / przestrzega zgody; toć tedy jest fundámentem cálości
Oczyzny. Potwierdza minore propolitionem, wielka y po-
ważná rácyá mowiac te slowá; iż gdybyscie nam byli nie pozwolili
tey Asseturácyey spokoynego życia w Ocyzynie; tedyby byla miała
Oczyzna w sobie tákie od nas wzniecone tumulty / sedycye / y zá-
trzaśnienia z gruntu cálości y bezpieczenstwa swoiego / iáko y po-
stronne kráie.

Bog mu záplác / że iásnie deklárnie mentem PP. Dyssydentow /
y pokázuie nam ná oko / co to nowa wiarká ymie / y coby byli Se-
ktarze y nas w Polsce robili / gdyby byli mieli tákowa potege / iáko
postronni Hareticy w Pánsi wách swoich mieli. Dayze mu tu Gleyt
drugi raz / y prolonguy mu Asseturácyey; ábo mu folguy kiedy co
wyrzadzi in contemptum Roscióla swietego w te swoie Assetu-
rácyá vsáiac / iák we cztery tuzy we grze. A on y teraz opalone
strzydla máiac / y w máley kupce bedac Bráćstwow swoich / erigit
cristas iáko Indyjski tur / y sasiedniego zápalu iskrami grozi / nie
máiac

máiac serney cząstki oney potęgi / ktora ná początku swoiey Ewán-
 geliey mieli / y mieszać byli rzeczami w Oyczyźnie poczeli. Tieżgody
 przeto / áni potouu tá wáśá Affekturácyá w Oyczyźnie przestrzega /
 iáko widzimy / ále okázayey pilnuie / pod plaszeytkiem potouu / iáto by
 wszyttich Kátholikow wygubić / y wszyttkie Kościoły w Polsce wy-
 plondrować. Záczyń obawiać sie nam trzeba (słowá wáśego De-
 kláratora ex pagina 425. volum: Leg: przytoczone kláde) aby przez
 takowe swawoleństvá, czego Boże uchwóy, do wojny w Oyczyźnie násey
 nie przyszło: gdyż zá takimi nie Chrześciáńskimi spráwami inſe Monár-
 chie, práwie málo nie do całego zginienia przysly. Tákimście sie sá-
 mi osadzili / y tákimście sie pokazáli / kiedyście sobie te Affekturá-
 cyá wypráwiali: y zá tákich was Przodkowie sámi zrázu mieli / gdy
 to w Práwách swoich ná wieczná pámiatke / ná Potomkom swo-
 im tu przestrodze zostáwili ná piśmie / iż wam spokóynego pomieſtá-
 ma w Oyczyźnie pozwaláia / lubo to dobrze widza / iż z swowolen-
 stwá swoiego / ták mieszać Oyczyznę myſlicie / nie Chrześciáńskiem
 spráwami wáśemi / iáko wáśey Sekty Bráćiskowic / inſe Monár-
 chie pomieſzáli.

Myli sie przeto bárzo w mniemaniu swoim Deklárator / kiedy
 powiáda / że tá Opalká / ktora sie od zimná záslámáia PP. Dyſſy-
 denci / iest fundámentem wniéy. Abowiem Litwá / Zmudz / Wo-
 lyn / Ruś / y Podole / tákże y Pruskie Prowincye wzięly wniá z Ro-
 ron / y żyly w zgodzie pod iedną wolnością známi / póki iesze tych
 nowych wiarek ná świecie nie bylo. A iák skoro to morowe powie-
 trze z Wittenbergu do nas záſzło / ták záraz Oyczyzná náśá mie-
 ſzać sie poczelá / y ieszejſny nie widzieli do tad żadnego Ziązdu pu-
 bličnego / áby sie ná nin czego nowego / Towowiernicy nie nápie-
 ráli. Widziemy co zá odmiana w Pánſtwiech bywá zá odmiana
 Religiey świętey powszechney / z sámych tylko Inſtant miáre biorac.
 Kedy póki stárożytná pobożność w Krucigerách trwála / y chwaly
 Bożey pomnożenie przed oczymá mieli; poty nieprzyiaciolom swoim
 stráśnemi byli. A iák Wiáre Kátholická porzucili / ták ich też záraz
 Pan Bog porzucił / że co raz pod imym Pánem być muszá / á mgdy

oney swoiey dawney wolności nie zakuśa. Rzymśny ich sámí utrzymać nie mogli/ że ná Prowinoę ták začná vládomiřy sie/ ná ich niezbožnosť zezwoliliřmy byli/ y przyielišny ich do wolności y swobod nášych. Zysćilo sie tedy nád námi/ co Dawid świety de contentibus in peccata aliena w Psálmie swoim 49. powieźdiał: Videbas furem & curebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Przetoź Arguam te, & statuam contra faciem tuam. Pátrzálišny ná ich niezbožne postępkí/ iáko złupniřy Rosćioły/ wćiekli od Wiáry świety Kátholickiey/ y iáko zápomniariřy przysięgi swoiey raz Bogu oddánye/ žemli sie przewroem Apóstátowie/ á my cořmy ich mieli ogniem y mieczem/ iáko sacrilegos sceleratissimos wytráćić/ tořny ich pod swoie protekcyá wźieli/ swemi wolnościámi y Prárogátiwámi ozdobili/ ich wodzow niezbožności/ Xiáżetámi poczynili/ y Pánámi wdzielniemi. Al oni nám zá to nieprzyiáćielá z Zamorza przywiedli/ scandala impietatis do Oyczyzny wnieřli/ niezgody y sedycye między Bráćią czynili/ Práwa stárożytné pogwałćili. A teraz ieřsze násmiewáią sie z nas/ y mówią/ że tá Affekturácyá/ křozieřmy im ták wiele rázy/ ad importunas illorum instantias pomykáli/ jest fundámentálnym Práwem cáłości Oyczyzny nářey/ y swobod wřytkich. Bo ináczey/ powiáśdáię/ gdybyście byli nám tey Affekturácyey nie pozwolili/ tedybyřmy wám byli/ y swobody wřytkie odiełi/ y Oyczyźne wzgore nogámi wywrocili/ iáko nářy Sektarze w inřych Pánřtwách poczynili/ y teraz zymá: Czego y wy sie boycie; á cudza kárcie sie przygoďa.

Nihilominus w trzecim Páragráphie tego Punktu wtorego Deklarator mówi/ że fundámentem jest Rzeczypospólity równość. Al te równość czyni Konfederácyá Dissidentium, bo medopuřeźa poteźmeyřemu/ imponere iugum seruitutis ná kárti wboźřego. Czým iáko luďzi prostych ofuktiwa/ y iáko przeciwo prawdzie/ y sobie sámemu mówi/ kátwie to káždy zrozumieć moźe. Bo dopiero w przeszłym Páragráphie mówił/ iżby bylo do wielkich tumultow w Oyczyźnie przysřlo/ y co wieźzieć nie wpádláby byłá Polřćá/ iáko nie ře Pánřtwá poupadáły/ gdyby nám bylo nie depuřeźono nowoy

Wiáry trzymáć/ coby nie mogło bylo stánać bez wielkiey oppressyey
 wbozŝyeh. A teraz powiáda/ że my Dissidentes Konfederácyá ná-
 szá broniemy wbozŝyeh od oppressyey y gwaltnu potężnieyŝyeh. A te-
 go nie widzi/ iż v nas z láski Bozhey równość byla miedzy Stanem
 Rycerskim ab antiquo, póki ieszcze żadna Harezya do Polski nie
 weszła byla: y Kiazetá wszytkie ze trwi Jagellowey idące/ tákże te-
 z y z Kiazat Ruskich Jednowlacyow progenies pochodząca/ pod
 jednymże Práwem z námi siedzieli/ ták iáko y wszyscy Proceres Rei-
 pub. y ieden drugiego pod sie podbitáć / ábo go czynić poddánym
 swoim nigdy nie mogli. Lecz gdy Hareles poczely do Polski záglá-
 dáć / wczyniono Práwo / áby ich káždy mogli káráć/ imáć/ y zábitáć
 wed'ug rozkazania Boskiego *Exodi 22. Maleficos non patieris vi-
 uere. Et Leuit: 24. Qui blasphemauerit nomen Domini, morte
 moriatur.* W ten czas iednáć/ kiedy v Sadu Duchownego bedzie
 deklárowány / pro Ehnico & Publicano: gdyz to sámym Káplá-
 nom zlecono discernere inter lepram, & non lepram. Równość
 tedy wolności/ y Prarogátyw wszytkich byla v nas od dawná/ y iest
 z láski Bozhey podziśdzien; á spokojnie odprawowámie naboženstwa
 Dissidencium, zá Asseturácyá Rzeczyposp. y przysięgá Krolow Pá-
 now náŝyeh / żadney w Oycyzmie nie czyni equalitatem. Ale ow-
 ŝem omnem inaequalitatem, bo wedlug Práwa náŝego Haretyk
 nie moze żadnego wrzedu/ by namnięŝego in Regno nostro Catho-
 lico, nosić ná sobie / iáko capite diminutus. Návet y Potomstwo
 iego/ bo ták mowi Práwo Koronne. *Nec vnquam ad aliquas assu-
 matur dignitates, vel honores, sed cum Patribus & Progenitori-
 bus suis, semper maneant infames: nec de cetero gaudeant ali-
 quo Privilegio Nobilitatis, vel decore.* Czegofmy im wstąpiłi do-
 browolnie/ y pozwolili nád spráwiedliwość y slusność weszłáć Drze-
 dy niewáć/ y w Rádzie Pánskiey zásiádáć/ dla pokoju/ y wiárowá-
 nia sie z nimi tumultow iákich. Czým omi wwiędziemi/ gdy kupią má-
 ietność iáká od Kátholiká / záraz tam chcą Kóściół znosić / y fun-
 dusze ná swoy pożytek obráć / przeciwko woley fundantis, ktotá
 iuz byla przed nástánieniem Harezyey/ Práwem obwárowána pospoli-
 tym/

tym/áby mogła być in perpetuum in integro záchowána. A ták ro-
wność zálecajac/czynią sie nam Pánami Religiey/Pánami dobr ná
pobożne vczynki oddáných/ czynią sie Pánami Práva stározytnes-
go/ chcacy ie pro libitu suo odmieniać/ ná wola Przodków swoich
nie ogládajac sie/ ále iákoby im ná wzgárdę Kościoły od nich fun-
dowáne/ Klastory/ y Szpitale wywracajac. Já co teraz sámá Pol-
ská wšytká/ w ieden Szpital sie obráca.

Bo co w Parágraphie Czwartym Deklárator powiáda/ že Affe-
kturácyá Dissidentium iest fundámentem wolności: á wolność to
iést/ kiedy mi wolno czynić to/ co bez krzywdy cudzey sobie być roz-
zumiem potrzebného y pożyteczného. Tedy to z tym dokládem
trzebá rozumieć/ že y bez krzywdy Boskiey naprzod/á potym bez krzy-
wdy swietych Przodków nášých zmártých. A kiedy Dissidentes
plondrujá Kościoły/ zábierájá z nich srebrá y ochedostwá/ y máie-
tności ná ludźie Duchowne fundowáne/ tedy naprzod Bogu sámé-
mu krzywde czynjá/ & ordinationi eius resistunt; á potym czynjá
krzywde zmártým/ ktorzy dla pomnożenia honoru Boskiego dostá-
tki swoie do Kościołow byli oddáli/ y żeby to ták wiecznie trwálo
zá duše ich/ právem pospolitým obvárowáli.

A že powiádájá/ iż wolno každému do niebá y do pieklá íść/ kiedy
mu sie ták podoba. Pozwalamy im tego z checiá; tylko żeby tu z
námi mieszkájac/ niželi tám zá wpodobániem swoim ná on swiát
odeyda/ nas nie opprimowáli/ y poddáných swoich/ ktorzy tákže lu-
dzie wolni sá cum conscientijs suis. do nowey wiáry i ie przymu-
háli/áni Przodków swoich swiatobliwych ostátniey woli nie odmie-
niáli/ ktorzy grzbietámi swoiemi ná te wolność zarábiáli/ áby to
tobykolwiek zpracey y substáncyey swoiey/ ná chwale Bożá ofiaro-
wáli/ ratum & fixum bylo perpetuó. A pp. Dissidentes ná te
ich wolność/ y swiatobliwe funduše tárgnawšy sie/ zábiráli z Ko-
ściołow srebrá y ápparáty/ nie dla nich nágotowáne/ y iesze wy-
mogli to gwałtem ná Interregnách/ áby ich istam impietatem
Krolowie ná Pánštwó wstepnjacy/ záchowywać obligowáli sie/
przeciwko Právom Oyczystým/ y przeciwko Právú sámého Pána
Bogá/

Boga / ktorzym gardlem karác rozkazal wſzytkich gwaltownikow chwaly ſwoiey s. A ztad to Dawid s. o ſobie powiáda / iż ná každý dzien / kiedy ieno ná ſady záſiadl / naprzod tych karal poſpolicie / co przeciwko Zákonowi Pánſtiemu wytraczáli: In matutino interficiebam omnes peccatores terra. *Pſal. 100.* A potym dopiero owych drugich / co in cauiſis ciuilibus lites miedzy ſoba mieli.

Powiáda ieſzcze w piątym Parágraphie Deklárator / że ich Aſſekurácyá ieſt ſtrożem wolnoſci náſzych / ktora gdyby powiáda zepſowano / tedyby wſzytkie ſwobody Stanu Rycerſkiego wpađly / y zágińeláby wolnoſe Szláchecka. A dáie rácyá czemu? Boby znouu o Herezya Duchowni ſadzili / á wżad záś Swiectich Excommuni-catos dekretámi ſwoiemi / iáko y pierwey nas przykrywał. A myſſny inż powiáda przez Izbe Poſeſſka / iuriſdykcyá Duchowná zmeſli / y wolno teraz wierzyć káždemu / iáko kto chce. Ze tedy Aſſekurácyá náſza temu zábiegamy / żeby Duchowni tey ſwoiey Iuriſdykcyey nie reáſſumowáli / tedy náſza Aſſekurácyá ieſt ſtrożem wſzytkiey wolnoſci Koronney. Subtelnie záſte árgumentuie Deklárator / bo táki ſobie w głowie záložyl fundáment / iáko ow co ma táká inſámny ná ſobie. A gdy ſobie otrzyma Gleyt z Káncelláryey Reolewſkiej / áby mogl ſtrony wgadzáć ſecurè w domu ſwoim ſiedzac. A on miáſto iednánia ſie z wtrzywdzonemi / ieſzcze im pograża mowiac: niech Bogu dziekuiá że mam Gleyt / boby oni wſzyſcy pógineli / kiedybym ia byl nie mogl Gleytu wproſić. Pytamy go czemu? temu práwi / boby ſie ia Sedziemu ſadzić nie dał / y nie ſtárol ná termin / by mie niemiem iákimi mándatámi ná Seym pociagano. Przetoż y ci wtrzywdzeni / niech ſie odemnie nie me ſpodziwáia w ſatiſfákcyey / ále niech też ták broia iáko y ia / y tym nágradzáia ſobie / á niech ſie nie dádzá ſadzić nikomu / iáko y ia; tedy ták wolnemi ſobie beda záwſe.

Zeſny my PP. Diſſydentom Aſſekurácyey pozwolili / iż ſpokojnie w domách ſwoich żyiac / mogá wierzyć iáko chcą / ponieważ o zbáwienie ſwoie nie dbáia / y wymogliſmy to gwoli ich konweſſyey doſbrowolney ná PP. Duchownych / áby ich interim o Herezya y odſtápienie

stąpienie prawdziwey Wiary Kátholickiey nie sádzili/ poniewáz sie submitują o zplondrowanie Kościolow vgadzać sie z Duchownymi. Aż oni mówią że Duchowni o Herezya sádzić nie mogą/ bosny to już kowalom y fiewcom zlećili/ onych z Jurisdykcyey zdupiwszy. Aż oni mówią że nášá Asseturácia jest strożem wolności/ ábysny niKomu nic nie wracáli/ cosny pobrali w Kościolách/ ále niech sie tym kontentują/ żeśny to spráwili/ że nie beda stáwac przed sad za den/ kiedy táže Kościol ktory zupia/ ábo Klastor. Niechże tedy sobie krzywdy/ iesli iákie máia/ rákum sposobem nágrodzá/ á do nášey wiary wdádzá; A my pewnie żadnego Apostáty y swietokrádžce kákiego nie wydamy/ ále go ożeminy dobrze/ y uczynimy go Superintendentem nášym.

A ná to im Authór odpowiadájac mowi/ iż zle wáš Deklamátor Práwo zrozumiał: bo Duchowni nie od was Jurisdykcyá máia/ ále od Boga/ przetož iey im odeymowác nie możecie/ bo iá beda mieć záwsze poKi ieno Kościol Chrystusow trwác bedzie/ przeciwno Ktorému Porta inferi non praevalerunt. Ale prosić ich o to rozownie z námi możecie/ aby te swoje Jurisdykcyá do czásu suspendowáli/ nie tárgájac efekucyá miłości braterskiey/ dla ktorey wam Asseturácia jest dána. Bo kiedyby te Jurisdykcyá swoje mieli nád wámi efektowác/ tedyby tež y Urząd Swiecki musiał nád wámi według opisána Práwa efekucyá czynić/ zkadby wielkie turbácy w prawdziu powstály/ áleby tež Práwo náše wtwierdziło sie y wolność / ktora swoiemu sedycyámi psuicie. Ale żebyśny sie nie zdáli spráwiedliwosci nášey gwałtem dochodzić/ ácho przy Práwie nášym stac bedziem/ y slowá wam braterskiego dotrzymamy/ tylko sámi nie dawáycie przyczyn do rozzerwánia tey zgody pospolitey; & osobliwie ná despekt Religiey Kátholickiey nie czynicie/ ani ná kontempt Máiestatú Boskiego. A dla tey to przyczyn / áby sie Rzeczposp. nie mieszála/ wšytkie narody táž Poganškie/ iáko y Chrešćianškie/ záwsze przestrzegály cálosti naboženštwá swoiego; áby zánová wiara/ nowe obyčáie y Práwa nowe w Pánštwo nie wchozily. Albowiem/ iáko Livius mowi *lib. 9. Decad. 4. Nihil in spe-*
ciem

ciem fallacius est, quàm praua religio, vbi deorum Numen pretenditur sceleribus: subit animum timor ne fraudibus humanis vindicandis, diuini iuris aliquid immistum violemus. Ztad Moskwa/ y Abissynowie/niechca dopuscic insey wiary w Pánstwie swoim/ tylko te ktora za dawnych lat/ od pobliskich Chrzeszczian wziali/ aby za odmiana religiey/ nie sstala sie odmiana y Pánstwa. Tegoz przestrzegajia y Poganstie narody/ Siámite/ Mogoreni/ Tarsingani/ Kocyncyni/ y Chinencykowie. A nawet y waszy bratrzykowie w Angliey/ Daniey/ Hollandiey/ y Szweceyey/ lubo kazdy chlop inaczey wierzy. Tylko tego samego wshyscy zgodnie przestrzegajia/ aby prawdziwa Kátholicka Rzymsta Wiara miedzy nimi nie rozmnozyla sie. Ktorych impieratem nasladuiaz/ iz waszym sekotom nie mozeicie dac takiey gory nad Kátholikami/ tedy sie tym przynamniey/ w ostatnim parágraphie Punktu tego przez Deklaratorá ciehsyete/ izescie to wymierzili na Krolach Pánach naszych/ iz zadnego Práwa specificc w przysiegach swoich nie wspominaizc/ te tylko securitatem wasza slowy wyraźnemi miánuiq. A ztad ia powiadaacie byc miedzy Práwy Rzeczyposp. naszey byc Práwem naprzednieyszym. Ale sie na tym mylicie/ & in re parua magnum habetis gaudium; bo ta wasza Securitas nie jest Práwem Koronnym/ ale jest excepcya od Práwa/ ktora was zastania od Práwa na Heretyki wzymonego/ktore wam sacrosanctc z innemi Práwy Koronnemi/ Krolowie Pánowie naszy zachowac przysiegajia/ a wam tylko obliguia sie taz przysiega swoia/ nie przywodzic go do efekucyey nad wami/ za panowania swoiogo/ zebyście mogli impunec zyc w Oycyzmie/ z temi nowemi wiarckami waszemi.

Ná Trzeci Punkt.

Túe moze sie wychwalic Author/ Stromnosci Deklaratorowey/ y wstydu godnego zaprawde Za retyckiey osoby/ iz przyobiecaroszy deklaracya swoie in Spiritu lenitatis pisac/ w tym trzecim Punktcie virus suum Hereticum wszczypliwymi slowy nań impudicé wywarl; nie tylko mu furya y stracenie rozumu przyczytaizc/ ale ieszcze y donum

y do num impudentiæ pro insigni Elogio przypysiuac / iż sie ważył
 z Edyktu Jągellowego probować tego / że Heretycy / Wiary świę-
 tey y Bogá odstąpiwszy / trącą to Szlachectwo politicè nábyte / y
 wśelką poczciwość. A nie názwał ich pijsimos, że odstąpili à pie-
 tate maiorum suorū; ani Sanctissimos, że Sacra omnia & sancta
 conculcarunt. Ale ráczey te im słowa Pána Zbáwicielowe átkemos
 dowal / ktore on do Pháryzeuszow y Hypokrytow mówił: Vos ex
 Patre Diabolo estis, & desideria Patris vestri vultis facere. *Ioan. 8.*
 Bo Dżabel nie rad widzi kiedy ludzie Pánu Bogu chwale oddać /
 ieno żeby sie iemu sámemu kłaniáli / iáko y pierwey pońi Poganami
 byli. Ze tedy Kościolow w ktorzych Pána Bogá ludzie chwala sam
 burzyć nie może / ani Sákrámentow deptać / bo sie ich dotchnąć
 nie śmie; Ani też Jmienia Zbáwiennego bluźnić / ná ktore wpada
 zaráz / y moc swoje tráci / gdy ie kto wspomni. Dla tego záżywa lu-
 dzi złośliwych / ktorzy máią ięszce liberum arbitrium zle y dobrze
 czynić / y są więkšey Prárogátywy od Czártá / záciągga ná vsluge
 swoje / áby zá perswázyc iego to czynili co on káže.

Naprzod / áby bluźnili Bóstwo Pána Chrystusowo / potym áby
 zágubiali pámiatke Meki iego / Obrázy / Oltarze / Sákrámentá śś.
 wygubiaiac / á nabárzicy Osiáre Niszey Przenáswietszey / á potym
 áby od słuchánia słowa Bożego y náuki prawdziwey ludzi odwodzi-
 li; á do baiek y fałszywego tłumáczenia Heretyckiego / pociągáli
 wśelákiem sposobámi. Zstad to Jan święty o Heretykach powie-
 dział: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent
 ex nobis, mansissent vtiq̄ue nobiscum. *1. Ioan. 2.* Znas powiáda
 Chrześcian Heretycy posli / y v nas sie kręcili; y dla tego sie też
 Chrześcianámi zowia. Ale nie są z nas / bo ták nie wierza / iáko my
 wierzymy o Chrystusie Pánu / bo gdyby ták wierzyli / iáko my / nie
 zákládałiby sobie Bożnice nowe / áleby byli trwáli z námi w Koście-
 le Chrystusowym.

Z przeto sie Author dżiwuie / iż Dissidentes ná Edykt Wielun-
 ski srodze nárzekáia / dono ignorantia podobno od Pána Bogá obe-
 dárzeni / nie wważiac tego / iż Edykt ná Hussyty jest vezyniony nie

ná nich/któzy sie dobremi Chrześcianámi zowią/ y ięszce lepiej nád Kościól Rzymski wierzą. Czemuż sie tedy o krzywde Heretycka wymiá / czemu potępionego kácerstwa broniá? czy podobno y sámi Heretykámi sie być rozumieią? czy y sámi kácerzámí sie być nie wstydliwemi poczuwáią? czyli też wiedzą to zá pewne y wierzą/ iż Práwo ná Hussyty wczymione / iáko ná syny odstepne od Mátki swoiey Kościóla swietego Kátholickiego/ y ná nich sie rozściaga? y nie káże sie im ciešyc z wolności Szlábeckiey/ czyniac Potomstwo rownie z Rodzicámi swoiemi bezecnemi? Jesli ták im conscientia ich dictat, y rownie sie z Hussytámi kładą/ toć nie máią o co nárzekać ná Authora/ że im Práwo ná Heretyki wczymione przypomniał/ bo sie táka rzecz sámi Heretykámi być pokázuia. A Práwa tego/ żadnemi ná świecie Konfederácýami/ y Asseturácýami zmiesć nie mogą/ by ie niewiem iáko wiele rázy przysięgámi Krolow Pánow nászych/ pozwalájacemi sobie spokojnego w Oyczyźnie mieštkámi prolongowáli. Przecie bież bedzie záwsze ná kółku wišal nád nimi/ y Práwo náše bedzie záwsze in suo vigore, temž przysięgámi Pánskiemi stwierdzone/ lubo ad tempus suspensum.

A iż Deklarator mowi/ że trzeba bylo dowodzić Authorowi/ kiedy sie przeciwko Konfederácýey Wárszáwskiey protestowano / loco debito, & tempore. Odpowiáda/ że filij tenebrarum prudentiores sunt filij lucis: lepiej to wiedzą PP. Dissidentes sámi/ bo wszystkie Grody pobiegáli/ szukájac przez dwie lecie godney máterey Deklaratorowi swoiemu do pišania przeciwko Authorowi. A ięśli czego nie czytáli/ iáko rem sibi contrariam & nociuam, niechże znówu przyzrzą wszystkie Rsięgi po Grodách/ tedy naydą pięknych rzeczy do rozgryzienia. A ná ten czas Author kontentnie sie to producere in defensionem assertionis suae. co sam Deklarator przypomniał w skrypcie swoim offuscando Nápomnienie Bráterskie/ iż sie protestował K. Wyszkowski Biskup Plocki/ ze trzema Woiewodztwy Káwskim/ Plockim/ y Mázowieckim; A iáko ná inšym miejscu samże Deklarator wspomina/ y z Woiewodztwem Podláskim/ (Paragrapho 1. Puncti tertij.)

Alle rzeczy/ non debito loco & tempore. Odpowiada Author/ że zaraz po Konfederacyey Wárszawskiej/ skoro sie Bracia do domow swoich zwrocili. A wrocilo sie ich sila nie podpisujac sie. A kiedy sam authograph obaczymy/ nie wiele tam Duchownych podpisanych naydziemy/ wyiawiszy ktorzych Chronicon Pialecij podeyżrzanemu de religione nazywa/ z ktorzych ieden a consilijs miał przy sobie zawse/ nayglornieyszego kacerza Andrzeia Modrzewskiego. A że sie nie wszyscy w Wárszawie protestowali/ ktorzy tey Heretyzey wafey kontradirowali: To nie ma nic do tego/ dosć że tam swoje protestacye zamiesli/ gdzieby a multitudine Dissidentium naganiem/ abo opprimowani nie byli. Jako y sami Dissidentes czynia/ ktorzych manifestacya w Trzeciey Częsci Książki swoiey Deklarator kládzie/ nie w Wárszawskim Grodzie czyniona/ ale w Zyto-mierskim/ y Wlodzimierskim/ o czym nihtby byl nie wiedzial/ że sie na Sejm Walny 1638. odprawowany protestina/ by byl sam Deklarator tego nam nie deklarował. Przeto y Katherolicy nie mając audyencyey spokoyney w Kole Rycerskim pod Konkluzya Konfederacyey/ Mazowskiane zwlaszcza/ ktorzy zadna żywa miara żadnego Heretyka niec miedzy soba mehciceli/ y nie dali v siebie żadnego Kosciola zprofanowac/ tam swoje protestacye czynili/ tedy sie im zdalo być securum a conuentu malignantium.

A że mowia PP. Dissidentes, iż Duchownym tey precedencyey nie damy/ aby in potestate statuendi, gdzie jest plac o Prawach mowic/ mieli taką wiekszą nád Stan Swiecki Pra rogatywe: dla tego/ że beata aequalitas est Mater & nutricula libertatis. Tedy też y PP. Duchowni/ teyże od nich namiemioney Reguly a qualitatatis trzymajac sie/ nie też viceversa PP. Swieckim ná sie stanoswic nie dopuszcza. Skadze tedy PP. Dissidentes usurpua solie wladza odeymowac Jurysdykcyę Jch MM. KK. Biskupom/ odbierac funduse y dziesiecziny Kaplanom/ zdzierac Koscioly z Skarbow y ochedostwa przez ludzi pobożnych nadanego? abo znoscic klatwy y inne Censury Koscielne/ z ludzi ich Sadom podlegajacy/ y pozwalac im locum standi apud iubellia? A umiemyśc naczo

niec władzy Jego M. A. Prymáswi w Rzeczyposp. która mu stáre Práwa dostátanie opisyáły: Tuskád inád záiste / ieno ex proteruua Hareseos, która wszytkie rzeczy susq; deq; mieszác zwykłą / nigdy nie wmiégać spokoíem posiedzieć. Bo kto sie odważy temnere Diuos, ten sie nie bedzie wstydał żadnego scelus in Repub. y Praw Oczysztych psówác / y pátrá z pográmeznemi lámác / y sásiády náieżdzáć / y Wzrad by naywyzszy pogárdzáć. A záś Vir bonus etiam si fucum facere malefactis posset, nihil tamen indecorum patrat, honesti & æquitatis pulchritudine plectus.

Nie dysputuiać tedy o Wierze / y nie pytaiać sie ktorzy dáley od prawdy Kościola Kátholickiego odstapili / dziwuie sie temu Author / iz wszyscy zárowno y zgodliwie ná Wiáre Kátholická Rzymstká nastépiua / y Práwa ná Heretyki wezynione znosić vsilua / ktorzykolwiek ieno z námi nie sá w Owezární Chrystusowey miłosćia zláčení. A wiedza dobrze / iz abrogationem tego Edyktu Wielunskiego / y Kápturá Korczynskiego / in volumine Legum pokázáć nie mogá; ktory similiter tribus vadijs validissimis wmoctiony iest / iáko y ich Securitas pacis. Fide, Honore, & Conscientijs, á dobrze pierwey przed nimi / nizeli sie ich Sekty ná swiát potáwily. A przydaia iésze w skrypcie swoim / iz te vincula swiátobliwi Przodkowie ich postáznowali. A swiátobliwi Przodkowie żadnego miedzy sobá z wisowátá glowa nie mieli / żadnego miedzy sobá bluznierce nie cierpieli / y dla tego to ták ostre Práwa ná Heretyki popisáli / aby żywo nie cierpieli miedzy sobá żadnego niezboznika / ktoryby iednośc Kościola Chrystusowego chcial tárgáć / y mieszáć pokoy Oczyszny. A dla tego Dlugosí mowi onego Ministrá / ktory wshedsy do pokoju do Krolá Jágiella / námawial go ná Heretyka Zussytánska / otnem przy wszytkich Pánách z pokoiu wyrzucili / aby sie byl odezwał bromiac go ten / ktory go tam byl wypráwil do Krolá. Ale widzac táka zárlivosc we wszytkich / zámilczal ow co byl conscius facti, obáwiaiać sie by go byli miedzy sobá ná háblách nie rozmiesli.

Mowia iésze pp. Dissidentes, iz ktobyich Securitatem, fide, honore, & conscientijs wtwierdzona / tárgáć wázył sie / tákowy wpadlby

wpadłby in reatum criminum perfidia, periurij, á zátym y æternæ infamiae. O iáko timorata conscientia, ábo ráczey cauteriata sá ci ludzie co Boga ódstepiá/ i z káždyby zostal krzywopryszieje zdraǳliwym/ y bezecnym czlowikiem/ ktoby ich niezbożności nie pochwalil/ y nie dopuszczał sie iey krzewić w sercach ludzi niewinnych. A ktoby poprzysiężone Práwá Kátholikom polamal/ y swiatobliwość Przodków nászych nágánil/ ten bedzie swietym kánonizowaným/ y godnym slawy nieśmiertelney. O przewrotne głowy glupie! o złości nie wstydliva y nie ochelznána/ták swoy Gleyt ważyś/ że go masz zá bezecnego/ y nie poczciwego/ ktorychy náruszył w ktorzym Punktie. A tych masz zá poczciwych y dobrych/ ktorychy swiatobliwe Práwá/chwały Boskiey ochraniáacie/mázáli y deptáli? Spiritus vertiginis hæc dictavit vobis. A za nie widziacie co Krol s. pámieci August przysięgáiac ná Seymie Piotrkowskim 1550. mowi/ i z wsytkie Práwá/Swobody/y Wolności/ poczawşy od Kázimierzá Wielkiego r. r. potwierdzamy/ nic im nie wmnicyśáiac/ ani wvlaczáiac. A to coby im bylo przeciwnego/ ani sámi czynić bezdziemy/ ani innym czynić dopusćiemy. A dla tego/ gdy sie herezyie rozne zá tego pánowánia do Polski wnosić poczely/ nie approbowal ich przywileiem żadnym/ lubo niektorzy Hystorycy o nim pisa/ że nie byl bárzo gorzycym Kátholikiem; ále pomniac ná przysięge y wołácyá swoje / wczyml byl generalny Dekret ná wsytkie kácerstwa/ Kósciolowi Bożemu przeciwiáiacie sie / ná Seymie Párczowskim 1564. ktory was kole w oczy bárzo/ gdy te slowá w nim czytacie: I z poki záPrzodkow nászych o Wierze iednostáyne rozumienie w ludziách bylo, poty te z ná Práwo, ná Vrząd, ná wştyd przyrodzony, wielka międzyludźmi báczność bylá: á zátym spráwy ich wsytkie postpolite, y osobliwe, widomym práwie szczęściem od Pána Boga, y znáczna slawa w postronnych ludzi ozdobbione byly E. C. E. C. Gdzie zásie przez te kilka lat, gdyśmy boiázni przeciwo Pánu Bogu, y powinności swoiey przeciwiemu zápomnieli, pomiesáanszy sie roznyimi Wiarámi, wyzrzy kto sie ieno przypátrzyć chce, iáko y Práwá stępiáły, y Vrząd powagę swá strácił, y wştyd przyrodzony, y postuśeństwo wygásto. Záozym y my w niespráwie, y Rzecz-

posp. w takim odmećie y zamieśaniu została, iż się w niey czasem y ná dobrá radę zdobyć, á częstokroć co się więc dobrze nárádzi, to ku skutkowi swemu przywieść trudno mamy. Co bez pochyby, zá sprawiedliwym gniewem y karaniem Boskim ná nas przysto.

Atóż macie skutki Heretyey wáśey / y pożytki wielu wiar bluznierstkich / ktorzemście Oyczyźne ośtárádzili / y w mészarwe wieczną do Narodow postronnych podáli. A świadet tych wáśych postępów / *Omni exceptione maior, y ktory sam ná sobie tego doznał / & omnes boni cum illo.* A wy przecie śmiećie wielkie wáśe merita in *Repub. plenis buccis crepare* : przecie skromność wáśe y pietatem zálecaćie / pożytki / y fundáméntá swobod náśych / z swoiey przewrotności pokazuećie / z Gleytu Práwo sobie czynićie / powiádaąc iż się ná me wszyscy Kátholicy y Biskupi náwet wszyscy podpisáli. Co jest rzecz niepodobná / boby uż wszyscy musieli być Heretykami / y jednáby uż tylko nowá Wiára w Polskęz bylá. Ale iáko się wyżej rzekło : ci się podpisáli / co ábo sami nutabant in Religione, iáko ich tám specificć Chronicon Piałecij opisúie / ábo á multitudine Dissidentium, importunis & comminatorijs instantijs adáti, wczynić to propter bonum pacis musieli / y dla wchromienia się rozlania kwié w Oyczyźnie wporowi wáśemu to pozwolili. Aboli też niedbálemi y oziemblemi Kátholikámi bedąc / tenuioris fortunæ obywátele zwláśezá / gwoli Pánom swoim / ná ktorzych Dworách syny swoje mieli / ábo sami iákimu dobrodzieystwy obstricci byli / iákwie się podpisáli. Jáko y teraz widzimy kultu / ná tey Mánifestácyey wáśey / Kátholików z Jácnych Sámuliy podpisánych / ktorzy beneficijs & familiaritate wáśych antesignanos ille-cti, zápomnieli powolánia swoięgo / & manum suam apposuerunt impietati.

Nie wspominaćie tu tego / iż dziesieć części posspolićie Bráćiey náśey w domu siedzi / ktorzy ná záden Akt publiczny nie wkáżują się / y muszá to uż rádźi nie rádźi przyimowác / co tám bez nich ná Seymie / ábo ná Konwokácyey wchwała. Ale to trzeba rozumieć o sprawách y rzádzemu / ábo brómieniu Rzeczypospolitey. Nie o Re-

ligiey!

ligiey/ ktorey żáden dobry Kátholik do gárdlá niema odstepowác/
 y protestowác sie moze/ ná každym mieyscu tedy mu sie podoba/ do
 Práwa dawnego/ y wolności Kościoła s. odzywáiąc sie. A kto
 przeciwko temu reprotestácyá uczyni/ Práwa dawnego tym nie zmies-
 sie/ ieno sie oświádezy z pozwolonym sobie á Conuentu Regni
 Generali, pókoiem/ iż mu wolno w domu exercere suam religio-
 nem, by chciał y w łozí rog wierzyć. A kiedy Krol Pan náš od wszy-
 tlich ztgodnie obrány/ ná Stolice swoje Krolewską wstepuie/ á mies-
 dzy Dissydentámi pókozy záchowác przysięga/ non obstantibus qui-
 busuis protestationibus. słowy temi/ Práwa nášego stárego nie
 znosi/ ktore wprzód poprzysięga z innemi Práwy nášemi sacrosán-
 ctó záchowác/ ták iáko y sáme Wiáre s. Kátholická. Ale tylko chce
 tego po swoich poddánych/ áby protestationes particularium, tego
 intencyey/ in conseruanda pace publica, nie turbowály/ do ták potí-
 on pánuie. Bo post fata, iáko sáms Deklárator wyżej troche w swo-
 im skrypcie námiemil/ wolno Rzeczypospolitey/ sub tempus Interre-
 gni Iura prætensa reassumere. y nowemu ie Pánu speciatim do
 przysięgi podác/ kiedy sie ná to wszytkie Stany zezwólá/ ábo maior
 pars, iáko sie byli ná Wárszawską Konfederácyá zezwólili.

A że Deklárator/ vsq̄ue ad nauseam, iednéz rzecy/ ieno infemi
 słowy/ y z inney okázyey przywodzi/ áby sie pokazal y słusność miec
 po sobie/ y ráciy powážnych ták silá/ że ich ná iedney kárcie wypisác
 nie moze. A interim ábynie ostrożnemu Czytelnikowi/ y nie swiá-
 domemu wiśhowátych y przewrotnych głow heretyckich/ wielomow-
 stwem oczy zámýdlil/ y Authora przed ludzimi głupim byc wkázał/
 dla tego naprzód przytacza similitudines plausibiles: potym epitera-
 mu dáć vszczypliwé / y ná kontempt iego křtalcie przystosowáne.
 Do tego allegácyé czeste przywodzi/ áby sie zdal cóś serum & ve-
 rum tráctare, pociągájąc słowet z Konsultuciy do rzeczy swoiey/ iá-
 ko świec skory zebóimá/ według prostej Polskiey przypowieści. A
 nákoniec to wszytko słowki lágodnemi okráślá/ y methodo facilli-
 ma ad persuadendum utitur, żeby drugi rzekł/ że to Prorok mowi
 iákis od Boga zesłány. Ale kiedy w rzecz sáme weyżrzemy zdrowym
 okiem/

otkiem/ y succum scriptionis illius penitiùs roztrząsniemy/ obaczemy záraz iż to ieden z owych/ o ktorých Chrystus Pan powieðzial y Máttheusá s. cap. 7. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Po czymże go poznáć? Ráedy mowi Pax, pax. Libertas, libertas. Dissidentes pokoju chca/ pokoiu przestrzegáia/ y pokoy záwsze miáia. Swobod Oyczystrych bronia/ wolność pomnázáia/ y przy wolności Stáropolskiej stoia? A Pan Zbáwiciel mowi: A fructibus eorum cognoscetis eos. Jesli Kościolow mnie ná czesć wystáwionych nie plondruia/ fundusow nie záberáia/ Káplánow moich nie zniewázáia/ chwaly moiey y Oltarzow nie wyniszezáia? O to są ludzie dobzy/ pobożni/ konwersuyćie z nimi. Jesli stárych Praw nie znosá/ ná wolności Kościelne nie nástepuia/ sedicy w Oyczyźnie nie czynia/ rády nie mieszáia/ á nowych Konstituciy przeciwko stárym nie knuia/ y rozrywáia miłości bráterskiej in Regno? O to są boni ciues, boni municipes, czynicie ich participes omnium prerogatiuarum & dignitatum. A iesliże Jmie moie bluznia/ Sákrámentá depca/ osobne sobie bożnice zákládáia? O to nie są owieczkami moiem/ nie są moiem slugami/ y darmo sie Jmieniem moim hezyca Chrzesćianámi sie nazywáia. Quia nunquam noui vos. Jesli też Práwy dawnemi nie kontentuiac sie/ nowe sobie Konsfederácyie przeciwko nim stánowia/ y z pográicznemi/ áboli też odleglemi rebellizántami Pánow swoich/ porozumienia swoje/ przeciwko miłości bráterskiej máia/ y nimi drugim grozá? O to nie są dobremi obywatelámi Oyczyzny/ nie są zyczliwemi synámi Mátki swojej: y nie slusnie sie Potomkami poczciwych Przodków swoich miánuia: Quia degenerarunt à virtute. Stád Hieronym s. Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. Epist. 14. A kto w sobie pobożności nie ma/ bluzni Jmie Pánskie/ hámbi wybránych slug iego/ burzy Kościoly/ tumulty czyni miedzy sásiadzy/ nowe rzeczy nieslycháne do Oyczyzny wprowadza/ y násmiewa sie z Bráciey swojej/ ktorzy non sequuntur vanitates illius. Táki nie zna sie co to iest cnotá/ co iest przystoyność/ co iest poczciwość Szláchecka.

Zás v Kátholikow/ ktorzy rozumem swoim nie mierzą Páná Boga/ y dyskursami swojemi nie opásują Wszechmocności iego/ simplex záwše jest narratio veritatis, ktora nie potrzebuie słow okroglych / ani supputácyey časow / ani argumentow wykretnych. Wierzą iey bez świadkow / poymują ją wszyscy bez dowodow ratione ipsa & conscientia its dictante. Przetoz każdy by naprosćcięszy poznał sam przez sie prawdę / kiedy tak o Konfederácyey Wárszawskiej/ iáko y o podpisách Jch NN. XX. Biskupow ná niey: y potym záś o Kápturách y Ziązdách innych/ przeczyta sobie folium 65. in Chronicis Piasecuj trotkę Relácyę wszytkiego. Lubo to per ludibrium zádaie taką ignoráncyę Authorowi / że nie wie / co pierwey bywa w Polsce czasu Interregni, Konwokácyá / czyli Błektcyá. Tákże prawi / nie wie / iáko sie pié memoria X. Goslicki / Biskup ná on czas Kámiennicki podpisał / czyli ná Konfederácyę Wárszawską / czyli teź ná punktá Krolowi Henrykowi podáne do poprzyśiężenia od Rzeczyposp. A to wszytko dla tego kreć / aby Rhetoryká swojá podał Authorá w ohyde do ludzi zá kłamec. Ktorego ná koniec y Cudotworca nazywa. Podobno dla tego / że Deklaratorá sás mego miał wkázać kłamecá swiátu wszytkiemu / položywşy te słowá Illustrissimi Piasecuj, ex loco citato.

Archiepiscopus Gnesnens. Stanislaus Karnkowski, post obitum Regis Stephani Anno 1587. Conuentum Varsoviae indixit, &c.

Ac facile conuenit inter Ordines de tempore & loco Electionis, ei enim expedienda Varsoviae, concordibus omnium votis praestitutus fuit dies ultimus Mensis Iunij, eiusdem Anni 1587. Sed deliberationem circa formulam edicti pacis inter Regni multum diuq; distinuit haereticorum contentio. Isti enim cum ab iniurijs introductae in Poloniam Religionis Catholicae, legibus vetarentur consistere in hoc Regno, & postea lege Comitiorum Corcynensium damnarentur ad poenas seueriores, nempe publicationis bonorum, mortis, notae infamiae, & exilij perpetui: auctitamen numero & potentia, ac vsi dissolute sub Interregnis disciplinae domesticae occasione, illas leges antiquari, & impunitatem haesim in Regno profitentibus concedi, non prece, sed mi-

nis, ac armorum seditiosorum ostentatione utgebant. Primum sub Interregno post obitum Sigismundi Augusti Regis, ubi multitudine praualescentes, cum insuper Catholicos seculares sanguinitatibus, necessitudinibusq; diuersis sibi deuinctos, & ut natura fert seclarium, infensiores Ecclesiasticis, in suas partes traxissent, facile libertatem Religionis suae (Foederationem vulgò vocant) huiusmodi edicto pacis Interregni approbati fecerunt, repugnantibus Ecclesiasticis, præter Franciscum Krašinski Episc: Cracouien: qui solus illi Foederationi subscripserat, inductus precibus & persuasionibus Catholicorum seclarium, ut ipsius Apologia ad Legationem acerbiorem Collegij Cathedralis Cracouien: excusaret. Eò enim res deuenerat, quod Collegium illud secessionem propterea minabatur. sed tamen non ultra verborum querelas processit. Nec multò post Henrici Regis discessum; vacante Regno, iterum hæretici frustra omnibus in aduersum adnitentibus Ecclesiasticis, eandem Foederationem ab Ordinibus confirmari procurarunt, & æquè ut Henrico Regi, Stephano quoque in formula ipsius iurandi approbandam obruserant, sub tali verborum sensu: *Pacem inter dissidentes de Religione tuebor, nec quempiam offendi opprimiq; causa Religionis permittam.* Demùm verò sub hoc Interregno post Regem Stephanum, licet iam numero & potentia Catholicorum partes praualerent, tamen quia Catholici seculares oscitantius agerent, & omnem curam Religionis reijcerent in Ecclesiasticos (plerique optabant ut Ecclesiastici tali via in Ordinem redigerentur) hæretici tanto maiori feruore pro stabilienda libertate sua certarunt.

℞ 3ás mżey fol: 67.

Et cum Archiepisc: Gniensien: occasione morbi, quem grauiorem contraxerat, è Conuentu se subtraxisset, eumque sequutus Vladislavian. Episc. Hieronymus Rozrazewski in salutatis reliquis abiisset, totum concertationis negotium Demetrio Sulikowski Archiepisc: Leopold: & Laurentio Gošlicki Episc: Camenecen: sustinendum reliquerunt. Ac tandem cum culpa omnis disturbati Conuentus, nonnisi in Ecclesiasticos redundatura videretur,

deretur, si ob secessionem ipsorum, & subscriptionem denegatam rebus infectis fuisset solutus, vel si sæculares soli fanciuissent Leges pacis, ab eis Ecclesiasticos excludi oportuisset, in eo res stetit, quod Laurentius Goślicki subscripsit Actis illius Conuentus adiecta cautione *Pro bono pacis*. Nempe quod aliter pax communis eo tempore constare non posset, & nullos magis quàm Ecclesiasticos status Reipub. distracto eo Conuentu confusos affecisset: contradictione enim sua prorsus excidissent, à beneficio pacis prouisæ illo edicto, in quo apponi solent hæc verba: *Qua omnia sub fide, honore, conscientijs, seruanda inuicem promittimus: & si quis istis contrauenire, & pacem publicam turbare ausus fuerit, contra tales omnes consurgemus in eius destructionem.*

Non deerant tamen qui prudens illud in necessitate consilium carperent, & ipsum Goślicium, alioquin virum in Religione Catholica propugnanda (vt sapiùs doctrina & eloquentia potens impugnatores Ecclesiasticorum fortiter in Conuentibus publicis represserat) probatissimum, etiam apud Sedem Apostolicam traducere, ac conniuentiæ cum hæreticis insimulare non vererentur; quo postea in assequendo maiori Episcopatu Romæ, non parum ipsi fuit negotij facessitum.

Tuë trzebá tu tedy P. Deklaratorze trećie wişowáta głowá twój / że Author nie wie / kiedy sie Goślicki podpisał / y ná co / y iákim sposóben / y czemu.

Podpisał sie bowiem w Wársáwie / ná Wálney Konwojácyey / po śmierci Stephaná Krolá / w Sobote / dnia siódmego Márcá / Roku Pánskiego 1587. temi slowy: Laurentius Goślicki Episcopus Camenecen. propter bonum pacis subscribo.

Tuë dla tego sie tedy podpisiue / aby rozmaíte bledy PP. Dyssydentow in religione. miał approbowác: ále żeby sie był pokey dla tego kontrádikcyey w Oyczyźnie miedzy Obywátelámi nie rozrywał. Zeby byl odium przez to wielszego ná Stan Duchowny nie záciggnal. A żeby byli przez to Jch MM. KK. Biskupi / á consilij Reipub. nie wypadli / gdy byli tylko sám pod czas Interregni Swieccy rzadem Rzeczyposp. zánrádowali / y obietanie nowego Pána stánoswili.

wili. Bo nápotym/ kiedy Jch **M. XX.** Biskupi byli presentes durdzy/ tájze y Swieccy Senatorowie Kátholicy/ inż sie nie dal opy prymowác átklámacýom/ y pogroźkom Heretyckim/ ále sie podpisał liberè temy słowy: Laurentius Goslicki Episc: Camenecen: excepta Confederatione. Nie trzeba tedy tego powiádać/ że ná pierz wšey Konfederácyey/ po śmierci Krolá Augusta / żadna sedyca y tumult nie byl/ y że sie Duchowni dobrowolnie podpisáli/ y táki tytuł Konfederácyey dali. My Rády Koronne Duchowne y Swieckie, y Rycerstwo wšytko, y Stany inſe, &c. Bo to jest tryb zwyczajny písáma w Kancelláryey. luboby sie tam żaden Duchowny nie podpisał/ (iákoż przecie nie pokáżucie tam podpisow innych Jch **M. XX.** Biskupow/ tylko samego Krásieckiego/ o ktorým sie inż wyżej mowilo) y żaden z Swieckich Kátholikow. Gdyż to rzecz niepodobna/ áby wšyscy ták mieli oraz poslálec/ iż Bogá y poczciwości dla nowych y głupich wiar/ mieliby odstąpić/ y zmiesć Práwo pierwsze/ ktoré ich świątobliwi Przodkowie ná Heretyki wczynili. Ale to jest prawdá/ iż was in isto delirio tolerare obiecali/ dośádbyscie sie nie obaczyli/ y nie przyšli ad pristinam sanitatem mentis.

Z tego nie trzeba mowić że sobie to Práwo sami PP. Dissidentes wczynili; áby im wolno bylo w tákiej Wierze żyć/ w tákiej sie komu podoba. Bo ci ktorzy sunt rei criminis, y zgrzeszyli przeciwko Práwu ab antiquo uchwalonemu/ nie moga in fauorem sui metipsius Práwa przeciwnego stánowić. Jáko złodziey poimány przy licu/ nie moze tego Práwa stánowić / áby nie byl obieszony/ żeby mu ieszcze zá te robotke iego dano tysiac czerwonych pušciwszy go wolno. A gdzieby tego dla niego wczynić niechciano / nie moze Miástru odpowiádać y grozić / iż posle po kompanki moie / ábysmy was palili z Miástem/ plondrowáli domy wáſe/ y syie Drzedowi wcináli. Ale musi inż wo cierpieć/ ná co zárobil swowolnym życiem swoim. Prosić jednáť moze/ y srodky do jednánia podáwác zstrona wraźona/ siedzenie/ przeproszenie / y záplácenie/ ná wkontentowanie táť Drzedu / iáko partis læsæ obiectuac. Táť teź y PP. Dissidentes nie moga mowić / wczynilismy z Konfederowawšy sie przeciwko Bogu y Práwu/ nowe Práwo sobie / ábysmy bluznili Imie iego Boskie

iáto chcemy / y wyróacali Kościoly Kátholické / iáto sie nam bez
dzie podobálo / Kiezy máietności pobierzemy / Biskupy z Senatu /
á možnali rzecz y z Polski wyrzucíme. Boiešli æqualitate mîe
dzy Bráćia in toto Regno przyznawacie / tedy tego iusté nobis
contradicentibus czynić nie możecie / ktorzy ták do stánowiemia
Praw / iáto y do zázywánia swobod wśelkich / rownie z wámi nalezy-
my. Jesli teź to gwałtem zechcecie czynić / bronić sie wam bedziemy
wsytkiemi sílami / ktorzy iákosmy stárych Praw / ktore militant pro
nobis nigdy nie znóšili / ták ich teź nobis inuitis znóšić żadná miá-
ra nie dopusćíme.

A że tu Deklarator modestya swoje óswiádeczáiac / powiáda /
iżesny nigdy tumultow nie czynili / y Ich NN. XX. Biskupow do
podpisównia sie ná Securitate pacis, z rusznicami nábitemi nie
przymušáli. Odpowiáda Author / żeby teź to tuź byl sórom ná PP.
Dyssydenty / bo to tu nie Fráncya / ám Anglia / ále Polska / tedy ták
rodowita Szláchtá w Stanie Duchownym znáydnie sie / iáto y
miedzy Swieckimi Stany. A lubo temu wierze / żeby sie ich sílá
nálaźlo tákowych / ktorzyby chćieli y žyczylí sobie zostáć swietemi
Stánisláwami. Ale y o tym przećie nie wartpie / żeby sie teź y tácy
obráli / ktorzyby teź pul Polski záciágneli zá soba / y nie dáli sie PP.
Dyssydentom ták obráćć / iáto sobie o nich rozumieia / bedac zwla-
szczá pierwszemi ná káżdym mieyscu przed Swieckimi / iáto veri Pa-
tres Patriæ. Ktorzy dość áffektu Dycowskiego po sobie pokazáli / kie-
dy przegladáli mlodszy Bráćiey / gdy Kościoly lupili / Káplány
zich possessyi wygámáli / nástepowáli zwáwne ná wolności / y Práwá
Kátholickow wsytkich. O co powinni byli być karánemi ná gárdle /
y ná poczćiwósci / według namowy teyże Konfederácyey Wáse-
śawskiej pierwszej / y wsytkich inyrych Kápturow posledz czynio-
nych ná gwałtowniki pokóiu wnetrznego / y ná naiezdni ki ábo lu-
pieźce Kościolow Kátholických / przysięgáiac ták nášy / iáto y Dis-
sidentes, sub fide, honore, & conscientijs. W czym nam PP. Dis-
sidentes słowá nie dotrzymáli: y kompozycya o te krzywdy czynić
przyobiecawšy / nie po stáremu nie wdziárali. Lecz nie dziwniemy
sie temu / bo kto Bogu sámemu przyśięgšy ná Chrście słowá nie do-

trzymają / ten pogotowie siasiadowi swoiemu obietnice nie zisćci. A że to ma z natury każda Haresis, że prawdy nie zna / y stateczności nie umie / iáko á Patre mendacij enata. Tedy wszyscy ci / ktorzy iákakolwiek niezbożnością sumnienia swoje zmáza / od Kościola prawdziwego odłączyszysie / slowo / y obyczáie mienić zwykli / y do sweywoli / tumultow y sedycyi rozmaitych / dla vporu swiego są sklonnemi bárzo. A dla tego to Stany Koronne / táž y Krolowie Pánowie nášy / gdy pokoiu przestrzegáią pospolitego ták nie spokojne głowy w Oycyzmie máiac / nie przysięgáią expressè trzymać y wykonywac Konfederacya Wárszawska / ktora rozmaite punkta ma w sobie / ale tylko pacem inter Dissidentes in Religione zachowywac obiecuią / áby tey Asseturacyey ktorejsmy in: pozwolili / y prolongowali na dalsze czasy / trzymáiac sie / securè wolnemi interim byli od karania na Zaretyki w Prawie starodawnym opisánego. Bo nie zárzekáią sie przecie przez to sprawiedliwosci na wieki / wedlug ktorey / nie tylko każdy Kátholik przy swym ma być zachowany / ale też osobliwym sposobem Duchowni przy swoim Prawie ostoić sie musza / ktorzy przodkuia / iáko wodzowie / przed swoimi owieczkami. Abowiem gdy Krolowie obiecuią iureiurando Kościolow bronić / y Praw ich dochowywac / iákož tedy máią PP. Dyssydentom opinii rozmaitych w Religiey dopuszczac : ktore wszystkie Prawa Kościelne psuia / Wiare Chrześcianska misza / zgrade braterska / y wszystkie Korony rozrywáią / Prawa Oycyiste znosza / swobody naše y wolności opprimuią / sobie tylko samym licentiam omnem przypisuiąc / y Prerogatiwy przez poczciwe Przodki naše nábyte. A nas chcą mieć za smieci / proch / y podnoszą swoy; ktorzy iáko Wiare s. Kátholicka / ták y obyczáie oycowskie / miedzy soba zátrzymuiemy / ábysmy slawy chwalebnych Dziádow / y nád dziádow nášych nie zmázáli.

Gdy tedy mówią PP. Dissidentes, iż każdy Krol ich Konfederacya / miánowicie w przysiędze swoiey konfirmował: y PP. Duchownym konfirmacya Praw czyniac / in fauorem Dissidentium swoje przysięge tłumaczyl / że pokoiowi ich / Salua iura Ecclesie wádzic nie miály: Tym samym pokazuią to wszystkiemu światu / iż ich Konfederacya /

federácia/ y Securitas pacis, nie iest Práwem Koronnym/ ále iest zastona/ y uwolnieniem od Práva Koronnego/ ktora to zastona ábo exempt/ iáko rzecz nowa/ y Práwom nášym Wyczystym przeciwna/ wložono in volumen Legum, żądaiac áby byla tá exempcyja / do czasow tego Krolá tolerowana/ poſi zá wola Bożą ná tym Máieſtacie ſiedzieć bedzie. Bo iákom wyzej przypomniał/ ſam Deklarator w ſtrypcie ſwoim przyznawa/ iż náſſa wolna Rzeczpoſp. kiedy ná nie ſmiercia Krolow ſpádnie pod Interregnum ius maiestatis, ma wládzá nowe Práva, y zwyczaje, y wolnoſci ſtánowić, y ſtare abrogowáć.

Stánowiac tedy po ſmierci Krolá Auguſtá Rzeczpoſp. Konfederácia/ ná obrone ſwoie w Wárfſáwie / nie abrogowála ſtárego Práva żadnego/ á pogotowiu tego/ co ná Heretyki iest wzynione. Ale tylko obiecuie miedzy ſobá/ á miedzy Diſſydentámi poſoy/ o religia nowo wnieſiona zachowáć/ oſtroſci Práva dawnego nád nimi nie exekwiuac. A tym iuż kſtátkem po wſytkie inne Interregna/ Rzeczpoſp. te wáſſa Securitatem pacis zachowywáć obiecowála/ y Krolom Pánom ſwoim/ wſádzáiac ich ná Máieſtat ſwoy/ poprzyſiac pozwalála/ Salus ſemper iuribus Eccleſia. Aby przećie Koſciolow nie plondrowano / Duchownych z ich dobr nie wygamano/ beneficia Eccleſiaſtica Heretykom nie rozdawano/ Szkol Kátholickich nie znoſono/ á nowych Heretyckich (publicznych zwiáſzczá) nie budowano: obzedy wſytkie okolo Koronowánia Krolow Pánow nášych/ według zwyczaju dawnego Kátholickiego zachowano: y ſtárym Kátholickim trybem/ wſytkie przyſiegi ták w Práva y Sadow/ iáko y ná Wzedy iákie wſtepuiac / ná Krucyſie / ábo Ewángeliá ſ. odprawowano. Duchownych z Senatu nie wyrzucano/ y od innych Koronnych Wzedom/ iáko z dawná trzymywáli/ nie oddalano. A to to iest/ co Author powiedzial/ iż kiedybyſcie byli Libertatem religionis Rege praſidente, & Senatu, & Tertio Ordine Equeſtri praſente & conſentiente otrzymáli/ żeby bylo ſpecificè & nominatim, Práwo ná Heretyki wzynione znieſiono/ y Eccleſiaſtiae immunitates abrogowano / y pozwolono wſytkim wierzyć iáko ſie komu podoba/ niſtego ſie w tym nie obawiaiac/ y niſtego nie dokładáiac/ o tedybyſcie iuż pod żadne karanie Práva nie podpa-

dáli/ y czynili secundum beneplacitum suum, abominationem desolationis in loco sancto. to jest/ y w Kościele/ y w Trybunale/ y w Senacie/ iáko wáśy brátrzytkowie uczynili w Anglię/ Szkocyę/ Dánię/ Szwecyę/ Hollándyę/ w Węgrzech/ w Niemczech/ y Fráncyę. Lubo sie nieco w tych poslednieyszych Páństwach Kátholicy opieráli/ y za pomocą Bożą/ Praw swoich iákokolwiek dotrzymáli.

Alle kiedy wam tego dolożono / że pokoju w Oyczyźnie y miéstká-
nia mieć ináczey nie możecie/ ieno Saluis Iuribus Ecclesie we wszy-
tkim. Tedy cokolwiek ieno przeciwko Práwom/ y wolnościom Ko-
ścioła Kátholickiego uczynicie/ tedy koniecznie karánemi być musie-
cie/ ábo ná Seymie/ ábo ná Trybunale. A nie możecie być ináczey ka-
ránami/ ieno Práwem dawnym/ od świętych Przodków náśzych podá-
nym/ y iákoiby przez rece nástepujących po sobie Successorow/ przy
kázdyin Interregnum/ y przy kázdey Koronácyę Páná nowego/ á-
probowanym ná wáśa insolencyá. Ktorá ieslibyście teź bázro wy-
wieráli w Sekurytatem swoje duszáiác / wiedzácieś o tym/ że fidei
frangenti, fides non seruatur. Pozwolono wam spokoynego exer-
citiu wiar wáśzych nowych/ ále nie pozwolono manifeste bluźnić
Bóstwu Páná Chrystusowego/ disputuąc o tym publice, y księgi
wydáiac/ y Krucyfiry przy drogách obaláiac/ ábo strzeláiac/ ná kon-
tempt Wiáry náśzey Kátholickiey. Bo że my ieslesiny Chrześcianá-
mi/ tedy Chrystusa Páná/ od ktorego y názwiskośny wzięli/ prawdzi-
wym Bogiem/ nie zmyślonym/ ani urobionym; przedwiecznym/ nie
przysposobionym: wszechmocnym/ nie okreslonym kondycyámi mo-
zgu ludzkiego/ rownym w istności Bogu Oycu/ y Duchowi ś. w
Kredzie náśzym wyznawamy. Przeciwney wiáry/ ani przyimuiemy/
(bobyśny iuż byli Pogány szczyrymi nie Chrześcianámi) ani tey cier-
pieć de lure pretenso w Oyczyźnie náśzey możemy. Dla ktorey przy-
czyny y teraz/ ná blisko przeszłym Colloquium Toruńskim/ gdysny
sie około różnic w wierzeniu cum Dissidentibus, umawiac chcieli:
z temisny tylko traktowác umysłili byli/ ktorzy máiac Chrześ. ś. iá-
kolekolwiek ad nomen Christianū náleżeli. Aliesny tych/ ktorzy prin-
cipia Fidei Christianæ negant, nie wyznawáiac być Bogiem przed-
wiecznym

wiecznym Chrystusa Pána / nigdy do rozmowy z sobą / iáko Pogan
miewiernych przypusćić nie myslili ; do Żydow ráczey / y do Máchos
metánow onych odsylájac / nie do iákiego commercium Chrześcían-
skiego / ábo communicationem fidei záciągájac.

Á że iesze Deklarator / iáko mądry supputator temporum, y
Chronista doby / zádaie Authorowi / że nie wie / iáko ktore Práwo
iest stáre w Owezyźnie násey / y ktorego czásu stánelo / á osobliwie to
od Krolá s. pámieci ná Heretyki wezynie. Powiáda Author / że
czásow nie ráchował wprawdzie / ále iáko ieno Wiára s. Rátholi-
cka do Polski weszła / co iuz niemal dochodzi septimum saeculum,
táť záraz z nią lura Ecclesiastica & immunitates do nas weszly w
sytkie / ktorych w Státucie wzmianká dopiero sie sub Calimiro
Magno wezynie : od ktoreg ná piśmie wolności sie náše Szlácheckie
záczely / ktore przedtym in sola obseruancia tylko & vsu, między Sta-
nem Rycerskim byly. Á byly iesze y dawniey / przed Miecysławem
Kiażeciém / kiedy iesze żaden Polak obiecádla nie znal. Ale dopie-
ro swoje incrementa po Krolu Rázimierzu Wielkim / wielke brác
poczely ; á osobliwie sub Diuo VLADISLAWO Iagellonide, eiusq; suc-
cessoribus podrosly : zá ktorych / y ná Heretyki práwa písane stánely.
Bo coby to byl Heretyk / przedtym żaden Polak nie znal / y nie sty-
szal podobno ; chyba w Kosćiele / kiedy go ná Rázaniu miánowa-
no. Ale żeby sie miał byl pokázác / z cudzey ziemi sie skąd wyrwawszy /
w piekliby go byli żywo / bo ná ten czás inszey wiary bledliwey nie zná-
li / tylko sie samey prawdziwey Rátholickiey / od Kosćiolá Rzym-
skiego sobie podáney / mocno trzymáli.

Nie trzeba tedy nám powiádać tego / kiedy Ordo Equestris ad
participationem Iurium Maiestatis przyszedl / y w ktory czás Krol
s. pámieci Jágiello pánowal / ábo ná Heretyki práwo pisal. Wiemy
my to lepiej / niżeli Heretycy. Ale Deklarator / żeby byl wielomow-
stwem swoim kárty nápełnił / á imperitá plebis vsy násyćil / á roz-
zum omamul : á przy tym też y Bráćiskóm swoim miłym in tam pro-
lixo Opere suo, Labore & Constantia, iáko *Plantinus* marial /
przypodobal / słowká Authorowe w sytkie chwytájac / á zwoycáiom

heretyckim opacznie tłumaczac/ ducha w sobie Cerinthowego być położył. Sed nowi te primogenitum diaboli, iáko Polikárpus s. Márcyánowi Bostwo Pána Chrystusowe bluznającemu odpowieszdział/ iż chcesz pod tym imieniem Dissidentes závrzec y Ariánow non credentes, gdy powiadaś/ że to słowo Dissidentes, sáma Rzeczposp. wytłumaczyła/ w Konfederacyey Wárszawskiej/ temi ie rzetelnemi słowy opisując: *Pokoy passpolity między rozerwánemi, y różnemi ludźmi w Wierze y wnabożenstwie, &c. &c.* Gdzie żadney przecię konsequencyey wpatrzyć Authór nie może/ áby sie pod tym słowem/ różnemi w wierze mieli Ariani záwierac/ ktoży nie nie wierza o Chrystusie Pánu/ y o Troycy Przenáswietkszy/ y bapcizmem w siebie nie máia. A lubo sie ná różne sekty podzieliłi między soba/ zádna z nich przecię/ lub nomine Dissidentium zámykac sie nie może. Bo sie w tym wszyscy zgadziá / áby nie wierzyli przedwiecznego Bostwa w Chrystusie Pánu.

Alle rzeczy Deklamator/ toleruiecie Żydy/ y Máchometany/ ktoży w Chrystusa Pána nie wierza/ áby miał być Bogiem/ czemu też y Ariánow tolerowac nie macie: Odpowiadá Authór/ że tych toleruic dla tego / że áni pismem Chrystusa Pána nie bluznia/ áni stólami dziaték niewinnych nie zárazá / áni też do swey wiary nikogo nie pociágaá. A záś niezbożni Ariáni/ y pisiná bluznierskie wydá / o eoby spalenia godni byli y z ksiégami swoiemi; y w sítclách mlodz Szlachetka impietatem wczá/ y do swey bluznierskiej sekty wielu od Luteránow y Kálwinistów przemawiaá/ á potym sámi ábo Żydámi/ ábo Máchometánami/ áboli też Atheusámi zostawá / iákosny ich wielu ználi po różnych Woiewodztwach: ále y w Sandomierskim kiltu nie dawno.

A że sie tym szczyei Deklarator/ iż ználi Krolowie Pánowie nášy Ariánow dobrze/ kiedy im Asssekurácia poprzysięgáli/ á przecię ich nie wylaczáli od drugich Dyssydentow/ y owšem ich ieszcze ná różne wrzedy promowowáli: iáko y sáma Rzeczpospolita do różnych wstugonych używála; y zárowno z inšá Brácia circa negotia Reipub. stáwáli/ z nimi zásiádáli/ Sady Rápturowe sadzili/ Krolá obieráli/

nonano

nominowali/ kondycye y punktá przysięgi Pánu podawali/ y co kol-
 wiek sie godzi Stanowi Rycerskiemu/ tych wszytkich prerogatyw
 y wolności zázywáli. Odpowiada Authór/ iż to wszytko per abusū
 sie stało/ iáko kiedy y Żydy Sekretarzami czynią/ czopowe im árene-
 duia/ młyny/ Karczmy/ máietności; á oni potym nád Chrześciań-
 ny przewodzą/ ktorzy powinni by v nas być niewolnikami/ iáko y v
 innych narodow/ á myślny im bonam parrem prerogatyw swoich
 pozwolili. Tákże gdy y Arzyanom tych functiones in Repub. do-
 puszczają/ máją swoy Stan Rycerski/ y zniemazają swoje Nobil-
 itatem Christianam. Ale tego wszytkiego przyczyna Clementia.
 Principum, á zás negligentia Bráciey áboli też connuentia, ná pos-
 krewności/ áboli też dobrym mieniu zászadzona. O co iednak wszy-
 scy beda Pánu Bogu ná sádnym dniu odpowiadác. Bo iesliże nie
 śmieią cum infamibus konwersowác/ bojąc sie complicatam,
 y karána zá to v sádu świeckiego: czemużby sie nie mieli bać ekstom-
 munki/ ktora zázazuje pod dusznym zátráceniem/ konwersowác cū
 reiectis ab Ecclesia? Kochánowski w skryptách swoich wspomina/
 iż zá Przodków nászych/ poczciwe Mátrony nie dáły siedzieć mie-
 dzy soba v stole tákley ktoraby o cudzolostwo byla podeyżrzána; o-
 brus przed nią nożem rzesáli/ y wolály ták dlugo/ iż musiałá z izby
 wynisć. A my sie teraz bráciemy z tymi/ ktorzy spiritu fornicatio-
 nis ducti, porodziliśmy sie z Przodków Kátholikow/ do bluznierstwa
 sie wdáli/ y Boga iuz nákoniec znác niechcą? Záprawde karána
 nie wydziemy: lubo to Deklárator cierpieć ich káże iáko kákol vsq;
 ad messem, y przyznawa to/ że wygina sami/ iáko powiáda iuz y
 mych sekt rożnych kilkádziesiąt wyginelo/ tylko ich powiáda ledwo
 itrzy ábo cztery zostáło.

Ná Trzecia Część Dekláratorowę Odpowiedź.

Informuie w tey trzeciej Części Authóra/ bonus Deklárator
 serokiemmi wywodami/ iż pokou Dissidentium wbespiezzonego/ ták
 dlugiemmi Asseturacyami Krolow Pánow nászych/ y Rzeczypospoli-
 tey wszytkiej/ ták czesto ponowionemi/ pod tytulem Asseturacyey/

žadne przeciwnie Decreta, etiam Supremorum subfelliorum de iure naruszyc nie mogly / y nie mogą.

Author mu tego nie neguie / ale iesze poświádeza / mowiac / iż nigdy tá mens J. R. M. y Rzeczypospolitey nie była / áby im pokoy raz pozwolony / miał być de facto wyruszony / kiedy z nich nie-które prywatne Persony karano o iákis excessiá popelniony directe przeciwko Prawom y wolnościom Kościelnym. Bo pokoy raz pozwolony / lubo per negligentiam Oycow nášych / lubo też certis causis id pro illo tempore exigentibus, musi trwac nie naruszenie / áby adwersarze Wiary nášey Kátholickiey nie mowili / jesmy też nie słowni / ták iáko y oni. Ale przecie Dekret Krolá s. pámieci Augustá ná przychodnie uczyniony / miałby być in sua executione. Bo Asseturacya dánc Indigenis, nie inkludowano tám coluuiem externorum, ktorzy iáko do nas przyszli / ták odyś iátwie mogą. Nie potrzebnie tedy Deklamator z Rethoryka swoiá rozszerza sie / y Sophismátá swoje ták rozwódzi / iákoby tego nie wiedzieli ludzie / że Heretyk zla opinia z siebie znosiac / záwsze tego swa iágodná mowa wlowic wáslnie: zwlaszcza z prostaczkow / ktorzy sie nie wzyli / y obingenij sui heberudinem, nie tylko sie dziwniá dlugiey mowie / ábo písaniu; ale iá teź pod czas chwala / że to w niej iedne rzecz kátká rázy porotarczaiá / czego oni zá iednym powiedzeniem zrozumiec nie mogli / y mniemaiá że to w tym naywieksza mądrość / y prawdá záwislá. Ano przecie postáremu / in multiloquio non deerit peccatum, iáko Sálomon powiedzial.

Co tedy w pierwszym punkcie tey trzeciey czesći swoiey Deklarator mowi / że żadne Dekretá / ták Sadu J. R. M. iáko y Trybunálšcie / Praw y wolności nášych znosić nie mogą / to lippis & confortibus notum, nie trzeba bylo tego wywodzić / bo tož y sam Author rozumie.

Nie kontrádykuie y temu / co w drugim punkcie powiedzial / iż mens J. R. M. y Rzeczypospolitey nie była / pokoy Dissidentium pšwác / ábo naruszác / kiedy pewne excessy starawšy in contemptum Religionis Catholicae popelnione / kazal znieść y Zbory y Szkoły

Szkoly niektóre / Assurance nemie znoszą. A że Author przypomniał Dekretá w tey mierze czynione / nie dla wragáania to żadnego uczynił / iáko Deklarator wdáie / ále dla pokazáania prawdy / iż Prawo ná Zaretyki antiquitus uczynione / iest y teraz in suo vigore iáko bylo y przed tym; lubo non in tanto rigore ut olim: záżywáia go iednák Krolowie Pánowie nászy / y Rzeczpospolita pro modo exigentia, & qualitate excessus, áby tylko vsus iego byl y erekucya iákakolwiek. Azby w tey mierze nie miał być fawor pokazowany / bo to o samého Pána Boga krzywde idzie / ále kiedy syny sie już rozgrzeszyli moderowác Legem Diuinam in homicidijs, toć sie mozem rozgrzeszyć y ná moderacya Práva Koronnego. Máiá iednák zá co być powinni Krolowi J. M. PP. Dissidentes. iż ich Ministrow nie kázal gárdlem skárac według Dekretu Augustowego / y Pána Siemińskiego między Dissidentes policzył / ktory nie z nimi commune nie miał / procz tego że byl Aduersarius Ecclesie Catholicae Romanae. Aleby wiere nie miał tego faworu pokazowác Deklaratorowi / ktory sie wázył vitium nullitatis tym Dekretom J. R. M. zádać / powiádáiac iż Izba Poselska przy sadzeniu tey sprawy nie była. Ktora nie dla sadow zjezdza sie do Wársawy / ále dla obmyslawáania Rzeczpospolitey. A Senat z Krolom J. M. sadziwa wielke sprawy izby Poselskiej nie wzywáiac / á nie miałby Ariánina niewiernego o exces przeciwko Pánu Bogu popelniony sadzić. Wielkaby to byla zniewaga záprawde Máiástatu Krolowskiego / y Senatu wszytkiego / gdyby iesze ná sadzenie Ministrów y pátroná ich / miał wszytkiej Rzeczpospolitey záciágać / ktorych de iure moze ieden Starosta sadzić y kárac / iáko nas rozne praedudicata wza. A Deklarator tu powiáda / że sie gwałt wolnościom Oczysztym dzie / że Zaretyka o exces sadza / iż y Szkoly niezbożności wystáwil / y Ministrów bluznierstwa z cudzych ziem náwiozl. A chwali sie Protestacya o to uczyniona / y do roznych Grodow podána: nie pámietaiac iż ták wiele Kátholików dobrych ná Seymie sadzono Summario processu o excessy rozmaite / y karano gárdlem / inż zá Pánowáania terázniejszyego R. J. M. Pána nászego miłosciwego / á prze-

cie żaden o to Protestácyey nie czynił/ żaden skryptow Drukiem nie publikował. A Deklarator nie kontentnie sie tym że onego samego o bluźnierstwo nie karza/ ále ieszcze wrzeszezy y nárzeka w skrypcie swoim kiedy drugiego karza/ iáktby to było Sacrosanctum nomen Dyssidentow/ y nie godziło sie ich tytać/ kiedy co záwinia/ y bez onych pozwolenia excessiuos kárác.

Ieszcze w Kontluzzey swoiey zá gruby to error w ludziách Kátholickich kładzie/ iż sie wymuia o krzywdę Bożą. Lecz sie temu dziwować nie trzeba/ bo sam nieprzyiacielem Bostwá przedwiecznego Pána Chrystusowego bedac/ radby widzial áby wszytkiemu swiátu wolno było bluźnić Imię Pána Chrystusowo bez wśelkiego káránia. A dla tego to w tym skrypcie swoim serzył sie pokázuiac/ iż Práwa niemáš na Heretyki/ y to co mu z Státutu Koronnego pokázuię Luther/ powiáda że nic nie waży/ iáko grubie y glupie czynione/ y dawnością iuż wywietrzałe. Tylko to iest Práwem y suntdámentem wszytkich wolności Polskich cosmy im dáli Gleyt/ ássertuiac ich/ iż mogą przy swoich bledách w spokoju w Oyczyźnie mieszkać. Jáko by to wszytkie náše wolności y Práwa nie ważyły co były przed tym polci Heretycy nie nastali w Polsce. Ktoży kiedy Kościoly plondruia/ y Káplány z ich possessyey wygániaia/ suntsie y srebrá Kościelne zábiéráia/ to nic sunnienia swego nie naruśa. A kiedy im tego dobrzy Kátholicy nie dopuszczaia broić/ y Práwo ná swowolniki wkázuia/ to grzeszą śmiertelnie y swobodom Oyczystym krzywdę czynia wielką. Mowia przeto Sinice crescere vsq; ad messem, bo do wiary przymuszać sie nie godzi. Odpowiaáda Luther/ iż Turkow y Żydow o to Práwo ludzkie nie karze/ że Wiary Chrześciánskiey nie przyjmia. Ale kiedyby iá z nich kto przyiaowsy raz/ y Bogu ślubowšy chciał opuścić/ y bluźnić Wiáre swieta/ tedy by go káráło Práwo iáko odstepce y krzywopzysięzce. Jáko ná przykład młotgo nie przymuszaia żeby sie żenił: ále kiedy sie ożeni/ á potom cudzołóstwo popelnia/ tedy go iuż Wzrad karze/ by nabybárziej mowil Sinice crescere vsque ad messem, á to mie kám náśadnym dniu bedzie o to Pan Bog kárá. Czemujeście tego nie mogli

wili pp. Dissidentes, kiedyście Kościoły nasze lupáli Sinice cresce-
re, á myšny cierpliwie znošil/ wielkości wáše y fákcyom nie mo-
gac sie odiać / á wyście tego sami dołożyli byli w Konfederacyey
Wárszáwskiej/ iż ktoby Kościoły plondrowal/ tedy przeciwko temu
wszyscy powstaniemy/ iáko przeciwko nieprzyiacielowi pokoju pospoz-
litego. A teraz kiedy Kościół Kátcholicki przez was poturbowán
ny/ poczyna znowu przychodzić do siebie/ y nie dopuścizamy wam
contra immunitates illius excessow czynić (lubo was opprymo-
wác nigdy nie myšlemy/ y słowa nášego nigdy nie zmienimy)
áż wy dopiero mowicie: Sinice crescere vique ad messem.
A mamy po sobie wyraźne Práwo Bostie/ ábyšny miedzy sobą bluz-
niercow nie cierpieli/ Deuteron: 13. 17. 18. Kedy Pan Bog karác
kaže fałšywe Prorozi/ y tych ktorzy w náuce Božey ná rozsádku
Náywyššiego Biskupa nie przesłáá. Zkád potym y Kościolá s.
Práwo ná Heretyki stránelo. Cap. ad Abolen. & Cap. Excommu-
nicationis. Et in Sex: Cap: Super. Kedy roztáznie/ áby Heretycy
nieupámietáli / mocy šwieckiey oddawáni byli/ y od niej slušnym
obyczáiem karáni zostawáli. A Práwo to nápisáno/ dáleko pierwey
niželi haerelis do Polški náyzrálá/ bo tež pierweše iest semen bo-
num, niželi nequam zizania.

Tegož vczá y Doktorowie šwieci. S. Augustin: Epist: 48. ad Vin-
centium. Et Tract: 11. in Ioan. Et contra Crescent: Grammat:
lib: 3. c. 51. To. 7. S. Cyprian. de Exhort. Martyr. c. 5. S. Hiero-
nym: super Epist: ad Galat: c. 5. S. Leo Epist. 91. Optat: Mileu:
lib: 3. S. Greg: lib: 1. Epist. 72. S. Bernard: sermon: 66. in Cant.

Nuž Práwa Cesárskie/ ále osóbliwie Theodosij, Valentiniani,
& Martiani. C. De Haeret. L. Manicheos. L. Ariani. L. Quicunq;
Czego Deklárator podobno nie podiálby sie deklárowác brácištkom
swoim/ ktorzy y Koronne Práwo naše nágania/ y zátlumić vsilnie/
áby wedla niego herezya tego nie byla karána/iáktoby tacitè mowiac:
Ny wášego Boga w Troycy iedyneho / y Bostwo Chryštusowe
bluznić/ y wáše Sákrámentá hánbic/ y službè ktorá czynicie w Ko-
ściolách

ściolách bálwochwálswem nazywác / y tak ia bydzic do ludzi y wshytke náuke Kátholické pšowác / y Papiézá wášego zá Anty-
 chyštá / y was zá bálwochwálce miec nie przestániem. A co sie nam
 podoba w wierze y naboženstwie nášym / to wierzyć / y tego náuczác
 bedziem. Od iedności wášey / y Kościolá ludzi odwodzić / mlodź
 w školách z mlodu zarážác / y pišny nášymi Wiáre Kátholické blu-
 žnić / y rošterki w wierze śiac nie przestániem. A wy milczcie / po-
 mniac ná Konfederácyá Wárszawšká : á nam wšeláká wolnošć do
 tego daycie / áni nam tego zákázuycie / áni nas o to penuycie. Ale
 finite crescere vsq̄ue ad messem. Nie przymuszaycie nas Práwem
 do žadnego przywrocenia dobre / praw / imion / y dochodow Ko-
 ścielnych ktorešny zšbráli. Nie pozywáycie nas / že ná duše ludzi
 kie / falšerze z cudzych kráiw / y wilki drapiežliwe przywoziemy : že
 zbiegow od Wiáry wášey Kátholickéy y Apostátow przechowuiemy :
 A Konfederácyá Korczyńšká zmiéšcie. Kedyt Jagellow ná
 Heretyki ex volumine Legum wymažcie / Práwá od Zygmunta
 Pierwszego ná náše przewrotnošć poštánowione ábroguycie / y
 Dekretu pariter Augustowego nie wspomínaycie. Et finite zizania
 crescere vsq̄ue ad messem. A tego nie powiádaia / iáko same Sekty
 ich / miedzy sobá inšym sektaržom mieškáć miedzy sobá nie dopuž-
 ezáli / kiedy byli w swoiey potedze przed tą woyná Niemiecká / y pe-
 nowáli sie wzáiemnie / y gárdlem / y wygnániem / y konfiskowaniem
 máietnošći. Tak byli Luteráni Kálwinistow z Sáškéy ziemie wy-
 gnáli. Kálwinistowie záš Luteránow in Palatinatu nie cierpieli.

Genewocy zá ráda Mištrzá swiegego Kálwina Serwetá spalili ;
 Bernensés Gentylištá ścieli. A Kátholikow wšyscy zabiáli / góžies
 kolwiek ieno moc nád nimi miec mogli : á nam zá złe máia / gdy praw-
 dziwey Religiey broniey / gdy Práwo ná Heretyki od šwiatobli-
 wych Przodków nášych poštánowione sacrosancté záchowuiemy.
 Gdy excessy in contemptum immunitatum Ecclesiasticarum po-
 pełnione karzemy / gdy o krzywde / y honor Pána Boga nášego
 sie wymuiemy. A mowia / nie mášćiyćie sie nád námi / bo os de blli-
 bus, & caro de carne vestra iestšny. A Author wam powiáda / iž
 y ciálu

y ciała własnemu nie potrzebá przepuszczać/ kiedy sie członek ktory
z kanceruie/ trzeba go rćić/ áby ogien piekielny do serca nie doszedł/
y człowieka wszytkiego nie vmorzyl.

Nie day tedy tego Boże/ áby ná nas táka ślepotá páść miála/ y
ná wszytkę Koronę / w ktorey jest ták wiele mądrych / trzeźwych / roz-
sadnych / pobożnych / y sprawiedliwych ludzi / áby nie mogli vznać/
co jest Práwo od świątobliwych Przodków nášych postanowione; á
co jest / *Asscuratio pacis inter Dissidentes in Religione.* Aby nie
mogli vznać czym sie wzrusza pokoy przyobiecány Pánom Dyssydem
tom / á czym sie karza excessy ludzkie / pod płaszczykiem vbespieczoney
go pokoiu / ná zmięwage Kościoła Bożego / y Wiary nášey Kás-
tholickiey popelnione. Jest to przchwalebna y Boska enotá / nie
gruby error, iáko Deklarator mowi / wymowác sie o Religia prá-
wowierna / o trzywde y Zakon Boży / o zelżywość Kościoła tego s.
Czynili to w Starym Zakonie Krolowie świątobliwi / Prorocy / Kás-
plani / á pochwałę zá to / nie nágánę / w Pismie s. otrzymáli. Czyni-
li y Chrześciánscy Krolowie / Xiążęta / Rzeczypospolite / y Cesar-
rze. A czemużby też y náša Oyczyzná miála być w tey mierze poz-
dleyša / zwłaszcza máiąc przyklad z Przodków swoich / y Krolow
Pánow swoich pobożnych / ktorzy przykładem innych Państw po-
stronnych / niechćieli żadney niezbożności ćierpieć y siebie w domu /
máiąc to vstáwnie przed oczymá swoiemi / iż iáko Pan Bog niechce /
vt alius praeter se Deus in mundo adoretur : ták też niechce / áby
inša wiárá ná świecie być miála / oprocz tey / ktora Syn iego jedno-
rodny / przez Apostoly swoje podal / y po wszytkich kráimách opowie-
dział : á potym przez ich sukcesory Biskupy swiete / aż do tego czás-
su w Kościele swoim s. pomnázal / y zachował. A chowác będzie
aż do skóńczenia świata / by też kákol rosl iáko naywiekszy / tedy przez
ćie / *Portæ inferi non praeualebunt aduersus eam.*

A dopiero ab hac verâ & sincera, vinculum est rerum, & soci-
tatis publicæ : ab innouata verò omnes tumultus, & dissidiorum
faces,

faces, mowi *Muretus*. A iákosny sie nápatrzyli tych tylko czasów
 nášych / dawnieysze wieki opuścivszy. *Magnum Imperijs & sce-*
ptris periculum atque interitus.

Czego nas Pámie Boże w Troycy swietey iedynej / rácz zachowác
 przez Miłosierdzie swoje. A Bráćiey nášey odstepcom od Kościoła
 twoiego s. day prawdziwe vznénie / miłosć Chryześciánska / y swiá-
 tlo ná duszách záslepionych. Ktory żyief y kroluief ná wieki
 wieków / A M E N.

BRATERSKIE

NAPOMNIENIE,

Ad Diffidentes in Religione.

Aby się skromnie y w pokoiu záchowáli.

Przez

SZLACHCICA POLSKIEGO

Vczynione.

Facilè quidem reperiuntur, qui rem aliquam perturbent, & disidijs materiam subministrent: qui verò dexteritatem illam habeant, & voluntatem etiam conciliandi animos & componendi similtates, vix paucos inuenire liceat. *Philippus Comineus lib: 4. de bell. Neapol.*

Mości Pánowie Bráčia.

Nzymiánie stáršy chcacy Rzeczpospolita w pokoiu záchowác / y w całosci wolności swoich / nie mniey sie o to stáráli / iákoby buntownikow nowych rzeczy prágnaacych między sobą wkaráli / iáko teź y nieprzyziaciol pogranicznych všmierzyli. Rzeby nie przychodžilo dla sedycyey jednego obywatela / do zamieřania wřytkiey Oyczyzny / woleli mála iřcierte

Braterskie Napomnienie

wczas zagaśić / niżeli potym / gdyby ogień wybuchnął / gwałtownie on zapal tłumić. Przetoz w Senacie zaraz Qu. Seruilius Hala Sp. Melium, nouis rebus studentem manu sua interfecit, iako Cicero świadczy. Interfectus est propter quasdam seditionum suspiciones. C. Gracchus, occisus cum liberis M. Fuluius Consularis: occisus L. Saturninus Trib. pleb. & C. Seruilius Prator. (Cic. in Catil.)

Naszy Przodkowie / lubo nie czytali Ciceroná y Lwiuśá / (abowiem nie rychlo sie pisma wezyc ieli) y nie slychali o Tacycie y Máchiauellu / ktorych nieszesne nasze wielki bierzey sobie hácuia niż Ewángeliá / y stárego Zakonu Pisma: mieli przecie wrodzony swoy rozum / y zdrowá poráde w sprawowaniu Rzeczypospolitey / y przeto tákimże sposobem práwie iako y Rzymianie buntownikow w Dyczynie karali / aby zá sedycy / y niespokoyną głowá jednego / wszytká potym Dyczyna o swant iaki nie przychodzila.

Al osobliwie kiedy inż Wiare Chrzesciánska przyieli / ták sobie przyrzekli / aby tey nigdy nie odstepowac y do gardla. Rztad to / gdy Ewángeliá czytano / mieczow z pochem w Kosciele dobywali / oswiadcziac sie przed Bogiem samym / iz iako Syn iego jednorodny dla zbawienia naszego umarl / ták tez y oni zá honor iego s. y zá te Wiare ktora przyieli / vmrzeć byli gotowi. R dla tey przyczyiny / od przyiecia Ewángeliey s. zaraz Bracia sie wzaiem z náuki Páwla swietego zwac poczeli / ktory wszytkich w Kosciele Chrystusowym bedacych Bracia swoia w Listách swoich zowie / y ták sie wszytkim wzaiem zwac roskazuie. Al to tez y Przodkowie naszy / iedney náuki Kosciola Rátholickiego zázywaiac / y pod iedną wolnościa rownie wszyscy zyiac / Bracia sie nazywali: ktorych y my iesze in modo loquendi násládniemy / ale nie w obyczaiách y swiátošliwości.

Abowiem oni przyrzekli sobie slowo pod poczciwościa śláchecka / wiary sobie dotrzymywali / y przysiągşy ná Chrście wiary Pánu Bogu / nigdy mándatow iego swietych nie odstepowali. R ták gdy sie potawil miedzy nimi buntownik ieden Comes Melinius, ktory y Bogu wiary nie dotrzymal / odstapioşy prawowierney Kosciola

ad Dissidentes in Religione.

ściółá Rátholickiego náuti / y slowo swoie ślácheckie odmienił / przy-
iáchawšy z wielkǎ zgrǎtǎ ármatnie ná Seym do Korczynǎ / gǔdzie
cnotliwym slowem przyrzekł byl / ieno z piǎciǎ przyiǎciół swoich śtǎ-
wić sie. Staráli go náprzykǎd potomnym czǎsom / rozśiekǎwšy go
miedzy sobǎ / y wšytkich iego ádherentow niezbožnościǎ Zussytǎns-
śkǎ zmǎzǎnych / á zebý ná potým žaden z obywǎtelow tego Rátholi-
ckiego Krolestwǎ / herezyey iǎkney nie wǎżyl sie do Oyczyzny wpro-
wǎdzǎć / tǎkie miedzy sobǎ ná swowolmǎi spzysięzenie wczynili.

NOS Principes Spirituales & Seculares, Barones & Comites, Proceres,
Milites, Nobiles, Ciuitates, totaq; communitas Regni Pol. singulariter
singuli, & vniuersaliter vniuersi, eodem animo, eadem voluntate, scientia,
assensu, & ratihabitione, omnes vnanimiter: Significamus tenore presentiu,
quibus expedit vniuersis, presentibus & futuris, notitiam presentium habi-
turis: *Quomodo consideratis nonnullis disordinationibus, quæ in ipso Re-
gno suboriri incæperant, visis literis Prædecessorum nostrorum Posnaniæ,
Petricouiæ, & in Iedlná factis, circa easdem literas, & earum articulós (sub
quacunq; forma verborum extant confecti) remanere volumus vsque-
quaq; & spondemus: & præcipuè circa hunc articulum: quod quicun-
q; existens Indigena Regni Poloniæ, habens in ipso Regno Poloniæ
bona, vellet aliquas inobedientias contra ius Terreſtre commune, aut
etiam Guerras Nobis & idem Regno Poloniæ damnosas alicui mouere:
sine licentia Domini nostri Regis gratiosissimi & consilij sui: & in iure Terre-
stri communi nollet contentari, aut etiam hæreticales errores facere vel pro-
mouere vellet: contra talem, siue tales, cuiuscunq; status, gradus, conditio-
nis, & præminentia fuerint, siue Spirituales, siue seculares, & in eorum de-
structione confurgere volumus: & promittimus, sub fide & honore nostris,
absq; dolo & fraude: nec ipsis auxilio, consilio, vel fauore patrocinari volu-
mus sub fide & honore nostris: etiam si sanguine, affinitate, & quacunq; pro-
pinq;uitate forent nobis aut alicui nostrum coniuncti: nec pro eis loqui volu-
mus aliquod verbum: sed eos & eorum quemlibet talem, punire volumus &
promittimus: Iura tamen nostra Ducalia & terreſtria in nullo per hoc vio-
lando, nec ab eisdem recedendo. Harum quibus sigilla nostra, cum subscri-
ptione nominatim nominum nostrorũ, in pendulis sigillorũ sunt appensa, tes-
timonio literarum. Scriptũ & datũ in Noua Ciuitate Korczyn, feria 6. ipso
die S. Marci Apost. & Euangelist. generali tunc Parlamento celebrato. 1438.*

Braterskie Nápomnienie

Czeg im potwierdził zaráz swiętobliwy Pan/y wieczney nieśmięty
telności godny Krol Władystaw Jagiello táfowym dekretem.

VLadisslaus Dei Gratia Rex Poloniæ, nec non Terrarum Crac: & e. Prin-
ceps Supremus Lithuanix, Pomeraniæ, Russiæque Dominus & hæres:
Significamus tenore præsentium quibus expedit vniuersis, præsentibus & fu-
turus, harum notitiam habituris: Quod cum sub dissimulatione præterire
non debemus, imò arcemur diuinæ Legis perpetuis institutis, pestiferos Hæ-
reticorum errores (quos in Dei contemptum, & in Christianæ Religionis de-
trimentum, & enervationem politiæq; iacturam, iniqua peruersorum corda
conflauerunt) etiam quæcunq; oporteret nos subire pericula, à finibus no-
stris propulsare: & in gladio deijcere, vt qui censura Ecclesiæ non terrentur,
humana seueritate multentur: maturo consilio Prælatorum, Principum &
Baronum nostrorum habito, & consensu, & etiam de certa ipsorum & no-
stra scientia, præsentibus decernimus: & pro firmo, constanti, & pro irre-
fragabili edicto teneri præcipimus.

Vt quicunq; in Regno Poloniæ nostro & Terris nobis subiectis, Hæreti-
cus aut hæresi infectus vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director
reperitus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules Ciuitatum, & alios Offi-
ciales, ac quoslibet subditos nostros, siue in Officijs, siue extra viuentes, ve-
lut Regiæ Maiestatis offensor capiat: & iuxta exigentiam excessus sui
puniatur.

Et quicunq; venerint de Bohemia, & intrant Regnum Nostrum Ordina-
torum suorum examini, aut Magistrorum hæreticæ prauitatis, ad hoc à Se-
de Apostolica deputatorum vel deputandorum, subdentur comprehensi.

Si quis autem Incolarum Regni nostri, cuiuscunq; status, dignitatis, gradus
aut conditionis fuerit, hinc ad festum Ascensionis Domini proximū, redire de
Bohemia neglexerit, noluerit, vel contempserit: pro conuicto hæretico cen-
seatur: & pœnis subiaceat, quæ hæreticis infligi consueuerūt: nec amplius ad
Regnum nostrum reuertatur moraturus. Et nihilominus omnia bona ipsorū,
mobilia & immobilia, in quibuscunq; rebus consistentia, publicetur, thesauro
nostro confiscanda: prolesq; eorum, tam masculina quàm feminina, omni ca-
reat successione perpetuò & honore; nec vnquã ad aliquas assumatur digni-
tates, vel honores; sed cum patribus & progenitoribus suis, semper maneant
infames: nec de cætero gaudeat aliquo priuilegio Nobilitatis, vel decore. In-
hibemus etiam sub eisdem pœnis, omnibus mercatoribus, & alijs hominibus,
cuiuscunq; conditionis fuerint: vt à modo & in posterum nullas res venales
præsertim plumbum, arma, esculenta & poculenta ad Bohemiã ducere præ-
sumant

ad Dissidentes in Religione.

sumant vel portare. Quocirca vobis omnibus & singulis Capitaneis, Burgrabijs, Procuratoribus, Magistris, Ciuum Consulib⁹, & alijs Regni nostri Officialib⁹, & subditis quibuslibet ad quos presentes peruenerint, mandamus: quatenus praesens edictum nostrum custodire fideliter, & firmiter debeatis: ut ubilibet in ciuitatibus, villis, & alijs quibuslibet locis publicis & priuatis, & specialiter ubi tractabuntur iudicia, & ubicunq; contigerit aliquam multitudinem hominum confluere, palam uocibus praconum faciatis proclamare: ut nullus valeat praetendere ignorantiam praemissorum. Harum quibus sigillum nostrum appensum est, testimonio literarum. Datum in Wielun. die Dominica Iudica me Deus, Anno Domini, Millesimo, Quadringentesimo, vigesimo quarto. 1423

U że każda herezis ex nouitatibus nascitur, a ludzie niespofoyni na nowę rzeczy chciwi / gdy sie po Czechach rozmaite wiarki po pierwszym bledzie Hussowym rodzić poczęły / a nitodz nasza Polska teżdzac tam na cwiżczenie / y do inszych krajn Niemieckich / poczęła to sobie per imprudentiam smakować / y ksiąski Herezyey pełne z soba do domu przywozić / tedy s. pamięci Zygmunt Pierwszy Wnuk Jagiellow / Wyzysta Religia Hecacy w edle zachować / potwierdził Dekretem swoim Dziadowskiej Konstytucyey na Seymie Brakowskim Roku 1543. te słowa per expressum kladać: Si quis rediens ab aliena Prouincia, qualescunq; nouas doctrinas, aut libros propagare, subministrare, & uti illis uellet, is iuxta antiqua iura & Priuilegia Regni, debet se iustificare.

Wiec że Herezis ma taka nature / iż sama w sobie trwać nie może / do prawdy nie ma / ale coraz / coraz to druga Herezya / y dziesiara z siebie a zawię goręca rodzi: Error enim errorem trudit, ut vnda vndam; Kiedy walty na morzu z soba sie toczą. Za Panowania s. pamięci Broła Augusta / Ktorzy sie w rzemieślnikach Kochał rozmaitych / a osobliwie tych ktorzy około armary w Lekauziech tego robieli / nalezło sie do Polski pod tym pretertem rozmaitych bluźnierców z Niemiec / z Hollandyey / y ze Francyey / ktorzy impure Cathedram pestilentiae poczęli sobie na rożnych mieyscach w Wyżyzmie naszey wystawiać. Przetoz zabiegając temu zemu idzko powietrzu iaktemu zaraźliwemu Broł s. pamięci August na Seymie Párczowskim / takowy Edykt wydał / ktorzy sie w księgach Lubelskich náyduie w te słowa pisany.

*Actum in Castro Lublinensi Feria Tertia ante Festum S. Bartholomaei
Apostoli proxima, Anno Domini, 1564.*

*Coram Officio & Aedibus praesentibus Capitanealibus in Castro Lublinensi
Coblata & exhibitae sunt per Nobilem Thomam Stano Cubiculariam
S. M. R.*

Braterskie Nápomnienie

S. M. R. literæ papiræ Polonico idiomate scriptæ, sub titulo & Sigillo Sacræ Regiæ Maiestatis appresso editæ, certi Decreti R. M. in Conuentione Generali Parcouienfi contra Hæreticos extraneos ex alienis Regionibus hunc in Regnum Poloniae concurrentes lati, vna cum mandato S. R. M. ad Generosum Ioannem Comitem in Teczyn, Capit. Lublin, de exequutione eiusdem Decreti emanatæ latius in suis tenoribus obloquentes, petens illas ab Officio Capitaneali Castr. Lublin. præsentibus Actis ad notandum admitti. Quas officium Capit. Castr. Lublin. sanas & integras animaduertendo, ad affectationem eius paratum se reddendo, illas præsentibus Actis adnotandum admisit; atque Ministeriali Terrestri Prouido Ioanni Norek de subcastro Lublin. iam ad id præsentibus addito proclamare, & ad notitiam omnium deducere iniunxit ac demandauit. Quarum quidem literarum Decreti tum & Mandati ad Capitaneum Lublinen. de exequendis huiusmodi emanatis ea sunt verba, & tenor sequitur talis.

ZYGMVNT AVGVST, z Bożey Láski Krol Polski, Wielki Xiadz Litenski, Ruski, Pruski, Mázowiecki, Zmudzki &c. Pany Dźiedzic. Wszytkim Woienodom, Kasztelanom, Stárostrom, Burmistrzom, Ráycom, Woytom, Láwnikom y wšsem w obec Przednikom, tak po Zamkách, iako po Miástách y Wsiách, kędyżkolwiek w Koronie y Pánstwach nášych vprzeymie y wiernie mitym, táskę nášę Krolenská. Vprzeymie wiernie mili: Zwiela postronnych tak dawnych iako y šwieżych Historiy, y nákoniec iuż z własnego došwiádczenia Nášego ná oko to widzimy. Iż Wiara wšelaka, albo iako zowiemy Religia, gđże wšyscy zgodnie ná niey przestáwáć beda, tedy stánowi y záchowywa one Pánstvá w swoiey mierze: A z ášie gđżeby też mimo nie, káždemu nowa Wiare wnošic w Rzeczpospolita, albo sie iey chwytáć wolno byto, tedy tá rzecz iesli ktora zaráża báržiey y nišczy namocnieysze Pánstvá. Co ieżeli káżda á nákoniec y Pogán, a Religia spráwić może, dleko wiecey nášá Chrzešciánska, ktora iako samá prawdźiwa Religia iesť, tak też gđże iednáko dźierżána á zgodnie w iednošci Košciola Powšechnego wyznawána bedžie, iáwne błogosłáwienstwo Boże z á soba ciągnie: Gđże z áš rognie á niezgodnie, iáwne przeklećtwo. Iákož sie to z pamieci tak nášey iako y Przodkow nášych iáwne pokázáć może, iż poki z á Przodkow nášych o Wierze iednoštáyne rozumienie w ludźiách byto, poty też ná Prawo, ná vrząd, ná wštyd przyrodzony, wielka między ludźmi bácznošć byť á, z ditym spráwy ich wšytkie pospolite, y osobliwe, widonym práwie šczęšciem od Pána Boga, y znáczna slawa y postronnych ludźi ozdobione byť, tak iż teu wšytek šeroki okrag, y tá wšytká tak šwietna ozaoba Pánstw nášych ktora ná ten czas z á táška Boža do rak nášych przystá, možeme to rzeczże przez samę Chrzešciánská Wiare zgodna y z Przodkow nábyta przez šeš set lat áž do tego czasu

ad Dissidentes in Religione.

czasu dochodzić była. Gdzież z siebie przez te kilka lat głośmy bożni przeciwno-
 Panu Bogu y powinności swojej przeciwnemu zapomnieli, pomieślanysy się różnymi
 wiarami, wyrzły kto się ieno przypatrzeć chce, iako y Práva ślepiąty, y Wzrad po-
 waga swa stracił, y wstyd przyrodzony, y poslušestwo wygąsto: Zaczmy y My w nie-
 sprawie, y Rzeczpospolita w takim odmiecie y zamieślaniu zostać, iż się w niej czę-
 sem y na dobrą radę zdobyć, a częstokroć co się więc dobrze narádzi, to ku skutkowi
 swemu przywieść trudno mamy; Co bez pochyby, za sprawiedliwym gniewem y ka-
 raniem Boskim na Nas przyszło. Abowiem iż się cierpiąto dotychmiast ludziom cieka-
 wym iawnie przeciwni Mściestowi Boskiemu y Kościołowi Chrześciańskiemu Powsech-
 nemu bluźnierstwo, ktorzy niewiedząc zkąd się wzięwšy, nie tylko już inne sprawy
 Boskie, a tajemnice y świętości Wiary nąsęj śaćować, ale y samemu Synowi Bożemu
 iawnie wragić śmieją, a co od ludzkiego y Anielskiego rozumu zakryto, w tym za-
 myśly swemi śperać śmieją. Przeto śnać Pan Bog w tych Potocznych a Rzeczpospoli-
 tey należących sprawach pomieśzał zmysły nąsę, iż rzadko ku skutecznemu, y Rze-
 czpospolitey dobremu koncu przywieść możemy. A tak za zgodną radą Senatorow
 wszytkich Nąsych, ktorzy to przy Nas na tym w alnym Párczowskiem Seymie byli, De-
 kretem Nąszym Seymowym to nądujemy, y srodze roskázujemy, aby wszyscy Cudzo-
 žiemcy, ktorzy dla Religiey z inszych Krolestw albo Panstw, tu do Nas zbiegli, a kto-
 rzy się od Powsechney Chrześciańskiej Wiary odłaczynšy, nowa iakązkolwiek
 naukę około Wiary, tak w osobności iako y w Zborzech, tak słowy iako y piśmem po-
 dawają. **Ci wszyscy aby nadalę po świętym Michale dnia trzeciego że w sech**
Panstw Nąsych wyciągnęli, ktore My już Dekretem Nąszym precz z Ziemi nąsych
wymotłamy, y wymotłanemi być skázujemy, opowiadając to każdemu z nich, iż
gdzieśli który po tym czasie widżian albo należion był, tedy w sećdzie przez Wzrad
Nąś Stárości bran, sadzon, y iako inszy zloczynca karan bydź ma. A nad to, ieśliby
go y od kogo inszego nie tylko od Wzrad Nąsęgo co takiego podkato, tedy nikogo ieno
sam siebie winować nie ma: Bo już koniecznie tego daley cierpieć nie możemy, aby
przez wsećeczność tych zbiegłych a lekkich ludzi Pan Bog Nas wszytkich y Koronę
nąsę, ktorey nas Stozem postanowił, dłużej karać miał. Czego ieśliby więc Stá-
rostowie wedla tego Dekretu Nąsęgo nie doyrzeli, solgujac w tym komu, albo zgotá
Wzradow swych nie pilniac, tedy My przeciwno takim iako przeciwno tym Wzradni-
kom ktorzy z wżadu swęgo wchwały Seymowej exequowác niechca, postapiemy, y ká-
ráć ich będziemy. A zátym teź poddanym, a zwłasczác inszego stanu ludziom roská-
zujemy, aby się nowym a Cudzoziemskim naukom żadnym, na insza Ewangelia náđ
tę, ktora z przodku do Krolestwa tego wnietiona, y nam przez ręce podána iest,
**zwodzić nie dopuścżali, ale iako poddanosć Nąsę słowem, y inszymi znaki w Rze-
 czpospolitey wyznawają, tak teź aby Religiey a Wiary nąsęj ktora od Przodkow**
wzięwšy státeczenie trzymamy, náśládowali: A zwłasczác aby się strzegli, żeby przy-

Braterskie Nápomnienie

Wiotem tey nowej á iádowitey Sekty zárządzá sié nie dali, która sektá hárdziej o sobie rozumieiac bezpiecznie ystá swe w niebo podniostá, á o wiecznym niezmiernym á niezrozumianym Bostwie, tego pospolitema czteku podawác sié nie wstydá, co y nádetość wielká w sobie zányká y kácerstwo. W czym gáźbiey sié więc tym Mandatém nášym hánowác niecbócieli, tedy My surowse potym Mandaty do Vrzedników Nášych dáć roskážemy, aby káždého takiego powściagneli, á niczego przed sié brác niedopuszczáli, coby przeciwko Nášemu y Powsechnego Kościoła Chrześcijańskiego zwyczajowi byto, á zamieszánie iáké pospolite wczynić mogto. A žeby więc kto niewiádomościami tych rzeczy wychodzić potym niecbóciat, roskážuiemy wysyrkim ná przodku miánowaným, aby ten Dekret náš wstádzie publikowác, á Woźnym wedle obyczáju obwołác kazáli pod káská nášá. Dan ná Seymie Wálnym Párczowskiem dnia siódmege Sierpnia. Roku Páńskiego, 1564. Pánowania nášego 35.

Ná własne roskážanie I. K. M.

Sacra Regiæ Maiestatis Mandatum.

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiaeq; &c. Dominus & Haeres. Generose fideliter nobis dilecte, Mittimus ad fidelitatem tuam literas Vniuersales ex sententia totius Conuentus Parcouiensis in negotio Religionis Decretas; quas ut fidelitas tua sine quauis cunctatione publicari ad executionemq; iuxta contenta ipsius; deduci cures, volumus & mandamus pro Gratia nostra & officio suo. Datum in Conuocatione Regni Parcouiensis, die septima Augusti, A. D. 1564. Regni nostri 33.

Ad Mandatum Sacra Regiæ Maiestatis.

Ex Actis Capit. Castren. Lublin. depromptum.

Alle zaráz po śmierci Krolá Augusta/ ná Bonwołácyey Wársáwsticy percussum est foedus cum morte & inferno, iákó mowi Izáiasz Prorok/ od niezbożnych Apostátow/ ktorzy tak wiele Bráciey nášey/ y od Kościoła s. Kátholickiego/ y od poczciwości Szláheckicy oderwáli/ tak že ich iuż wiecyey Brácia w Chryście Pánu zwác nie możemy/ iż odstapiwszy Pacis auctorem Christum, stáli sié synami Ezártowskiemi / ktorzy iest seductor ab aeterno: y že Práwo Oczyste złamawšy/ z wolności Szláheckicy/ wesełic sié nie mogą/ y potomstwo ich wespol z rodzicámi bezecnymi zostáia według Edyktu Jágetłowego/ ktorzy między inšymi práwami nášymi Krolowie Pánowie nášy nam sacrosancté zachowác y exekwowác poprzyśtegáti.

Ani im może suffragari ich Konfederácyá per seditionem & tumultum wczynioná/ przeciwko ktorey protestowali sié Kátholicy y wšytko Sucho= wienštwo/ ktorzy pierwsze máia miejsce w Kádsie/ y Primatum Regni tenent. A Práwa náše máia być pisáne nemine contradicente, jeden ábo=

wiem

ad Dissidentes in Religione.

wiem bez drugiego nie stanowić nie może/ ale spólnie wszyscy. A dopieroż mniejszy/ & capite diminutus na wyższego/ & ciuem honestum Práva sądnego knować nie może.

Abowiem między Dyssydentami jest siła bärzo takich/ ktorzy nie są Przechonymi/ y ktorzy nie wierzą aby Chrystus Pan był od wieków Bogiem rownie z Oycem swoim y Duchem ś. A takowi nie mogą być zwani Chrześcianami/ ale inter infideles censentur, tak iako y Zydzi/ Máchometáni/ y wszyscy inni Poganie. Bo de ratione Fidei est, kro sie chce zwąć Chrześcianinem/ aby wierzył Chrystusa Pana przed wieki być Deum de Deo, lumen de lumine; iako przeciwko Arryanom Synodus Niczna opisała. A że między nami siła jest Arryanow/ ktorzy dla tey niewiary swojej y Szlachectwo trąca/ y legitimatam natalium: iakoż tácy máia mieć głos in Conuentibus nostris? iako máia Práva stanowić na nas poczciwých y zacnieyszych od siebie? iako stäre Práva naše mówia.

Jeśliże rzeczenie/ jesteśmy to Práwo znieśli tumultem naszym pod czas Interregnum, po śmierci ś. pamięci Krola Augusta/ y wolność naszą Konfederacya wśelakiey Heresyey y swey woli wezynili armorum seditiorum ostentatione. Y wymogliśmy to na Biskupie Brakowskiem Franciszku Brasińskim/ że sie na nie podpisał. Także y na Krolu ś. pamięci Henryku/ że to między innymi pałkami w te słowa poprzyśiągił: Pacem inter Dissidentes de Religione tuebor, nec quenquam offendi opprimique causa Religionis per mittam.

Odpowiadam: że to wagi mieć nie może/ y że Práwo wieczne między innymi wolnościami naszymi nie wydsie. Naprzod/ iż jest directly przeciwko Práwu pospolitemu/ ktore penam publicationis honorum, mortis, infamiae, & exilij perpetui na Heretyki kładzie/ a że kto Heretykiem został/ Práva przeto znosić nie może/ iako y złodziey nie może tego Statutu wymazywać/ aby złodzieie wszyscy nie byli wieśani/ że on sam na subienice zarobił. A jeśli rzeczenie/ że nas siła było takich cosmy na to zezwolili/ aby to Práwo na Heretyki wezynione byto abrogowane. Nic na tym/ przecie nie wszystka Korona/ bo wielka część była Katoликow/ ktorzy na to nie zezwalali y protestowali sie: a Práwo stanowić abo też znosić trzeba za zezwoleniem wszystkiey Korony to czynić.

Druga/ żeście aucti numero & potentia, ac vli dissolutae sub Interregnis disciplinae domesticae occasione te swoje Konfederacya wezynili/ tedy dla tego samego nie jest ważna/ iż per tumultum wezyniona/ a Iuris Regula jest taka/ quod vi aut metu fit, legis vigorem non habet. Kiedy byście byli te libertatem Religionis Regi presidente & Senatu za zezwoleniem

Braterskie Nápomnienie

wszystkiego toła Rycerskiego otrzymali/ o tobyście już karaniu Práwa daw-
nego nie podpadali/ ale ile rázy ieno te wáże libertatem conscientia inter
libertate: Regni Rrolom Pánom do poprzysiężenia wtracali/ z áwóse sie
wam y Swięccy y Duchowni opponowali/ y protestácye czynili/ iż Oczys-
słych cnot/ praw/ wolności/ y Religiey odstąpić niechca/ & seditionis civi-
bus swey woli nie dopuścza/ ile pacis publicæ ratio permittet. A to wiecie
dobrze/ że Legillatores Praw nászych sá Rrol/ Senat/ y Rycerstwo/ ktorym
to Práwem nászym tolasnym dáley niżeli od šestci set lat sie sadziemy/ mu-
siemy go tedy przeszerzgać/ áby per ciues pernicioso w żadnym punkcie
nienaruszone bylo/ cokolwiek do tego czasu od swiatobliwych Rrolow Pá-
now nászych postanowiono/ vi n legis obtinet. Na co zaraz po Rrolu Zy-
gmunte Augustie Bápaur Brákwowi byl uczyniony 1572. dokládacie/ iż
kroby Práwu pospolitemu nie byl postusny/ ktore od Przodkow nászych iest
postanowione/ tedy przeciwko takowemu wšysey sie ruszyć ku tego Káście
obowięzujemy/ á PP. Dyssydenći z áwóbowy sie ná Elekcya drugiego láta
pod Wárszawę/ z kraz przeciwko Práwu Oczyszczeniu powstáli/ y per tu-
mulum znošić ie chcieli. Záczyrn Kiedy Rrolow/ Pánow/ przy Koroná-
cyách prosić ie áby wam te libertatem Religionis poprzysięgi/ cym samym
dálecie znáć po sobie/ żeście wykroczyli przeciwko Práwu y zástużyli kará-
nie/ ale sobie wczas promiduićcie lástke Rrolowšsá/ áby was nie karal/ ábo
Rzeczpospolita wšytká/ dokládacie przeto tych słow: Nec vilo modo vel
iurisdictione nostra, vel officiorum nostrorum & statuum quorumuis autho-
ritate quenquam affici, opprimiq;e causa Religionis permittam, nec ipse af-
ficiam nec opprimam.

Co strony Biskupa Brákwowskiego / że sie wam ná Konfederácyá wáże
podpisal: powiádamy / że vna hirundo non facit ver, á musiał też to uczy-
nić ná żądanie naprzod Báphtolikow sámych (iáko sie w swoiecy Apologiey
wymawia przed B'pitula swoia/ ktora go zá Biskupa swego znáć niechcia-
lá o to) áby sie byl ziazd Elekcyej dla tego vporu nie rozerwał: á potym ná
żądanie wáże kiedyscie go armatis precibus obštoczyli / tak iáko y ná Ele-
kcyej s. pámiéci Rrolá Zygmunta Trzeciego / chcieliście Primásta pie-
memoria X. Stánisláwa Barnkowskiego poimáć / y przymusić do podpi-
su tak konfederácyey swoiecy / iáko y Elekcyej Máximilianowey / by go
był i opétrzność Boska/ á czutošć wielkiego Hermána Zamoyšskiego/ pilna
stráto w Zamku Wárszawškim nie obwárowála / iákoście przecie uczynili
X. Wáwrzyńcowi Goslickiemu/ Biskupowi ná on czas Bámienieckiemu/
że ná Receście Wárszawškim rownie ze wšytkimi Duchownymi podpisa-
wšy sie z tym dokládem: Excepta Confederatione, iáko káždy in Actis
Castren.

ad Dissidentes in Religione.

Castren. Varlau. widzieć może / sub Anno 1587. Musiał sie potym od was przymuśony po odieździe inſyck Jch Mości X. Biskupow ná wáſze Konfederacya podpisać / z doktádem iednak tych słow: Pro bono pacis, gdyście go / przyſędzby z ruśnicámi do goſpody iego / nadobnie proſili. Jáko ſie teſz y niektorzy ſwieccy pokrewni wáſzy vproſeni nieoſtrożnymi zwiáſkami powinowáctwá y miłóſci bráterskiej / tak po odieździe Henrykowym / iako y po ſmierci Stephánowej podpifali / y Brolom Pánom ſwoim poprzyſiádz kázáli.

Ktorzy nie wdáiac ſie w Theologia / aby byli tym zgódliwſzymi głoſámi Obywátelow wſyckich Korone tego zacnego Broleſtwá ná głowe ſwoie wdáiali / obaczymſy te ſłowá w kondycách przyſięgi ſwoiey: Tranquillitatem inter Diſſidentes de Religione tuebor, poprzyſięgli y podpifali Chętnie / nie pyrdáiac ſie gładiey / co pod tym ſłowkiem Diſſidentes zámyka ſie. Rozumieliac iſz to ieſt Auguſtana Confeſſio, ná ktora teſz y Ceſárze Jch Mości teraz ſeditioſiſſimis ſubditis ſuis podpifuiſia / á tego niewiedzac / iſz pod tym pláſzczykiem wſelákiego bluźnierſtwá y niezbożnoſci / y niewiary nákosniec ludſie zámykáia ſie Zwingliáni / Serwetáni / Purytáni / Trideitæ, Anabaptiſtæ, Gomoriſtæ, Arminiani, y co ieno piekto wymyſlic może. Z ktorých ſiá iſz Máchometáńſka niezbożnoſci / y Żydowſkie niedowiaſtwo / á náwet y Atheiſmum publice proclamabant. Niechc tu miánowáć niezbożo / bo z zacnych ſámiſy ludſie poſáleli byli z mozgu / miedzy ktorymi teſz y pokrewni moi / dla tego iſz zámilczec muſe / lubo to ná ſádnym dniu wſyckich nas ſpráwy obráwione beda.

Nowie tedy / że takowym niezbożnym ludziom nie miáliby ſuffragari Konfederacya wáſzá / ktorzy z Boſkim y Koronnym Práwem mieliby bydz karáni gardem / y publicatione honorum. Ale jeſmy inſz tak zániedbáſt chwáty Bożey / y Praw náſzych / tedy ſiedzimy inſz tak w pokoju / tumultow ſádných nie czyniac z obu ſtron. A Páná Bogá proſiac (iako Koſciól s. Bátholicki czyni) aby takich niezbożnych ludzi ſam Duchem ſwoim ſá oſwiecić raczył / y do iednoſci Owezárnie ſwoiey corychley pociágná.

Y dla tey to przyczyny Jch Mości Kieſza Biskupi náſzy / iako czyni Páſterze y robotnicy w Winnicy Chryſtuſowej / ſwoy Synod Prowincyjálny w Wárfáwie odpráwniac / y napráwe zepſowánych obyczáiw in Clero minori nápráwniac / poſtánowili teſz y to / aby ze wſyckiego Broleſtwá dwánáſcie Theologow / ludzi ſedatos & peritos legum atque conſuetudinum Patriæ, ná przyiácielſka rozmowe do Corniá zięcháto / iſz ieſliby pro ex Diſſidentibus Chriat ſie náuczyc prawdy Bátholickiey / warpliwoſci ſwoeie proponowáwſzy / in ſpiritu lenitatis & amoris fraterni, dáli káſzdemu ſatiſſá

Braterskie Nápomnienie

śakcy: A iesliby sie nikt nie wśazal / aby uczyniwszy protestacya solenna /
iż gorowi byli służyć zbáwieniu bliźnich swoich / á nikt ich w tym nie rez-
quirowal / roziechali sie z pokoiem do domow swoich / á Wm. PP. Bráćia /
wśyślawy to z Uniuersatu Krolá J. Mći Páná náśego Miśościwego /
y z listu J. M. K. Arcybiskupa Prymáśa náśego / stuśnieście to uczynili /
żeście mieli Conuenticula swoje / zmośac sie / iáko ná to y Krolowi J. M.
y J. M. K. Prymáśowi odpowiedzieć / y iesliże instituere aliquod collo-
quium z námi ábo nie.

Ále żeście po Seymikách zaráz tumulty czynić poczeli / y do śábel sie
pomyśláiac / iesliby co przeciwko Konfederacyey wáśey mowiono / y Se-
cretá Trybunálskie gámac / ktorými zápowne excessy niektórych z sekt wá-
śych róźnych ślarano / odpowiedáiac y Seymem mrieśác / y Trybunál znoś-
sić / y Konwołácyá sobie iákas Generalná ná sprzyśiezenie sie przeciwko
Práwom Oyczyśtym y Religiey Bartholickiey śládác. Co iuż wam nie poy-
dźie / y śámi sie tego nie wáźcie / bo wiećie dobrze co zá prawo mamy ná-
tákowych / Krorzyby sobie bez wyraśnego pozwolenia Brolewskiego ziądy
iákie śládali / y Conciliabula czynili: á to teź wiedzćie / iż nie iestescie mil-
lesima pars ciuium in Regno, przetoż nobis inuitis nie moźecie sobie żadnych
Práw śtanowić cum prauidicio dawnych wolności / y Religiey náśey Ba-
tholickiey od Przodków náśych przyietey / y zá czulościa Niezwyćiezonego
Monárchy WŁADYSŁAWA IV. do rób wćale záchowaney / Który po-
mniać ná powinność swoje Brolewska / czestokróć sobie czyta ono práwo
od Boga śámego podáne / Deut: 17. Postquam sederit Rex in solio, Regni
sui, legem Domini à sacerdotibus accipiat, eamq; omnibus diebus vitæ suæ
legat, vt discat timere Deum, & custodire præcepta eius, à quibus non de-
clinat nec ad dextram, nec ad sinistram, vt longo tempore regnet ipse, &
filij ipsius. Y dla tey przyczyny światobliwemi Sekretámi swoiemi / y
Károwskie bluźnierstwo / y Wileńskich Zborow niezboźność Kalwińska
zniost z pochwała świátá wśyćkiego.

Śekretu ná ten czás Wileńskiego ná Seymie wálnym od wśyćkich śta-
now Boronnych ferewánego dla przeduśzenia nie kłáde / Káždy w Ákrách
Ziemskich y Grodzkich widzieć go moźe: sam tylko Sekret Tryánow Ká-
rowskich kłáde táki:

Actum Varsoviae in Conuentione Regni Generali Varsouienſi, Feria Tertia post
Dominicam Misericordiae proxima, Anno D. 1638.

SACRA Regia Maiestas cum Senatoribus & Consiliarijs Regni, lateri suae Maiestatis
assidentibus, post Decreta ad exceptiones Citatae partis toties ingeminata prosequendi,
tum procedendi, respondendi, & directè respondendi distinctim lata, scrutiniumque eo in
passu

ad Dissidentes in Religionē.

passu depositionem iniunctam visis, auditis, probèque perpenſis & excussis rationibus, deductionibus & probationibus partis vtriusque, necnon Inquisitionibus tam per Commissarios auctoritate Comitiali ad eum actum designatos, quam & motu proprio Reuerendissimi Iacobi Zadzik Episcopi Cracouienſis Ducis Seneriæ, in ipsis vestigijs patrati criminis perpetræ & deductæ lectis. Quod primum punctum in tam nefando crimine læsæ Diuinæ Maiestatis, in quo pars Conuenta moderna tanquam motor & author eiusdem criminis inculcata, Euasione metseptima manu cum personis Nobilibus sibi genere similibus, & eiusdem Palatinatus Sandomirien. possessionatis in eam Iuramenti rotam: Quod neque Author, neque motor, nec aliquatenus ratione, modo, consilio, auxilio, & opera eiusdem criminis reus sit & fuerit. Quodque de tali & tam crudeli attentio erga Sacram Imaginem Crucifixi Saluatoris nostri antequam ipsum crimen innotuerat & perpetratum fuerat nihil sciuerit Conuentæ parti, sic eum Deo & Sancta eius Passione adiuuante durantibus Comitij inungere dignata est. Quoad verò aliud punctum Causæ præsentis, nimirum ratione statuitionis cuiusdam Paludij Magistri, & itidem alterius Andrea nominati, quoniam ex ipsidem Inquisitionibus, quod non solum ipsi suprânominati duo auctores & motores, sed & cooperatores eiusdem sceleris fuerint, manifestè deductum sit: Ideo eorum vtrumque in personam realem & ipso effectu statuitionem in sex septimanis coram Iudicio Dominorum Marschalcorum Regni pro eo tempore existentium vel eorum vices obeuntium ipsi Conuento, sub pœna perpetuæ infamiæ, quæ ex nunc decernitur, & per Ministerialem quemcunque Regni Generalem casu non satisfactionis Decreto præsentis pro eo tempore publicabitur itidem decreuit. Tum & insuper quantum ad ipsas Scholas, & Studium ibidem: Quoniam ex scrutinijs & Inquisitionibus Gymnasium illud tanti criminis occasionem dedisse, præsentisque nonnullis dum crimen illud perpetraretur interfuisse & spectasse elicitur: Ideo easdem Scholas vel Gymnasiũ cum exercitio præsentis Arianorũ sectæ nusquam in posterũ reasumendo ac innouando demolendas & abrogandas per Conuentũ in quatuor septimanis à data præsentis Decreti itidem sub pœna perpetuæ infamiæ vigore Decreti sui Comitialis adinuenit. Professores demũ eiusdem sectæ in Scholis illis & hucusq; ibidẽ prætextu studiorũ & doctrinæ quasuis personas profitentes teneri quoq; in quatuor septimanis de Regno Poloniæ & Dominijs ac prouincijs omnib; sub pœna perpetuæ infamiæ, & colimigrare statuit. Tandẽ porrò & vltimò, Typũ quo præcipuè blasphemix omnĩ Christianorũ auribus intollerabiles cuduntur & promulgantur, vti & omnes in eodẽ oppido Rakow intuitu exercitij studiorũ & doctrinæ ipsius Arianz innovationes in perpetuũ per Regnum, Prouincias, Ditiones omnes, & Dominia sua sub pœna Decem milium Aureorum Vngaricalium toties quoties contrauentum esset Decreto præsentis per partem Conuentam vel Successores eius irremissibiliter fisco soluendorum, itidẽ in quatuor septimanis realiter & absq; vllò nunc & in posterum captam, collere abrogam, & abrogandas censuit & decernit. Conseruando Terminum casu contrauentionis Decreto in præmissis omnibus aut succubitionis pœnæ superius expressæ in Comitij Generalibus Regni parti contrauenti ad instantiam Instigatoris semper peremptorium & sine quibusuis dilationibus aut exceptionibus vel procrastinationibus. Et quoniam idem Citatus in primo puncto Decreti nostri Iuramentum sibi iniunctum metseptima manu de facto præstitit. Ideo eo in puncto vnico tantum priori quod ad personam propriam liber pronunciat, præsentis Decreti Comitialis rigore & vigore.

Stanislaw Iezierzynski Notarius Terrestris Varsauiensis.

Locus Sigilli.

Madrze

Madrze tedy Lipsius w iednym liście swoim powieǳiał: Qui veræ fidei, & veræ lucis fulcro iunxus non est, necesse est in partem aliquam ruat. (Cent. 1. Epistola 97.) Dla tegoście Pánowie Bráćia pobtadzili / iż prazwodziwey Wiary Rátholickiey odstapitoſzy / woleli qualvis potius Sectas sectari, quàm more maiorum pij esse, & Orthodoxi vocari.

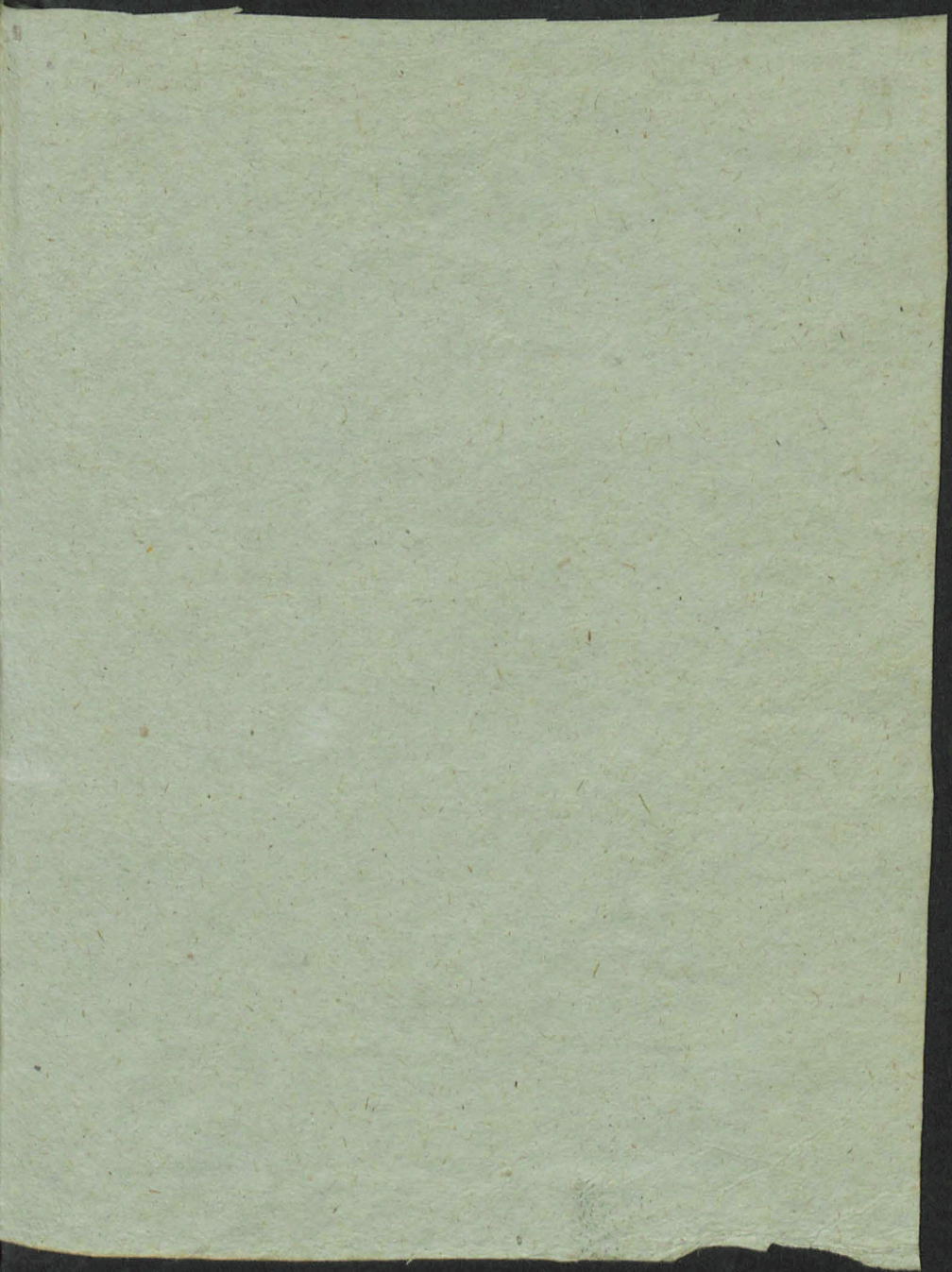
A o Sekretách Trybunálskich áby byly znoszone áni pomyslaycie / bobyscie inwoidzey wielkiey nie vskli / y z fundamentu práwie ná sie Wyczyſzne wſytkie poruſyli / Ktora sacrosancte to subſellium tak potrzebne Rzeczyposp. in sua maiestate omnino zadržymywac musi. Dosć ná was zescie przez to sto lat sine villa cuiusque officij coërcione, contra Diuinas leges, contra Canones Sacros, contra communia sancita sanctissimè instituta, contra antierius totius Regni foedus, Regumq; nostrorum sanctissimas & pijlissimas Constitutiones, y przeciwko przysiedze wasze samych / wolności Wyczyſte pſowali / mitosć Braterska rozrywali / & inconsultem Christi tunicam Kosciot iego swiety rozstargiwali.

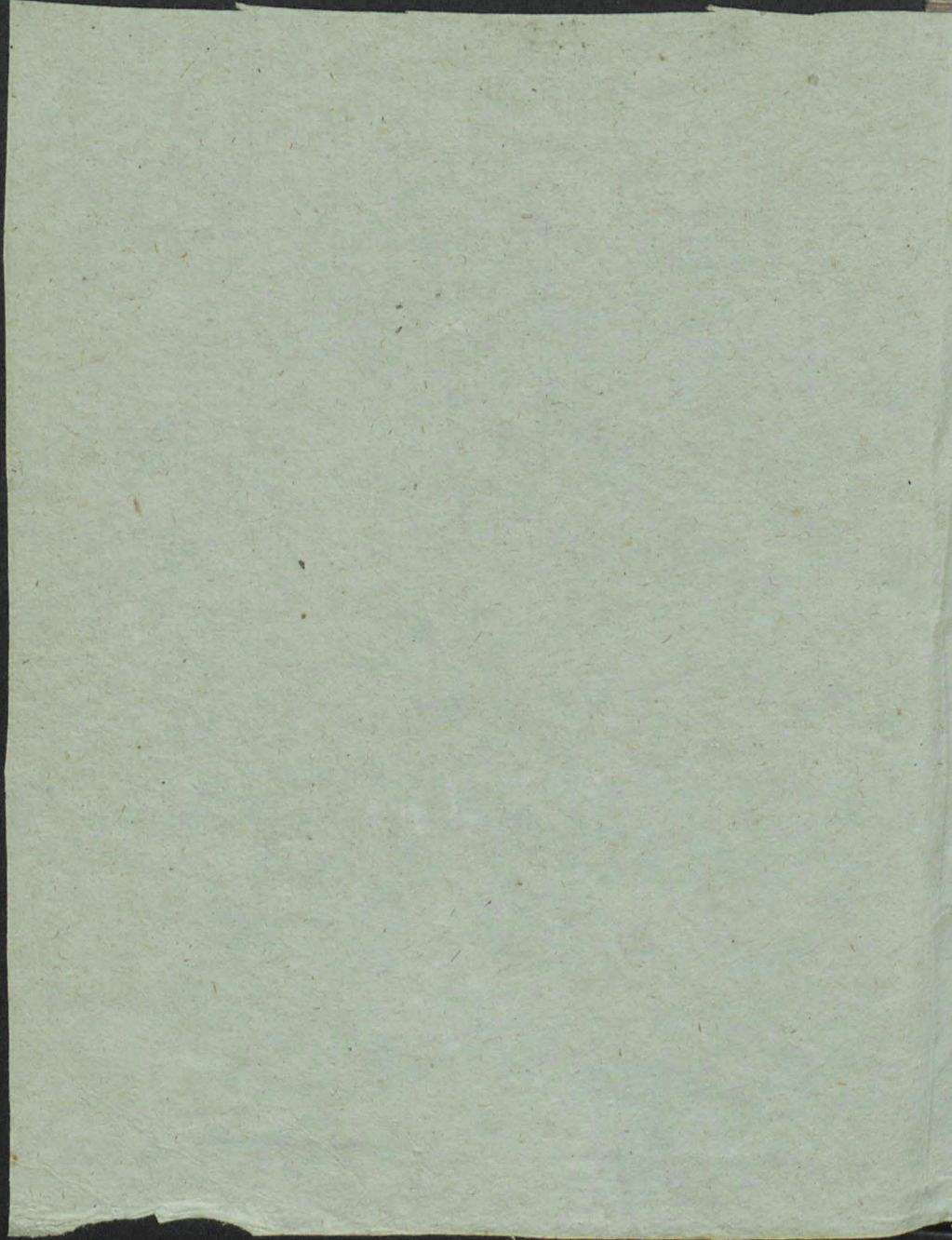
Teraz obaczcie sie prosze / á nie turbuycie Wyczyſny / nie turbuycie Kosciotá / siedzcie z pokojem w domách wſyich kiedy was niſt do niewczasu nie przywodzi: Buntow po Seymikách nie czynicie / y sedyciy żadnych nie stroycie / bobyscie ná sie záciiagneli one sentencya Bassyodorowe (lib. 1. Epist. 5.) Cogi debet, vt sit quietus, qui suo vicio renuit esse pacificus.

Alle podobno nie wytrwacie in opulencia pacis, bo tá jest natura Heresyey kazdey / áby vstáwicznie tunuly. czynic / y byc w zamieszaniu / vstáwicznie klocie sie z samsiady / z bráćia / y z domownikami swoiemi. V dozbrze bárzo náſ Wárszewicki o tych ludziách powieǳiał / co to z pokojem w Wyczyſnie zyc nie moga / vt hydroptica siti: sic seditiosi nouandarum rerum perpetuo studio, magis ac magis quotidie æstuant ac excitantur: non enim fidit qui laedit, nec cito mansuescit, qui temerè inſoleſcit (lib. 2. de Optima Statu libertati) Przetoż zbadzcie rey choroby z siebie Ktora dobrowolnie tierpicie / á zgrade Braterska y mitosć Chrzesćianſka Przdokow swoich przykladem zachowuycie / á my zá was iáko zá Krew swoje Pána Boga prosie bedzimy: Vt impleamini agnitione voluntatis Dei, in omni sapientia & intellectu spirituali, vt ambuletis dignè, Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei.

F I A T, F I A T.

17.238

7736

33

